

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ (GAC)
PAZARA GİRİŞ REHBERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Pretoria Ticaret Müşavirliği

İÇİNDEKİLER

1. GENEL BİLGİLER	6
1.1. Coğrafi Konum	6
1.2. Siyasi ve İdari Yapı	6
1.3. Nüfus ve İstihdam	9
1.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre	9
2. MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER	10
2.1. Ülkenin Genel Ekonomik Görünümü	10
2.2. Temel Ekonomik Göstergeler	10
2.3. Sektörel Gelişmeler	10
3. GÜNEY AFRİKA PAZARININ GENEL ÖZELLİKLERİ	14
3.1. Dağıtım Kanalları	14
3.2. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları	15
3.3. Tüketici Eğilimleri	15
3.4. Perakende Ticaret	16
3.5. Kamu İhaleleri	16
4. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ	22
4.1. Genel Ekonomik Görünümü	22
4.2. İhracat	24
4.3. İthalat	25
4.4. Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA)	26
4.4.1. Yürürlükteki Serbest Ticaret Anlaşmaları	26
4.4.2. İmzalanan Ancak Henüz Yürürlüğe Girmemiş Serbest Ticaret Anlaşmaları	28
5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	29
5.1. Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)	29
5.2. İthalat İçin Gerekli Belgeler	33
5.3. Gümrük Giriş Beyannamesi, Gümrük Değeri ve Gümrük Vergileri	34
5.4. İç Vergiler ve Oranları	36
5.5. Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar	36
5.6. Test Etme, Muayene ve Belgelendirme	40
5.7. İthalat Lisanları ve İthalatı Kontrole Tabi Ürünler	40
5.8. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	41
5.9. Geçici İthalat	41
5.10. Devlet Alımları	41

5.11.	Teknik Engeller	41
5.12.	E-Ticaret.....	43
5.12.1.	E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler.....	43
5.12.2.	Yurtiçi E-Ticaret (B2C).....	44
5.12.3.	Sınır Ötesi E-Ticaret	47
5.12.4.	Ödeme Yöntemleri	47
5.12.5.	Mobil E-Ticaret	48
5.12.6.	E-Ticarete Yönelik Beklenti ve Öngörüler.....	49
6.	GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ ÖNEMLİ SEKTÖRLER	50
6.1.	Tarım ve Hayvancılık.....	50
6.2.	İmalat Sanayi	51
6.3.	Doğal Kaynaklar ve Madencilik.....	53
6.3.1.	Kömür	55
6.3.2.	Altın	56
6.3.3.	Demir	59
6.3.4.	Platin.....	59
6.3.5.	Uranyum.....	61
6.3.6.	Elmas	62
6.3.7.	Krom	63
6.3.8.	Lityum	64
6.4.	Enerji ve Gaz	64
6.5.	İnşaat ve Sanayi	67
6.6.	Perakende Ticaret.....	69
6.7.	Bilişim	70
6.7.1.	Bilişim Sektörü Ekonomi Verileri ve İstatistikler.....	72
6.7.2.	Alt Sektörler.....	73
6.8.	Ulaşım.....	75
6.9.	Fuarçılık	75
6.10.	Sigortacılık	76
7.	DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	77
7.1.	Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	77
7.2.	Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı.....	79
7.3.	Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar	80
7.3.1.	Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri	80
7.4.	Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar	80
7.4.1.	Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık.....	80

7.4.2.	Vergi Hukukunda Ayrımcılık	81
7.4.3.	Yabancıların Serbest Dolaşımı	81
7.5.	Yatırım Teşvik Mevzuatı	81
7.6.	Serbest Ekonomik Bölgeler.....	84
7.7.	Ülkedeki Türk Yatırımları : Sektörler ve Karşılaşılan Sorunlar	85
7.7.1.	Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar	86
7.8.	Yatırımcılar İçin Yararlı Bilgiler.....	87
8.	TÜRKİYE İLE TİCARET	91
8.1.	Türkiye Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticareti Genel Durum	91
8.1.1.	Yürürlükte Olan Anlaşma ve Protokoller	92
8.2.	Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Ürünler.....	92
8.3.	Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthal Ettiği Başlıca Ürünler	93
9.	İHRACATTA POTANSİYEL ARZEDEN SEKTÖR VE ÜRÜNLER	96
9.1.	Enerji (Yenilenebilir Enerji)	96
9.2.	Turizm.....	99
9.3.	Film ve Televizyon Dizileri	100
9.4.	Gayrimenkul Hizmetleri.....	100
9.5.	Sağlık turizmi	100
9.6.	Eğitim.....	101
9.7.	E-Ticaret.....	101
9.8.	Otomotiv ve Oto Yan Sanayi Sektörü	106
9.8.1.	GAC Otomotiv Pazarı	107
9.8.2.	İhracat ve İthalat.....	110
9.9.	Havacılık ve Savunma Sanayi	111
10.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	112
10.1.	İş Yapma Kültürü.....	112
10.2.	Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler	112
10.3.	Para Kullanımı.....	112
10.4.	Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri.....	113
10.5.	Yerel Saat	113
10.6.	Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması	113
10.7.	Sağlık tedbirleri.....	114
10.8.	Güvenlik.....	114
11.	ŞİRKET KURULUMU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	116
11.1.	Şirket Türleri	116
11.1.1.	Şube Açmak	116

11.1.2.	Temsilcilik Açmak	117
11.2.	Şirket Kurma Prosedürü	117
11.2.1.	Şirket feshi	119
11.3.	Şirket Birleşmeleri, Devralmalar ve Rekabet Hukuku.....	119
11.3.1.	Mevzuat.....	119
11.3.2.	İdari Otoriteler.....	120
11.3.3.	Uygulama.....	121
7.5.	Bankacılık.....	123
7.5.1.	Sektördeki Büyük Oyuncular	124
7.5.2.	Güney Afrika Rezerv Bankası ve Bankacılık Sektörü ile İlgili Diğer Finansal Aktörler	125
7.5.3.	Döviz Kontrol Rejimi	127
7.5.4.	Bankacılık Mevzuatı.....	128
11.4.	Vergi Uygulamaları	129
11.4.1.	Genel Vergi Türleri.....	129
11.4.2.	Vergi İdaresi.....	130
11.4.3.	Verginin Hesaplanması	130
11.4.4.	Amortisman	131
11.4.5.	Vergiden Muafiyet.....	132
11.5.	Sosyal Güvenlik Uygulamaları.....	132
11.6.	Vizeler (Çalışma, Oturma İzinleri, Geçici Çalışma Vizesi, Başvuru Mercı vb.).....	134
1.1.	İş vizesi (Business visa)	134
1.2.	Çalışma vizesi (work visa)	134
12.	ÖNEMLİ ADRESLER VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	136
12.1.	Sanayi ve Ticaret Odaları	136
12.2.	İthalat ve İhracat ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar.....	136
12.3.	Ulaşılabilecek Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler.....	139
12.4.	Büyükelçilik, Başkonsolosluk ve Müşavirlik İletişim Bilgileri	139
12.5.	İş Dernekleri.....	139
12.6.	Türkçe Hizmet Veren Hukuk Büroları	140
12.7.	Türkçe Hizmet Veren Muhasebe Büroları	140
12.8.	Türkçe Hizmet Veren Danışmanlık ve B2B Firması.....	140

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Coğrafi Konum

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC), Afrika Kıtası'nın en Güney ucunda yer almakta olup, Namibia, Bostwana, Mozabik, Eswatini, Zimbabwe ile sınır komşusudur. Lesotho ise tamamen Güney Afrika Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan bağımsız bir ülkedir.

Ülkenin, Batı'dan Atlas okyanusu, Doğu'dan ise Hint Okyanusuna kıyısı vardır.

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) demokratik değerlere dayanan anayasal düzeni ve gelişmiş ekonomisiyle günümüzde Afrika kıtasındaki en güçlü ve istikrarlı ülkelerden biridir. Şubat 1997'de yürürlüğe giren GAC Anayasasında temel hak ve özgürlükler teminat altına alınmıştır.

Başkanlık sistemine dayanan parlamenter demokrasiyle yönetilen GAC'da ilk serbest ve demokratik seçimler 1994 yılında yapılmış, ırkçı beyaz rejime karşı mücadelenin bayraktarlığını yapan ANC (African National Congress) seçimlerden büyük başarıyla çıkmıştır. ANC, 1999, 2004, 2009 ve 2014 yıllarında düzenlenen seçimleri tek başına hükümet kurabilecek çoğunlukla kazanmıştır. Son olarak 8 Mayıs 2019 tarihinde yapılan seçimlerde oyların %62,15'ini alarak yeniden iktidara gelen Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa liderliğindeki ANC Hükümeti Mayıs 2019'da göreve başlamıştır.

28 Milyon seçmenin bulunduğu Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC)'nde 29 Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirilen genel ve eyalet seçimlerinin resmî sonuçları, 2 Haziran 2024 tarihinde GACUlusal Seçim Komisyonu tarafından düzenlenen açıklanmıştır. Söz konusu seçimde sandık katılım oranı % 58,6 olarak kaydedilmiştir.

Ulusal düzeyde en çok oy alan ilk beş partinin oy oranları aşağıdaki gibidir:

- ANC, %40,18- DA, %21,81- M.K., %14,58- EFF, %9,52- IFP, %3,85

Eyalet düzeyinde ANC 9 eyaletin 7'sinde seçimi kazanmış olup, eyaletlere göre birinci çıkan partiler aşağıda sunulmaktadır:

- Eastern Cape, ANC (%62,16)- Free State, ANC (%51,87)- Gauteng, ANC (%34,76)- Kwazulu-Natal, M.K. (%45,35)- Mpumalanga, ANC (%51,15)- Northern Cape, ANC (%49,34)- Limpopo, ANC (%73,30)- North West, ANC (%57,73)- Western Cape, DA (%55,30)

GAC Ulusal Seçim Komisyonunun açıkladığı nihai sonuçlara göre, 1994 seçimlerinden bu yana iktidarda olan ve o dönem Nelson Mandela'nın başkanlık yaptığı ANC (Afrika Ulusal Kongresi) 2019 genel seçiminde % 57 oy oranına sahip iken bu seçimde % 40 seviyesine gerilemiştir. Bu sonuçlara göre, ANC Ulusal Meclisteki 400 sandalyeden 159'una sahip olurken, 1994'ten beri ilk kez meclis çoğunluğunu kaybetmiştir.

Ana muhalefet partisi DA (Demokratik İttifak) ise % 22'ye yakın oy oranıyla parlamentoda 87 sandalye elde etmiştir.

GAC başkanlık sistemine dayanan parlamenter demokrasi ile yönetilmekte olup Cumhurbaşkanı Ulusal Meclis tarafından salt oy çoğunluğu esasına göre seçilmektedir.

1994'ten beri elinde bulundurduğu meclis çoğunluğunu kaybeden ANC, cumhurbaşkanı seçimi için en az 42 sandalyeye sahip bir ittifak desteğine ihtiyaç duymaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC)'nde 29 Mayıs tarihinde gerçekleşen seçimlerin ardından Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa'nın 19 Haziran'daki yemin törenini müteakip partiler arasında devam eden Ulusal Birlik Hükümeti'ni (Government of National Unity - GNU) kurma çalışmaları tamamlanmış olup 30 Haziran akşamı yeni kabine açıklanmıştır. Bu kapsamda;

- Önceki hükümette Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak görev yapan Paul Mashatile, yeni hükümette de yerini korumuştur.
- Yeni kabine listesi ekte sunulmakta olup 30 Bakandan oluşan kabinede bu kez KİT'lerle ilgili Bakanlığın (Department of Public Enterprises) kaldırıldığı ve bazı Bakanlıkların ikiye bölündüğü dikkat çekmektedir. Kabine listesinin incelenmesinden, önceki ANC hükümetinden bazı Bakanların (Turizm Bakanı Patricia de Lille gibi) yerlerini korurken, bazılarının da yerlerinin değiştiği (Temel Eğitim Bakanı Angie Motshekga'nın Savunma Bakanlığına geçmesi gibi) görülmektedir.
- Hükümetin ikinci büyük ortağı ve eski ana muhalefet partisi Demokratik İttifak (Democratic Alliance - DA)'ın lideri John Steenhuisen Tarım Bakanı, Inkatha Özgürlük Partisi (Inkatha Freedom Party - IFP) lideri Velinkosi Hlabisa Ortak Yönetişim ve Geleneksel İşler Bakanı (COGTA), Yurtsever İttifak (Patriotic Alliance - PA) lideri Gayton McKenzie Spor, Sanat ve Kültür Bakanı olarak görevlendirilmiştir. Toplam 32 Bakanlıktan oluşan yeni kabinede 20 Bakanlık ANC'de kalırken 12'si GNU'daki diğer partilere (DA - 6 Bakanlık) verilmiştir.
- Önceki hükümette Adalet ve Islah Hizmetleri Bakanı olarak görev yapan Ronald Lamola'ya yeni kabinede Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı görevi verilmiştir. Emekli olan Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanı Ebrahim Patel'in yerine ise yine ANC'den (önceki COGTA Bakan Yardımcısı) Parks Tau getirilmiştir.

Ülke Eyalet sistemine göre yürütülmekte olup ülkede, Gauteng, Kwazulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga, Norht-West, Free State, Nothern Cape, Eastern Cape ve Western Cape olmak üzere 9 Eyalet vardır. Her Eyaletin ayrı bir Başbakanı ve Bakanlar Kurulu bulunmaktadır. Johannesburg, Durban, Cape Town, Port Elizabeth ve Pretoria ülkenin en önemli şehirleri ve ticaret merkezleridir.

Ülkede 3 farklı Başkent bulunmakta olup ülkenin yürütme başkenti Pretoria, yargı başkenti Bloemfontein, yasama başkenti ise Cape Town'dır. Cape Town'da bulunan Parlamento, Hükümeti denetleme görevini, Anayasanın çizdiği sınırlar içinde yapmaktadır.

Büyükeliçiliğimiz ve Ticaret Müşavirliği Ofisimiz ülkenin Yürütme Başkenti olan Pretoria olup 2023 yılı Ocak Ayı içerisinde ise Cape Town Başkonsolosluğumuz açılmıştır.

Devlet Başkanı Hükümet üyelerini atadığı gibi, aynı zamanda iktidardaki ANC'nin de (African National Congress) Genel Başkanıdır. Parlamento ise, Ulusal Meclis (National Assembly) ve Ulusal Eyaletler Konseyinden (National Council of Provinces) oluşmaktadır.

Ulusal Meclis üyeleri nispi temsil sistemine göre beş yılda bir yapılan genel seçimlerle belirlenmektedir. Son olarak Mayıs 2024 tarihinde yapılan genel seçimler sonrasında göreve gelen Ulusal Meclis'te milletvekili sayısı 400'dür. Meclis üyeleri, parti listelerindeki sıraya göre nispi temsil sistemi ile seçildiklerinden, mensup oldukları parti yönetiminin tam kontrolündedirler.

Parlamentonun diğer kanadı olan Ulusal Eyaletler Konseyi (National Council of Provinces) dokuz eyaletin her birinin Eyalet Meclisi tarafından seçilen 10'ar kişilik heyetlerden olmak üzere, toplam 90 temsilciden oluşmaktadır.

G20, BRICS, Afrika Birliği gibi uluslararası kuruluşlara üye olan GAC'ta, African National Congress (ANC), Democratic Alliance (DA), Congress of the People (COPE), Inkatha Freedom Party (IFP), Independent Democrats (ID) ve Patriotic Alliance ülkedeki önemli siyasi partilerdir.

1.3. Nüfus ve İstihdam

2024 itibarıyla 64,1 milyon nüfusa ulaşan ülkede % 80,2 oranında siyahiler, % 8,4 beyazlar, %8,8 melezler ve % 2,5 Hint-Asya asıllılar olmak üzere farklı ırk grupları yaşamaktadır.

Ülkenin yüzölçümü 1.219.090 km² olup, ülke nüfusunun büyük kısmı Guateng (%24), Kwazulu-Natal (%20), Eastern Cape (%12) ve Western Cape (%12) Eyaletlerinde yaşamaktadır. Limpopo, Mpumalanga, Norht-West, Free State ve Nothern Cape ülkenin diğer Eyaletleridir.

GAC'ta konuşulan yerel dil sayısının çok daha fazla olmasına rağmen Anayasa tarafından resmi dil olarak tanınan 12'dil; Afrikaans, İngilizce, IsiNdebele, Sepedi, Sesotho, Swazi, Xitsonga, Setswana, Tshvenda, IsiXhosa, IsiZulu ve işaret dilleridir.

Ülkenin Milli Marşı Xhosa, Zulu, Sesotho, Afrikaans ve İngilizce gibi 5 farklı dilden oluşmaktadır.

1.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) dünyanın en büyük platin, krom, manganez ve vanadyum üreticisi olmasının yanında önemli altın, kömür, demir ve değerli taşlar üreticisidir.

Kömüre dayalı bir enerji üretim yapısı bulunan GAC ayrıca, iklim değişikliği taahhütleri çerçevesinde temiz ve karbon salınımı düşük enerji üretim yapısının oluşturulmasına yönelik planlamalarını güncellemiş ve bu kapsamda uluslararası finansman olanaklarından yararlanma imkanını sağlamıştır. Bu çerçevede, 2050 yılına kadar net sıfır karbon seviyesine ulaşma hedefini ortaya koyan GAC hükümeti, ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Avrupa Birliği ile imzaladığı Adil Dönüşüm Programı (Just Energy Transition Partnership /JETP) kapsamında önümüzdeki 20 yıl içinde 1-1,5 gigaton miktarında karbon emisyonunu önlemeyi ve kömüre dayalı teknolojilerden temiz enerji kaynaklarına dönüşümü planlamaktadır. Programın ilk ayağında 8,5 milyar ABD Doları tutarında finansman kaynağının devreye sokulması planlanmaktadır. Temiz enerji kaynaklarına dönüşüm sürecinde yeni ve yüksek nitelikli iş olanaklarının oluşması beklentisi mevcut olmakla birlikte, kömür madenciliği ve kömüre dayalı sektörlerde oluşabilecek istihdam kayıplarının doğru yönetilebilmesi ülke açısından önem arz eden bir husustur.

2. MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

2.1. Ülkenin Genel Ekonomik Görünümü

Genel olarak ekonomik büyüme performansı düşük olan GAC ekonomisi 2024 ikinci çeyrekte %0,4 büyümüştür. Ülkenin 2024 yılı tamamında ise %1-1,5 büyümesi beklenmektedir.

Enflasyon oranlarını %4,8'e kadar düşürmeyi başaran ülkede işsizlik %33,5 ile en önemli problemdir.

Genel olarak dış ticaret fazlası veren ülkede son yıllarda dış ticaret fazlasında düşüşler gözlenmektedir.

2.2. Temel Ekonomik Göstergeler

Ülke Adı	2022	2023	2022/2023 % Değişim	2023 2. Çeyrek	2024 2. Çeyrek
GSYİH (Cari Fiyatlar -Milyar \$)	405.8	380,9	-6,1 %		-
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	2	0,6	-70,0%	0,4	0,4
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - \$)	6980	6770	-3,0%	6980	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	7,4	6	-18,9%	6,1	5,1
İşgücü (Milyon)	22,2	22,5	1,4%	23,6	24,9
İşsizlik Oranı (%)	32,7	32,1	-1,8%	32,9	33,5
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	112 Milyar Rand	30 Milyar Rand	-73,2%		
İhracat (Milyar \$)	123,3	110,5	-10,4%	27,7	28
İthalat (Milyar \$)	111,3	107.1	-3,8%	27,1	25

2.3. Sektörel Gelişmeler

Ülkede son zamanlarda gözlenen en önemli sektörel gelişmeler enerji, otomotiv, liman işletmeciliği, bankacılık ve tarım alanlarında yaşanmıştır. Bu gelişmeler;

- Yenilenebilir enerji alanında önemli mesafa kaydeden ülkede 2024 itibarıyla elektrik kesintileri yok denecek kadar azalmıştır.
- Ekim 2024 tarihinde Cumhurbaşkanı Ramaphosa tarafından ülkedeki 7 OEM araç üreticisine elektirkli araçlar için yeni teşvikler verileceği ilan edilmiştir.
- Durban limanının işletme ihalesi Yerel mahkeme tarafından ihale süreci durdurulmuştur.
- Botwana ve Namibia Güney Afrika'da narenciye ithalatını askıya almıştır.
- HSBC, Güney Afrika pazarından çıkma kararı aldı. Britanya merkezli çok uluslu banka HSBC, yerel bankaların hâkim olduğu bir piyasada önemli bir varlık oluşturma mücadelesi veren uluslararası oyuncular arasında, Güney Afrika'dan çıkma kararı alan en son offshore bankacılık devi oldu. HSBC, yaptığı açıklamada, ülkedeki faaliyetlerini sonlandırma kararı aldığını duyurdu. Bu süreçte, HSBC, müşterilerini ve banka varlıklarını FirstRand ve daha küçük rakibi Absa'ya devredecek. Güney Afrika'daki HSBC şubesi çalışanları da FirstRand'a geçiş yapacak.

GAC Ekonomisi ve sektörlerindeki diğer gelişmeler;

Hazine Müsteşarlığı, SA'nın Haziran 2025'e kadar FATF gri listesinden çıkmak için çalışmalar yürüttüğünü söyledi. 2 Temmuz 2024

Hazine, Afrika'nın en sanayileşmiş ve en büyük ekonomilerinden biri olan Güney Afrika'nın, Haziran 2025'e kadar Mali Eylem Görev Gücü (FATF) gri listesinden çıkma yolunda ilerlediğini söyledi. Bu açıklama, Haziran ayında Singapur'da yapılan FATF genel kurul toplantılarının ardından geldi. Hazine, toplantıların sonuçlarından memnun olduğunu ve Güney Afrika'nın, gri listeden çıkış için belirlenen süreler dahilinde 22 maddeden sekizini yerine getirdiğini veya "büyük ölçüde yerine getirdiğini" belirtti.

Afrika Kalkınma Bankası Transnet'e 18,5 milyar Rand krediyi onayladı. 18 Temmuz 2024

Afrika Kalkınma Bankası (AfDB), devletin sahip olduğu liman ve demiryolu işletmecisi Transnet'e, toparlanma planını desteklemek amacıyla 18,5 milyar randlık bir kredi onayladı. 12 Temmuz'da onaylanan bu 25 yıllık kredi, hükümet tarafından garanti altına alındı. Kredi, devlete ait limanların ve demiryolu operatörünün kurtarma planını destekleyecek.

BRICS Bankası New Development Bank'tan TRANSNET'e 5 Milyar Rand Kredi - 04 Eylül 2024

BRICS Bankası New Development Bank ve Güney Afrika Cumhuriyeti Liman ve Demiryolları İdaresi TRANSNET arasında 5 milyar Rand'lık kredi anlaşması imzalandı. New Development Bank'ın bu yıl Cape Town'da 9. su yapılan yıllık toplantısında imzalanan kredinin demiryolları ve limanların rehabilitasyonlarında kullanılacağı açıklandı.

Güney Afrika Cumhuriyeti İhracatçıları komşu ülke limanlarını tercih ediyor. - 16 Eylül 2024

SA Transport and Logistics 2024 Research Report'a göre Güney Afrika Cumhuriyeti limanlarında özelleştirme ve rehabilitasyon süreçlerinin sürekli ertelenmesi sonucu GAC ihracatçıları Mozambik ve Namibia gibi komşu ülke limanlarına yönelmeye devam ediyor.

Örneğin kömür sevkiyatı giderek daha fazla Maputo üzerinden yapılırken, yerel narenciye ihracatçıları ve Botsvana'dan elmas ihracatçıları Durban yerine Namibia Walvis Körfezi'ni tercih ediyor.

AB, Güney Afrika'ya Transnet ve yeşil hidrojen için 630 milyon Rand hibe verdi. 10 Eylül 2024

AB, Transnet'in dönüşüm stratejisinin uygulanması ve Güney Afrika'da yeşil hidrojen değer zincirinin geliştirilmesi için toplamda 32 milyon € (yaklaşık 630 milyon R) hibe fonu ayırdığını taahhüt etti. Bu girişim, AB'nin Güney Afrika'nın kalkınma hedeflerine verdiği sürekli desteği ve sürdürülebilirlik ile ekonomik dayanıklılığı teşvik eden ortaklıkları geliştirme konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır.

Avrupa Yatırım Bankası, Güney Afrika'daki bankalara 6 milyar R tutarında yenilenebilir enerji finansmanı sağladı. 11 Eylül 2024

Güney Afrika'yı ziyaret eden Avrupa Yatırım Bankası (EIB), iki ayrı duyuruda, Güney Afrika'daki yenilenebilir enerji yatırımlarını artırmak amacıyla Gelişim Bankası'na (DBSA) ve FirstRand Bank'a toplam 300 milyon € (yaklaşık 5,95 milyar R) değerinde kredi vereceğini açıkladı.

EIB'den alınacak 200 milyon € tutarındaki kredi, FirstRand Bank tarafından yenilenebilir enerjiye, özellikle güneş fotovoltaik ve rüzgar enerjisi ile enerji verimliliği projelerine yatırmak üzere eşleştirilecektir.

Bakan Lamola, 2025'te Güney Afrika'nın ev sahipliğini yapacağı G20 zirvesinin maliyetinin yaklaşık 700 milyon Rand olacağını açıkladı. 13 Eylül 2024

Güney Afrika, Kasım ayında Brezilya'da düzenlenecek zirvenin ardından 1 Aralık'tan itibaren G20'nin döngüsel başkanlığını üstlenecek. Güney Afrika'daki G20 zirvesi ise 27-28 Kasım 2025 tarihlerinde gerçekleştirilecek.

Fitch, Güney Afrika'nın kredi notunu değiştirmede. 13 Eylül 2024

Fitch'in kredi notu BB- olarak kalmaya devam ediyor. Fitch, NHI'nin finansman yapısı ve uygulanabilirliği ile ilgili endişeleri dile getirerek, bu sistemin ülkenin mali durumunu ve ekonomik büyüme potansiyelini etkileyebileceği uyarısında bulundu. Bu durum, ülkenin kredi notunu etkileyebilecek önemli bir faktör olarak değerlendiriliyor.

Tüketici güveni, son beş yılın en yüksek seviyesine geri döndü. 17 Eylül 2024

Faiz indirimine dair umutlar ve enflasyondaki sürdürülebilir düşüş, özellikle yüksek gelir gruplarındaki tüketicilerin harcama yapma istekliliğini artırdı. Tüketiciler, faiz oranlarının

düşmesiyle borçlanmanın daha ucuz hale geleceğini ve bu durumun, harcama yaparken daha rahat hareket etmelerini sağlayacağını düşünüyor.

Merkez Bankası, enflasyon görünümündeki iyileşme ile birlikte faiz indirim döngüsüne girmeye hazırlanıyor. 19 Eylül 2024

Beklenen bir adım olarak, Merkez Bankası'nın para politikası kurulu (MPC), Perşembe günü gösterge repo faiz oranını 25 baz puan düşürerek %8'e indirdi. Son birkaç ayda enflasyondaki sürekli ılımlı seyir, enflasyon görünümünde belirgin bir iyileşme ve büyük merkez bankalarının faiz indirim döngülerine başlaması, Merkez Bankası'nın bu kesintiyi yapması için bir zemin oluşturdu. Bu, MPC'nin Mayıs 2023'te faizi 50 baz puan artırarak %8.25'e çıkardığı tarihten bu yana yapılan ilk faiz indirimi oldu. Bu adım, hanehalkları ve işletmeler için borçlanma maliyetlerini azaltarak ekonomik büyümeyi desteklemeyi amaçlıyor. Uzmanlar, bu değişikliğin tüketici güveni ve harcamaları üzerinde olumlu bir etki yaratmasını bekliyor.

3. GÜNEY AFRİKA PAZARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Dağıtım Kanalları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde özellikle Johannesburg ve Pretoria'yı kapsayan Gauteng eyaleti, Kwa-Zulu Natal eyaletinin başkenti Durban, Western Cape Eyaletinin başkenti Cape Town ve Eastern Cape Eyaletinin başkenti Port Elizabeth ticaretin canlı ve tüketicilerin satın alma gücünün nispeten yüksek olduğu belli başlı ekonomik merkezlerdir. GAC İstatistik Ofisi (STATSA) tarafından yapılmış olan bir çalışma, 2016 yılındaki GSYİH verileri itibarıyla, GAC eyaletleri ayrı ülkeler olsa, GSYİH büyüklüğü itibarıyla Afrika kıtası içinde Gauteng eyaletinin 7. büyük ekonomi olarak konumlanacağına işaret etmektedir. İlave olarak 9 Güney Afrika eyaletinin ayrı ekonomiler olması halinde ise, kişi başı düşen milli gelir rakamları baz alındığında 9 Eyaletin de Afrika Kıtası içerisinde ilk 20'de olacağı ifade edilmektedir (<http://www.statssa.gov.za/?p=11092>).

Ülkede modern bir arz zincirinin ve lojistik altyapısının olduğu söylenebilir. GAC, Dünya Bankası Küresel Lojistik Performans Endeksi (Logistics Performance Index-LPI) 2023 yılı sıralamalarına göre, 3.7 olan LPI puanı ile dünya genelinde 19. sırada yer almaktadır. Endekste ilk 3 sırada sırasıyla Singapur, Finlandiya ve Danimarka bulunmaktadır.

Pazarda tüketici ürünlerinin satışında büyük alışveriş merkezleri, zincir mağazalar ve market zincirlerinin payı önemlidir. Ülkede, arz zinciri içinde rekabetin yetersiz olduğu, dağıtım kanallarında geçmiş dönemde avantajlı konumdaki beyazların halen hakim olduğu ve siyah nüfusun dağıtım kanallarına erişmekte güçlük çektiği gibi hususlar zaman zaman gündeme gelmektedir. Ayrıca, ticari ilişkilerin oturmuş olduğu pazarda, mevcut tedarikçilerinden memnun olan işletmelerin tedarikçi değiştirme ve piyasadaki alternatifleri inceleme anlamında aktif araştırma içerisinde olmadığı da genel olarak gözlemlenmektedir.

Pazara girişte ihracatçılarımızın, pazarın büyük ölçüde oturmuş olduğunu, başta Avrupa Birliği ülkelerinin piyasada hem mevcut yatırımları hem de tercihli ticaret düzenlemeleri itibarıyla avantajlı konumda bulunduğunu ve İngiltere, AB, ABD ve ÇHC ürünlerinin piyasada rekabetçi olduğunu bilmelerinde fayda vardır.

Yeni ürünlerin piyasaya arzında pazarlama ve marka/ürün tutundurma çalışmaları önem arz etmektedir. Fiyat bazında rekabetçilik de piyasada yer bulabilmek açısından önemli bir etmendir. Piyasaya ilk girişte distribütörlük ve acentelik gibi kanallar üzerinden yerel işletmelerle işbirliği geliştirilmesi faydalı olacaktır. Distribütör ve acente seçiminde, yerel ortakların sadece GAC piyasasına değil Sahra-altı Afrika piyasasına hakimiyeti ve çevre ülkelere satış kapasitesi de dikkate alınmalıdır.

3.2. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde fikri mülkiyet hakları koruması, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı uhdesinde faaliyet gösteren Şirketler ve Fikri Mülkiyet Hakları Komisyonu (Companies and Intellectual Property Commission-CIPC) eliyle yürütülmektedir. (<http://www.cipc.co.za/>)

Ülkede korumaya tabi olan fikri mülkiyet hakları ve konuya ilişkin temel mevzuat aşağıdadır:

- Patentler (1978/57 sayılı Patent Kanunu (Patents Act))
- Tescilli Tasarımlar (1993/195 sayılı Tasarımlar Kanunu (Designs Act))
- Ticari markalar, ticaret unvanları, alan adları (1993/194 sayılı Ticari Markalar Kanunu (Trademarks Act))
- Telif hakları (1978/98 sayılı Telif Hakları Kanunu (Copyrights Act))
- Bitki İslahçı hakları (1976/5 sayılı Bitki İslahçı Hakları Kanunu (Plant Breeders' Rights Act))

Sahte/taklit mallarla mücadele ise 1997/37 sayılı Sahte Mallar Kanunu (Counterfeit Goods Act) çerçevesinde yapılmaktadır.

Ülke aynı zamanda aşağıdaki uluslararası anlaşmalara da taraftır:

- DTÖ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Anlaşma ve Konvansiyonları
- Paris Konvansiyonu
- Bern Konvansiyonu
- Patent İşbirliği Anlaşması (Patent Cooperation Treaty)
- Budapeşte Anlaşması

Ülkenin Lahey Anlaşması ve Madrid Protokolüne üyelik süreci ise halen sonuçlanmamıştır.

3.3. Tüketici Eğilimleri

64 milyon nüfusa sahip bulunan ülkede yaklaşık %10'luk kısmı oluşturan bir kitle yüksek gelir düzeyi ile refah içerisinde yaşamaktadır. Öte yandan, dünyada gelir dağılımı eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülke olan GAC'ta nüfusun en az yarısının ise fakirlik sınırının altında yaşadığı tahmin edilmektedir.

Tüketim mallarının ve özellikle lüks tüketim mallarının büyük kısmı yüksek gelir grubuna dahil tüketiciler tarafından satın alınmaktadır. Ülkenin toplam ithalat hacmi 2023 yılı sonu itibarıyla 107 milyar dolar olup, orta sınıfı geliştirecek ve siyahların ekonomiye katılımını güçlendirecek dönüşüm politikalarının başarıya ulaşması halinde piyasa hacminin artması mümkün olabilecektir.

Piyasaya giriş çalışmalarında, gelir dağılımı eşitsizliği ve alım gücü yüksek olan kesimin nüfus içinde oransal olarak düşüklüğü dikkate alınmalı; fiyatlandırma ve ürün tutundurma çalışmaları hedef kitle göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Covid-19 salgını öncesine kadar tüketicilerin ağırlıklı olarak geleneksel pazarlama kanalları üzerinden, fiziki olarak ürünü görüp test ederek satın alma tercihi bulunduğu gözlenmekle birlikte, salgın döneminde elektronik-ticaret ve hızlı teslimat hizmetlerinin payının arttığı görülmüştür. E-ticaret işlemlerindeki artışın belirli ölçüde kalıcılık arz etmesi beklenmekle beraber, ülkede kullanımı yaygın olan e-ticaret dağıtım kanallarına katılımın yerleşik firmalarca yapıldığı; sınır-ötesi e-ticaret olanaklarının sınırlı olduğu; gümrükleme ve lojistik altyapısının yönetilebilmesi için ya yerleşik bir yapının kurulmasının ya da yerel şirketlerle distribütörlük gibi somut işbirliği altyapısının kurulmuş olmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

3.4. Perakende Ticaret

Satış teknikleri ürün bazında değişiklik arz edebilmekte olup, ürüne göre, fiyatlandırma, teknik servis ve satış sonrası bakım-onarım, marka ve ürün bilinirliğini artırmaya yönelik reklam ve pazarlama faaliyetleri, ürün kalitesi, zincir mağazalar ve büyük alışveriş merkezlerinde konumlanma, dağıtım kanalı geniş distribütör ve acentelerle çalışma gibi birçok unsur satış oranını etkileyebilecek geleneksel etmenlerdir.

Ülke, Sahra-altı Afrika'nın, bazı sektör gruplarında ise Afrika Kıtası'nın en önde gelen fuar merkezleri arasında olup, Covid-19 döneminde ertelenen birçok fuar ve konferans etkinliği 2022 yılı başı itibarıyla tekrardan fuar takvimlerinde yerlerini almaya başlamıştır. Alıcıların fuarlarda birebir ürünü görerek karar alma tercihinde buldukları ve ülke ticaret erbabının önde gelen uluslararası fuarları yakından takip ettiği görülmektedir.

Firmalarla temasta, masa başı pazar araştırması yapıp hedef firmalar tespit edildikten sonra salt e-posta ile temas kurma çabasından ziyade telefonla da ulaşılarak satın alma yetkililerine erişilmesi; İngilizce'ye hakimiyet ve ürün hakkında kısa sürede yeterli teknik bilgilendirmenin yapılabilmesi; ülkedeki ziyaretlerde yerinde firma ziyaretlerinin yanı sıra öğle ve akşam yemeği toplantıları gibi sosyal etkileşimi artıracak yöntemlerin tercih edilmesi de faydalı olabilecektir.

3.5. Kamu İhaleleri

GAC'ta kamu ihalelerinde dikkate alınması gereken en önemli unsur, siyahların ekonomiye katılımını güçlendirmeye yönelik B-BBEE (Broad-Based Black Economic Empowerment) politikası ile ilgilidir.

2003/53 sayılı Siyahların Ekonomiye Geniş Çaplı Katılımının Sağlanması ve Ekonomik Açidan Güçlendirilmesi Yasası (Broad-Based Black Economic Empowerment Act (B-BBEE)), ülkede ırkçı rejim döneminde dezavantajlı konumda bırakılmış kesimin ekonomiden daha fazla pay alabilmesi, servet dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi, işsizliğin azaltılması gibi gayeler doğrultusunda yürütülen "ekonomik dönüşüm" programının temel politika araçlarından birisidir.

Yasa çerçevesinde, ırkçı rejim döneminde ayrımcılığa maruz kalmış siyahi nüfus, özellikle Asya'dan köle olarak getirilenler ve melezleri de kapsayan "renkli (coloured)" kategorisindeki kişiler ile 1994 öncesinde ülkede doğmuş veya sonrasında vatandaşlık hakkını kazanmış Hintli nüfus "siyah" kategorisinde değerlendirilmektedir.

Geçmişte ekonomik olarak geride kalmış "kadınlar" ile "kooperatifler" de ayrı ekonomik güçlendirme programları çerçevesinde tercihli muameleye tabi tutulmaktadır.

B-BBEE yasası, gerek kamu alımlarına katılım gerekse devlet desteklerinden yararlanılabilmesi açısından belirleyici role sahiptir. Yasa çerçevesinde, ülkede kurulu tüm şirketler belirli BEE kriterleri temelinde puanlanmakta ve sınıflandırılmaktadır. Siyahların ekonomiye katılımına yönelik bahse konu değerlendirme ölçütleri şunlardır:

Değerlendirme Kriteri	Puan
Mülkiyet (Ownership)	20
Yönetimde kontrol gücü (Management control)	10
İstihdama katkı (Employment equity)	15
Yetkinlik geliştirme (Skills development)	15
Siyah işyerlerinden tedarik (Preferential procurement)	20
Kurumsallaşma/şirket kurma (Enterprise development)	15
Sosyo-ekonomik gelişmeye katkı (Socio-economic development)	5
Toplam	100

Bu çerçevede, kamu ihalelerinde fiyat büyük ölçüde belirleyici olmakla birlikte, B-BBEE kriterleri de ihaleye katılım ve ihalenin kazanılabilmesi açısından önemlidir. Genel olarak yabancı bir şirketin ihaleye girebilmesi için GAC'da bir ortağının bulunması yanı sıra BEE mevzuatı gereğince ihaleye giren işletmelerde belirli oranda siyahi ortaklık, sermaye, ve istihdam oranlarının sağlanması da gerekmektedir. Ayrıca, ihalenin kazanılması durumunda ilave olarak yetkinlik ve teknoloji transferi, siyahların istihdamının ve şirketteki ortaklık oranının artırılması, malzeme ve hizmet alımlarında siyah tedarikçilerin tercih edilmesi, sosyal hizmetler yoluyla çevredeki toplumun yararına projeler üstlenilmesi gibi ilave B-BBEE taahhütlerinin üstlenilmesi de beklenmektedir.

Ülkede ihale duyuruları, sonuçlanmış ihaleler de dahil olmak üzere, aşağıdaki linkten takip edilebilir.

<https://etenders.treasury.gov.za/content/advertised-tenders>

<https://www.etenders.gov.za/>

<https://www.sa-tenders.co.za/>

Bunun dışında liberal bir ekonomik yapıya sahip olan GAC'ta kamu ve belediye idareleri özellikle altyapı projeleri ve kamu alımları alanında uluslararası şirketlere oldukça iyi iş fırsatları sunmaktadır. Bu kapsamda dikkat edilecek hususlardan birisi, ihaleyi açan belediyelerin bütçe olanaklarının yeterliliği ve proje finansmanında alternatif kaynaklara erişiminin olup olmadığıdır. Zira, ülkede kamu idarelerinde tahsilatlarda zaman zaman sorunlar yaşandığı sıkça gözlenen bir durumdur.

Öte yandan, ülkede, Covid-19 salgını öncesinde başlamış ve salgınla beraber daha da ağırlaşmış olan düşük büyüme ve yüksek işsizlik sarmalından çıkılabilmesi amacıyla altyapı yatırımları, enerji ve iletişim altyapısı projeleri önem kazanmış olup, bu alanlarda son dönemde kamu-özel sektör işbirliklerini de artıracak somut projeler öne çıkartılmaktadır.

Bu amaçla GAC Cumhurbaşkanlığı bünyesinde "GAC Altyapı Yatırımları (Infrastructure SA)" birimi teşkil edilmiş olup, altyapı yatırımları kapsamında, kentsel dönüşüm, şehirlerin ve kırsal alanların geliştirilmesi amaçlarıyla bir proje portföyü oluşturulmuştur. Bu kapsamda, 2020 Haziran sonu itibariyle toplam yatırım değeri 2,3 trilyon Rand civarında 276 adet proje tespit edilmiş; Temmuz ayında ise 50 adet stratejik entegre proje ve 12 özel proje resmi gazetede yayımlanarak duyurulmuştur.

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/202007/43547gon812.pdf

Halihazırda, büyük ölçekli su altyapısı ve ulusal yol altyapısının güçlendirilmesine yönelik projelerin hayata geçirilebilmesini teminen kredi geliştirme imkanları araştırılmaktadır. Altyapı yatırımları programının; okullar, su, kanalizasyon ve toplu konut gibi sosyal projeler ile limanlar ve kara ve demiryolları gibi ekonominin rekabetçiliğinin artırılması için kilit önemde olan kritik altyapı alanlarına yoğunlaşması beklenmektedir.

Altyapı yatırımları hamlesi, emek yoğun inşaat projelerini öne çıkartacak; kamu mali dengelerindeki bozulma nedeniyle özel sektör fonlama imkanlarını kamu-özel sektör işbirlikleri yoluyla harekete geçirecektir. Bu kapsamda, ülkede gerçekleştirilen 2010 Dünya Futbol Şampiyonası hazırlıkları sırasında zirve noktasına ulaşan ancak son yıllarda önemli ölçüde daralan yerel inşaat sektörünü ön planda tutacak yaklaşımların benimsenmesi öngörülmekle birlikte, yabancı inşaat firmalarının da finansman imkanları dahilinde yerli firmalarla ortaklıklar geliştirmesi beklenmektedir. Önümüzdeki dönemde ayrıca enerji ve telekomünikasyon sektörlerindeki kamu ihalelerin takibi de önemli olacaktır.

(<https://www.ipp-rm.co.za/>)

Enerji sektöründe bağımsız enerji üreticilerine yönelik açılan ihaleler hakkındaki duyurular (<https://www.ipp-projects.co.za/>) adresinde yayımlanmaktadır.

Telekomünikasyon ve bilgi-iletişim alanında ise dijital dönüşümün sağlanması, internet erişiminin artırılması ve veri maliyetlerinin düşürülmesi hedefi kapsamında GAC Bağımsız

İletişim Kurumu (Independent Communications Authority of South Africa-ICASA) tarafından Mart 2021'e kadar mobil iletişime yönelik yüksek frekans spektrum tahsislerinin yapılmış olması hedeflenmiş olmakla birlikte ihale süreci Telcom ve MTN şirketleri tarafından açılan dava nedeniyle sürüncemeye girmiştir. <https://www.icasa.org.za/pages/invitations-to-apply>

Son yıllarda Enerji alanında önemli sorunlar yaşayan Güney Afrika Cumhuriyeti güneş ve rüzgardan sonra yeşil hidrojen alanında da ciddi projeler açıklamaya devam etmektedir. Aralık 2022'de ise Güney Afrika Cumhuriyeti Kamu İşleri ve Altyapı Bakanlığı 9 adet yeşil hidrojen projesi açıklamıştır.

Söz konusu projeler:

- The Prieska Power Reserve in the Northern Cape
- The Ubuntu Green Energy Hydrogen Project in Northern Cape
- Boegoebaai Green Hydrogen Development Programme in the Northern Cape
- Atlanthia Green Hydrogen in the Western Cape
- Upilanga Solar and Green Hydrogen Park in the Northern Cape
- Sasolburg Green Hydrogen Programme in the Free State
- SASOL HySHiFT (Secunda) in Mpumalanga
- HIVE Ammonia in the Eastern Cape
- Hydrogen Valley Programme of Anglo-American and their JV Partners

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://gazettes.africa/archive/za/2022/za-government-gazette-dated-2022-12-06-no-47658.pdf

<https://businesstech.co.za/news/energy/649351/9-new-mega-projects-coming-to-south-africa/>

Güney Afrika'ya 26 mega projenin geleceği duyuruldu. 13 Ağustos 2024

26 mega projesinin incelenmesi, ulaşım sektöründe, özellikle havaalanları alanında dikkat çekici bir ivme olduğunu gösteriyor. Havaalanları Şirketi Güney Afrika (ACSA), sektördeki en büyük yatırımcı olarak, planlanan projelerin toplam değeri 22,4 milyar R'nin %55'ini oluşturuyor.

Sektördeki diğer önemli bir proje ise 7 milyar R maliyetle planlanan Cape Winelands Havaalanı.

Diğer dikkat çekici mega projeler arasında Volkswagen'in Kariega tesisinin 4 milyar R değerindeki yenileme projesi ve Eskom'un Tubatse'deki 35 milyar R maliyetli pompalı hidro depolama projesi yer alıyor.

Güney Afrika için planlanan 26 mega projenin tam listesi şu şekildedir:

Proje Adı	Şirket Adı	Tahmini Tamamlanma Tarihi	Tahmini Değer (Rand milyon)
Yapısal Reform Altyapısı (Kamu Konut Projesi)	İnsani Yerleşim ve Altyapı Bakanlığı	Aralık 2028	43,700
Eskom Tubatse Pompalı Hidro Depolama Projesi	Eskom	Aralık 2028	35,800
Rooiwal Aşama 2 Atık Su Projesi	Tshwane Şehri	Aralık 2028	35,800
Özel Sektör Katalitik Proje	Konut Geliştirme Ajansı	Aralık 2028	34,000
Eskom Mossel Bay Gaz Projesi	PetroSA	Aralık 2028	30,000
Güney Tarım İnsan Yerleşim Projesi	Johannesburg Şehri	Aralık 2028	27,000
Johannesburg Şehri Sermaye Harcama Bütçesi	Johannesburg Şehri	Mayıs 2025	22,000
Bankenveld Bölgesi Şehir Geliştirme	Calgro M3 & Eris Property Group	Aralık 2026	18,000
Sağlık Tesislerini Yenileme Projesi	İnsani Yerleşim ve Altyapı Geliştirme	Aralık 2028	16,000
Umoyilanga Enerji Projesi	EDF Renewables ve Perpetua Holdings	Mart 2025	14,600
ACWA Power Projesi DAO	ACWA Power	Haziran 2026	14,480
ACSA Altyapı Yatırım Planı	Havaalanları Şirketi Güney Afrika	Aralık 2028	12,220
Mulilo Total Hydra Depolama Projesi	Total Energies, Hydra Storage Holdings & Reatile	Ocak 2025	10,000
Impofu Rüzgar Enerji Tesisleri Kümesi	Enel Green Power South Africa	Ocak 2026	9,000
First Land Karma Kullanım ve Tarım Merkezi	Tshwane Şehri	Aralık 2028	8,500
Limpopo ve KwaZulu-Natal'daki Okul Projeleri	Temel Eğitim Bakanlığı	Aralık 2028	8,500
Mpumalanga'daki Nkhomazi Özel Ekonomik Bölgesi (SEZ)	Ticaret ve Sanayi Bakanlığı	Aralık 2028	8,400
Mponeng Genişletme Projesi	Harmony Gold	Aralık 2027	7,900
Bengwenyama Platin Grup Metaller	Bengwenyama Platin Grup Metaller	Temmuz 2026	7,385
Cape Winelands Havaalanı	RSA. Aero	Aralık 2027	7,000

Proje Adı	Şirket Adı	Tahmini Tamamlanma Tarihi	Tahmini Değer (Rand milyon)
Volkswagen Kariega Üretim Tesisi	Volkswagen Group South Africa	Aralık 2027	4,000
Witberg Rüzgar Enerji Projesi	Red Rocket	Aralık 2025	3,400
Namakwa Özel Ekonomik Bölgesi (SEZ)	Ticaret ve Sanayi Bakanlığı	Aralık 2028	2,900
Springbok Güneş Fotovoltaik Tesisi (PV)	SOLA Group	Temmuz 2025	2,800
Teraco Güneş Fotovoltaik Tesisi	Teraco	Eylül 2025	2,000
Bayside Kanal Yenileme	Cape Town Şehri	Haziran 2025	87.5

4. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ DİŞ TİCARETİ

4.1. Genel Ekonomik Görünümü

Tablo 2- Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Dış Ticaretinin Genel Görünümü (2024)

	Ülkenin İhracatı (\$)	Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (\$)	Türkiye Pay (%)	Ülkenin İthalatı (\$)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (\$)	Türkiye Pay (%)	Türkiye-Ülke Arası Toplam Dış Ticaret Hacmi (\$)
2022	123,369,000	542,495	0,4	111,313,000	1,814,654	1,6	2.357.149
2023	110,467,329	424,140	0,4	107,169,323	915,895	0,9	1.340.035
2024 / 2. Çeyrek	28,001,027	84,968	0,3	25,040,085	208,914	0,8	293,882

Kaynak: GAC Gelir İdaresi Başkanlığı (South African Revenue Service-SARS) tarafından yayımlanan resmi istatistikler temelinde Trade Map verileri.

Dünyanın en büyük platin, krom, manganez, vanadyum, altın, kömür, demir ve değerli taşlar üreticilerinden biri olan GAC ekonomisinin maden ve değerli taşlar ihracatına yoğun bağımlılığı ülkenin ihracat performansını bu ürünlerdeki fiyat değişimlerine bağlı olarak doğrudan etkilemektedir. Bankacılık ve finans sektörünün oldukça gelişmiş olduğu, telekomünikasyon ve ulaştırma altyapısının kuvvetli olduğu ülkede otomotiv, tüketim malzemeleri, hazır-giyim ve tarım gibi pek çok sanayi sektörü ile turizm ve film endüstrisinin geliştirilmesine yönelik destek mekanizmaları mevcuttur.

Esasen, GAC gelişmiş ekonomisi, finansman ve sanayi altyapısı ve alım gücünün yanında bölgedeki merkezi konumu ve tercihli ticaret anlaşma ve düzenlemeleri ile Sahra Altı Afrika ülkelerine, AB ve ABD pazarlarına gümrüksüz ve daha kolay giriş olanağı sağlaması nedeniyle önem verilmesi gereken bir ülkedir. GAC, Sahra Altı Afrika için ticari, ekonomik ve kültürel merkez konumundadır.

Dünyanın en eski gümrük birliği olan, Güney Afrika Gümrük Birliği (Southern African Customs Union – SACU) üyesi diğer ülkelerin (Namibia, Botswana, Svaziland ve Lesotho) ekonomi ve dış ticaretleri ise neredeyse tamamen GAC'ye bağımlıdır. Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA) tam olarak işlemeye başladığında, kıtada ekonomisi en fazla çeşitlenmiş ve sanayi altyapısı güçlü ülke olan GAC'ın oluşacak serbesti ortamından en fazla menfaat sağlayacak ülkeler arasında olacağı değerlendirilmektedir. Nitekim Afrika kıtası, halen ülkenin dünyada dış ticaret fazlası verdiği tek coğrafi bölgedir. GAC 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla, müteakibliyet esasında uygulanmak üzere, AfCFTA kapsamındaki gümrük vergisi indirim taahhütlerini ulusal mevzuatına yansıtarak yürürlüğe sokmuştur.

GAC ayrıca, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılmasının ardından AB-SADC Serbest Ticaret Anlaşmasının sağladığı avantajlar korunacak şekilde SACU üyeleri ve Mozambik ile İngiltere arasında imzalanan STA'nın yürürlüğe girişini de 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla başlatmıştır.

Öte yandan, ülkenin dış ticareti, ihracat ayağında maden ve metaller ile otomotiv sektörünün ağırlıklı olduğu; ithalatta ise petrol ürünlerinin, otomotiv ve yedek parçalarının, cep telefonları ve elektronik ev aletleri gibi tüketim ürünlerinin, ilaç ve eczacılık ürünlerinin, makine ve teçhizat gibi ürün gruplarının öne çıktığı bir yapıdadır.

Yukarıdaki tablolarda, GAC Gelir İdaresi (South African Revenue Service-SARS) tarafından tutulan istatistikler temelinde, ülkenin dünya ve ülkemiz ile dış ticaretinin gelişimi ve ticarete öne çıkan ürünler gösterilmektedir.

Ülke, ihracatçısı olduğu birçok kıymetli maden ve metale yönelik emtia fiyat artışlarına bağlı olarak 2021, 2022 v2 2023 yıllarında güçlü bir ihracat performansı sergilemiş ve cari fazla kaydetmiştir. Ancak son yıllarda GAC'ın dış ticaret fazlasının yıldan yıla düştüğü gözlenmektedir. 2022 yılında ülke, 123,3 milyar USD ihracata karşılık, 111,3 milyar USD ithalat, 2023 yılında ise 110,6 milyar USD ihracat, 107,2 milyar USD ithalat yapmıştır.

Öte yandan, ülkenin hem ihracatında, hem de ithalatında ilk sırada gelen Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) ülke dış ticaretinde ağırlığı devam etmektedir. Özellikle Covid-19 salgını itibarıyla ÇHC'den kişisel koruyucu ürünler, cep telefonları, bilgisayarlar, vb. bilgi iletişim teknolojisi ürünleri gibi ürünlerin ithalatında artış gözlemlenmektedir.

GAC'nin önde gelen ticaret ortakları incelendiğinde, 2023 yılında ülkenin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ilk beş ülke ve bunların GAC'nin toplam ihracatının içindeki payı aşağıda sıralanmaktadır:

Sıra	Ülke	2023 Pay
1	ÇHC	%11,3
2	ABD	%7,6
3	Almanya	%7,1
4	Mozambik	%5,6
5	Japonya	%5,2

Ülkenin, 2023 yılında en fazla ithalat yaptığı ülkeler ile bunların GAC'nin toplam ithalatı içindeki payı ise aşağıdaki gibidir:

Sıra	Ülke	2023 Pay
1	ÇHC	%20,5
2	ABD	%8,6
3	Almanya	%8,1
4	Hindistan	%7
5	Birleşik Arap Emirlikleri	%3,7

4.2. İhracat

2023 Yılında En Çok İhracat Yapılan Ürün Grupları (USD)

Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	Tarife Pozisyonu Adı (Türkçe)	2022 (\$)	2023 (\$)	2023 2. Çeyrek (\$) (Kümülatif Dönem)	2024 2. Çeyrek (\$) (Kümülatif Dönem)
270112	Bitümlü kömür (toz haline getirilmiş olsun olmasın, aglomere edilmemiş)	11,838,173	6,892,357	1,761,437	
710813	Altın dahil. parasal olmayan amaçlar için yarı işlenmiş formlarda platinle kaplanmış altın	5,281,479	5,618,857	1,271,880	
870421	Malların taşınmasına yönelik, yalnızca sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı motorlu taşıtlar. ..	3,635,002	5,400,569	1,146,819	
720241	Ferro-krom (ağırlıkça > %4 karbon içeren)	3,632,569	4,235,633	1,043,038	
260111	Aglomere edilmemiş demir cevherleri ve konsantreleri (kavrulmuş demir piritler hariç)	2,379,883	4,153,373	589,333	
261000	Krom cevherleri ve konsantreleri	2,462,520	3,931,330	862,712	
271012	Petrol veya bitümlü minerallerden oluşan hafif yağlar ve müstahzarlar, hacimce >=% 90 "dahil. . .	2,575,439	2,711,258	633,939	
260200	Manganez cevherleri ve konsantreleri, dahil. demirli manganez cevherleri ve konsantreleri. .	2,907,568	2,666,735	665,142	
870323	Motorlu otomobiller ve esas olarak <10 kişinin taşınması için tasarlanmış diğer motorlu taşıtlar. . .	2,957,484	2,530,532	385,615	
260112	Aglomere demir cevherleri ve konsantreleri (kavrulmuş demir piritler hariç)	4,310,812	2,372,475	589,333	

Kaynak:

GAC Gelir İdaresi Başkanlığı (South African Revenue Service-SARS) tarafından yayımlanan resmi istatistikler temelinde Trade Map verileri.

*Rapor hazırlandığı tarihte ilgili tarihlere ilişkin veriler açıklanmamıştır.

4.3. İthalat

2023 Yılında En Çok İthalat Yapılan Ürün Grupları (USD)

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	T Tarife Pozisyonu Adı (Türkçe)	2022 (\$)	2023 (\$)	2023 2. Çeyrek (\$) (Kümülatif Dönem)	2024 2. Çeyrek (\$) (Kümülatif Dönem)
271012	Petrol veya bitümlü minerallerden oluşan hafif yağlar ve müstahzarlar, hacimce >=% 90 "dahil. . . .	18,507,007	15,004,107	3,318,955	
999999	Başka yerde belirtilmeyen mallar	7,494,618	8,832,064	2,206,535	
270900	Petrol yağları ve bitümlü minerallerden elde edilen yağlar, ham	4,411,801	4,807,194	988,176	
490700	Buldukları ülkede geçerli veya yeni basılmış, kullanılmamış posta, damga veya benzeri pullar.	1,888,728	1,795,714	430,644	
850760	Lityum-iyon akümülatörler (... hariç)	761,490	1,749,073	822,889	
851713	Kablosuz ağlar için akıllı telefonlar	2,041,875	1,716,067	407,799	
300490	Tedavi veya profilaktik amaçlı karışık veya karışimsız ürünlerden oluşan ilaçlar. . .	1,446,927	1,384,435	352,060	
870322	Motorlu otomobiller ve esas olarak <10 kişinin taşınması için tasarlanmış diğer motorlu taşıtlar. . .	1,587,633	1,251,686	287,275	
850440	Statik dönüştürücüler	655,773	1,077,861	464,459	
851762	Sesin, görüntülerin veya e-postaların alınması, dönüştürülmesi ve iletilmesi veya yeniden oluşturulması için kullanılan makineler. . .	962,359	1,020,133	286,470	

Kaynak: GAC Gelir İdaresi Başkanlığı (South African Revenue Service-SARS) tarafından yayımlanan resmi istatistikler temelinde Trade Map verileri.

*Rapor hazırlandığı tarihte ilgili tarihlere ilişkin veriler açıklanmamıştır.

4.4. Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA)

4.4.1. Yürürlükteki Serbest Ticaret Anlaşmaları

Dünya Bankası Ağustos 2024 tarihinde yayınladığı Raporda, Güney Afrika'ya Ticaret Politikalarını Revize Etmeyi ve Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler ile Ticaret Anlaşmaları İmzalamayı Tavsiye Etti. Raporda, Güney Afrika'ya ticaret politikalarında köklü bir revizyona gitmesi çağrısında bulunarak, ülkeyi Doğu Asya'daki ülkeler de dahil olmak üzere gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerle yeni ticaret anlaşmaları yapmayı değerlendirmeye çağırıldı.

Yürürlükteki STA ve Çok Taraflı Anlaşmalar

- GAC, 13 Haziran 1948 tarihinde Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na (GATT) taraf olarak çok taraflı ticaret sistemindeki yerini almıştır.

Ülke 1 Ocak 1995 tarihinden bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurucu üyesidir. (https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/south_africa_e.htm)

- Bölgesel düzeyde, hâlihazırda Botsvana, Lesotho, Namibya ve Esvatini ile birlikte dünyanın en eski gümrük birliği olan Güney Afrika Gümrük Birliği'nin (Southern African Customs Union-SACU) üyesidir.

1969 yılı Aralık ayında üyeler arasında imzalanan gümrük birliği anlaşması 1 Mart 1970'den beri yürürlükte. Halihazırdaki SACU Gümrük Birliği uygulaması, 2002 yılında imzalanan SACU Anlaşma metni esas alınarak yürütülmektedir. Sekreteryası Namibya'dadır.

(SACU: <http://www.sacu.int>)

Gümrük birliği üyeleri arasındaki ticaret gümrük vergisinden muafken, birlik dışındaki ülkelere ortak gümrük tarifesi uygulanmaktadır. GAC, SACU gümrük birliği içinde gerek ihracat gerekse ithalat açısından merkezi konumda olup, diğer SACU üyelerinin ticaret ve ekonomileri GAC ile ticari ilişkilerine bağımlılık arz etmektedir.

SACU ülkeleri halihazırda ABD pazarına "African Growth and Opportunity Act" ile gümrük vergisi olmaksızın erişebilmektedir.

- SACU üyelerinin tümü aynı zamanda Güney Afrika Kalkınma Topluluğu'nun (Southern African Development Community-SADC) üyesi olup, Esvatini'nin ise SACU ve SADC üyeliklerinin yanı sıra Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (Economic Community of West African States –ECOWAS) üyeliği bulunmaktadır.

GAC, yukarıda da belirtildiği üzere, Angola, Botswana, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Esvatini, Komor Adaları, Lesoto, Madagaskar, Malavi, Moritus, Mozambik, Namibya, Seyşeller, Tanzanya, Zambiya ve Zimbabve ile birlikte Güney Afrika Kalkınma Birliği'nin (Southern African Development Community-SADC) üyesidir. Birliğin merkez ofisi Botswana'dadır.

1996 yılında üyeler arasında imzalanan Ticaret Protokolünü, 2008 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması takip etmiştir. STA uyarınca birlik üyelerinden Angola, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Komor Adaları dışındaki 13 üye arasında gümrük vergilerinin ve tarife dışı engellerin kaldırılması kabul edilmiştir. Hedef, Gümrük Birliği ve Ortak Pazarın tesisidir.

(SADC: <http://www.sadc.int>)

- GAC ve AB arasında 1999 yılı Ekim ayında imzalanan Ticaret, Kalkınma ve İşbirliği Anlaşması (TDCA) 1 Mayıs 2004 tarihinde bütünüyle yürürlüğe girmiştir. (Belirli maddelerin uygulaması ise 1 Ocak 2000 itibarıyla başlamıştır). (<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/south-africa/>).
- Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması (Brexit) sonrasında SADC-AB arasındaki Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın (EPA) koşullarının İngiltere ile SACU üyeleri ve Mozambik arasında devamına yönelik olarak yürütülen müzakereler 2019 yılında tamamlanmıştır.
- Buna ilaveten, SADC ile AB; SACU ile EFTA ve SACU ile MERCOSUR arasında STA'lar da mevcuttur.
- GAC tercihli ticaret anlaşmaları kapsamında muhatap ülkelere avantajlı pazara giriş koşulları sağlamaktadır. Bu çerçevede, ortak ticaret politikasının uygulandığı SACU üyelerinin ardından ülkeye en avantajlı gümrük vergisi hadlerine tabi olarak ithal edilen ürünler AB ürünleridir.
- GAC ayrıca Afrika Birliği üyeleri arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımını öngören ve Afrika Birliği'nin 21 Mart 2018'de Ruanda'da gerçekleştirilen zirvesinde imzaya açılan Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanının (African Continental Free Trade Area-AfCFTA) kurulmasına ilişkin Kigali Deklarasyonunu da imzalamış ve meclis onay sürecini tamamlamıştır. Anlaşma minimum yürürlüğe giriş kistası olan, imzacı ülkelerden 22'sinin meclis onay sürecini tamamlamasının ardından 30 Mayıs 2020 tarihinde yürürlük kazanmıştır. Bahse konu STA'nın, hedeflenen serbestinin gerçekleştirilebilmesi halinde Afrika-içi ticarete önemli ölçüde ivme kazandıracağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, anlaşmanın işlerliğinin sağlanması için halen gümrük tarife indirimleri ve hizmet ticareti taahhütleri gibi alanlarda müzakerelerin tamamlanması gerekmektedir. Anlaşma Ocak 2021 itibarıyla hayata geçirilmiş olup GAC 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla anlaşma kapsamındaki gümrük vergisi indirimlerini iç mevzuatına yansıtarak anlaşmayı uygulamaya sokmuştur. Anlaşmanın fiiliyatta uygulaması tüm taraf ülkelerin tarife indirim taahhütlerini ulusal mevzuatlarında yayımlaması ve menşe kurallarının tüm ürünler için netlik kazanmasıyla daha fazla yaygınlaşacaktır. Anlaşma kapsamında kişilerin serbest dolaşımı gibi belirli

başlıklar altında taahhüt üstlenilmesi de ihtiyaridir. Anlaşmanın Sekretarya'sı Gana'da bulunmaktadır.

- GAC'nin ÇHC ile arasında ikili ticaret ve ekonomik işbirliğinin teşvikine yönelik bir mutabakat zaptı; ABD ile arasında ise iki ülke gümrük idarelerinin karşılıklı işbirliğine yönelik bir anlaşma bulunmaktadır.
- Türkiye'nin, GAC ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) henüz bulunmamaktadır. Bu itibarla, ülkemizden GAC'ne gerçekleştirilen ithalat SACU ortak gümrük vergilerine tabidir.
- GAC'nin tercihli ticaret anlaşmaları hakkında güncel bilgiye Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı internet sitesi üzerinden erişilebilmektedir:

<http://www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/1-4-2-trade-and-export/market-access/trade-agreements/>

- **BRICS:** Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden müteşekkil, yükselen ekonomilerden oluşan bir politik entegrasyondur (<http://brics.itamaraty.gov.br/>). GAC bu gruba 2010 yılında dahil olmuştur. BRICS bünyesinde, siyasi, ekonomik ve ticari alanlarda işbirliği ve ortak anlayış zemini oluşturulmakta; birlik bünyesinde tesis edilen Yeni Kalkınma Bankası (New Development Bank) tarafından üye ülkelerin kalkınma ve altyapı projelerine finansman sağlanmakta; keza BRICS İş Konseyi marifetiyle üye ülke özel sektörlerinin koordinasyonu ve işbirliği sağlanmaktadır.
- **G-20:** Ülkemiz gibi G-20 üyesi olan GAC, oluşumda yer alan tek Afrika ülkesidir. Bu kapsamda, G-20'nin Afrika'ya yönelik politikalarının şekillendirilmesinde etkin rol almaktadır.
- Ülke aynı zamanda aşağıdaki uluslararası anlaşmalara da taraftır:
  - DTÖ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)
  - Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Anlaşma ve Konvansiyonları
  - Paris Konvansiyonu
  - Bern Konvansiyonu
  - Patent İşbirliği Anlaşması (Patent Cooperation Treaty)
  - Budapeşte Anlaşması

Ülkenin Lahey Anlaşması ve Madrid Protokolüne üyelik süreci ise halen sonuçlanmamıştır.

4.4.2. İmzalanan Ancak Henüz Yürürlüğe Girmemiş Serbest Ticaret Anlaşmaları

2000 yılında ABD ve Afrika Ülkeri arasında imzalanan AGOA Anlaşması 2025 yılında yenilenecektir.

5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

5.1. Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Genel olarak açık bir dış ticaret rejimi bulunan, bankacılık, iletişim ve ulaştırma altyapısının güçlü olduğu Güney Afrika Cumhuriyeti, doğal kaynakların ÷lke ekonomisindeki öneminin yanında, sanayi altyapısının, sektörel çeşitliliğin ve araştırma-geliştirme kapasitesinin gelişmişliği ile Afrika kıtası içinde ayrışan bir ekonomidir. Bununla birlikte, ÷lkenin, geçmişte ırkçı rejim döneminde dezavantajlı konumda bırakılan kesimin ekonomiden dışlanmışlığına bağlı olarak halen devam etmekte olan yüksek işsizlik rakamları, gelir ve mal varlığı dağılımındaki ciddi eşitsizlik, siyahların ekonomiye katılımında yaşanan güçlükler gibi ciddi yapısal sorunları bulunmaktadır. Bu itibarla, ÷lkenin dış ticaret, sanayi, yatırım ve ekonomik kalkınma politikaları, geçmişte yaşanmış ayrımcılığın etkilerinin giderilmesine dönük ekonomik dönüşüm hedefleri gözetilerek geliştirilmektedir. ÷lke, söz konusu yapısal sorunların aşılması ve istihdam yaratacak büyümenin sağlanması teminen, yerelleşme/yerli girdi kullanımını hedeflerine giderek daha fazla yönelmekte, yurtiçinde üretimi teşvik edecek ticaret ve sanayi politikalarını devreye sokmaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde dış ticaret, yatırım, sınai kalkınma ve rekabet politikaları ÷lkenin Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition -the DTIC) tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon halinde geliştirilmektedir. Ticaret politikalarının geliştirilmesinde özel sektör görüşlerine de kamuoyu danışma süreçleri çerçevesinde başvurulmaktadır. (www.thedtic.gov.za)

÷lkede, özellikle ithalatta uygulanacak gümrük vergisi oranlarının tespiti, ithalatı ve ihracatı kontrole tabi ürünlerin belirlenmesi ve gerekli izin süreçlerinin yürütülmesi ile anti-damping, telafi edici vergiler ve korunma önlemleri gibi ticaret politikası önlemlerinin tespitine yönelik dış ticaret politikalarının belirlenmesi konusunda yetkili kuruluş Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Uluslararası Ticaretin İdaresi Komisyonu'dur (International Trade Administration Commission/ITAC). (www.itac.org.za)

Özel sektör, ITAC tarafından belirlenen gümrük tarifelerinin gözden geçirilerek artırılması veya azaltılması talebinde bulunabilmektedir.

Keza 2002 tarihli ve 71 sayılı "International Trade Administration Act" yasası uyarınca belirli ürünlerin GAC'ne ithalatı ve ihracatı kontrol önlemlerine tabidir. Ayrıca, Zirai Haőere Kanunu (Agricultural Pests Act, 1983/36); Gıda, Kozmetik ve Dezenfektanlar Kanunu (Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act, 1972/54); Hayvan Hastalıkları Kanunu (Animal Diseases Act, 1984/35); Canlı Hayvan Geliştirme Kanunu (Livestock Improvement Act, 1977/25); Et Ürünleri Güvenliği Kanunu (Meat Safety Act, 2000/40); Ticaret Ölçü bilimi Kanunu (Trade Metrology Act, 1977/73); Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi Kanunu (National Regulator for Compulsory Specifications Act, 2008/5); Deniz Canlıları Rezervleri Kanunu (Marine Living Resources Act, 1998/18); Ulusal Çevre Yönetimi ve Biyoçeşitlilik Kanunu (National Environmental Management and Biodiversity Act, 2004/10), Tarımsal Ürün Standartları Kanunu (Agricultural Product Standards Act, 1990/119); İhracat Yasakları Kanunu (Export Prohibition Act, 1963/18); Deniz

Balıkçılığı Kanunu (Sea Fisheries Act, 1973/58) gibi yasalar çerçevesinde de ithalat ve ihracat kontrollerine başvurulmaktadır.

Bu kapsamda, ITAC ithalat ve ihracat kontrollerine ilişkin görevlerini Çevre (Department of Environmental Affairs); Maden ve Enerji (Department of Mineral Resources and Energy); Sağlık (Department of Health); Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma (Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development) Bakanlıkları, Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi (National Regulator for Compulsory Specifications-NRCS) ve GAC Polis Kuvvetleri (South African Police Services-SAPS) gibi diğer kamu kurumları ile işbirliği halinde yürütmektedir.

Halihazırda GAC'a ithalatı izne tabi olan ürünler ana hatlarıyla et, süt, balık ve balıkçılık ürünleri ve taze sebze, meyve ve bitkisel ürünler gibi tarım ürünleri; ilaç, eczacılık ürünleri, medikal ürün ve cihazlar; hidrokarbonlar, radyoaktif kimyasal elementler, petrol ürünleri, lastikler, adi metaller, ateşli silahlar ve mühimmatlar, kumar makineleri, çeşitli kimyasal maddeler ve karboksilik asittir. Ayrıca, tüm kullanılmış ve ikinci el ürünlerle birlikte, hurda ve döküntülerin Güney Afrika'ya ithalatı kontrol önlemlerine tabi bulunmaktadır. (<http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/import-control/regulations>)

Öte yandan, Güney Afrika'dan ihracatı kontrole tabi ürünler ise ana hatlarıyla ormancılık, madencilik, sınai ürünler, motorlu araçlar, sağlık ve mineral yakıtlar sektörlerinde yer almaktadır. Özellikle demir ve demir dışı hurda atıkları, hurda pil ve bataryalar ve bazı kıymetli taşların ihracatında kontrol ve izin prosedürleri bulunmaktadır.

<http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/export-control/regulations>

Ihracatı kontrole tabi ürünler için doldurulması gereken İhracat İzin Formlarına aşağıdaki linkten ulaşılabilir.

<http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/export-control/application-forms>

Sağlık, çevre, güvenlik ve emniyet önlemleri ile teknik düzenleme ve standartlar ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere ilişkin Montreal Protokolü ithalat ve ihracat kontrollerinin ana gerekçeleri olarak gösterilmektedir.

Tehlikeli Maddelerin İthalatı ve ihracatı yasak veya izne tabi olan ürünlerin birleştirilmiş listesine ise sınır kontrollerinden sorumlu Gelir İdaresi Başkanlığının (SARS) internet sitesinden de erişilebilmektedir. Söz konusu listede GTİP kodu bazında belgelendirme şartları, ilgili kurum ve mevzuat bilgilerine yer verilmektedir:

<https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/prohibited-restricted-and-counterfeit-goods/>

Bu politikalar çerçevesinde Sınır-ötesi Taşınması ve İmhasına ilişkin Basel Sözleşmesi, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi gibi çeşitli uluslararası düzenlemelerin uygulanmasının sağlanmasının amaçlandığı ve ITAC tarafından, bu önlemlerin ilgili DTÖ Anlaşma hükümleri gözetilerek uygulandığı belirtilmektedir.

ITAC'in yetki alanı kapsamında, yerli sanayiye ithalat baskısına karşı korumak amacıyla özel sektör başvurusu üzerine gümrük vergilerinin DTÖ bağlı MFN hadlerine yükseltilmesi gibi

hususlar da bulunmakta olup ayrıca ülkenin sınai kalkınma planları kapsamında, DTÖ yükümlülüklerine uyum da dikkate alınmak kaydıyla, kritik hammaddenin önce ülke içindeki üreticilere arzının sağlanmasına yönelik ticareti kısıtlayıcı önlemlerin de uygulanabildiği görülmektedir.

Özel sektör temsilcilerinin, gümrük işlemlerinin ağırlığı ve liman ücretlerinin nispeten pahalılığı, standardizasyon ve teknik düzenlemelere yönelik belgelendirme işlemlerinde süreçlerin uzunluğu, ihracatta risk finansmanı konusunda ülkede Eximbank benzeri bir yapının bulunmayışı gibi alanlarda da zaman zaman sorunlar yaşadığı gözlenmektedir.

Taraf Olduğu Anlaşmalar/Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:

GAC, 13 Haziran 1948 tarihinde Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na (GATT) taraf olarak çok taraflı ticaret sistemindeki yerini almıştır.

Ülke 1 Ocak 1995 tarihinden bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurucu üyesidir. (https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/south_africa_e.htm)

Bölgesel düzeyde, hâlihazırda Botswana, Lesotho, Namibia ve Eswatini ile birlikte dünyanın en eski gümrük birliği olan Güney Afrika Gümrük Birliği'nin (Southern African Customs Union-SACU) üyesidir.

1969 yılı Aralık ayında imzalanan anlaşma 1 Mart 1970'den beri yürürlüktedir. Halihazırdaki SACU Gümrük Birliği uygulaması, 2002 yılında imzalanan SACU Anlaşma metni esas alınarak yürütülmektedir. Sekretaryası Namibia'dadır (SACU: <http://www.sacu.int>).

Gümrük birliği üyeleri arasındaki ticaret gümrük vergisinden muafken, birlik dışındaki ülkelere ortak gümrük tarifesi uygulanmaktadır. GAC, SACU gümrük birliği içinde gerek ihracat gerekse ithalat açısından merkezi konumda olup, diğer SACU üyelerinin ticaret ve ekonomileri GAC ile ticari ilişkilerine bağımlılık arz etmektedir.

SACU ülkeleri halihazırda ABD pazarına "African Growth and Opportunity Act" ile gümrük vergisi olmaksızın erişebilmektedir.

SACU üyelerinin tümü aynı zamanda Güney Afrika Kalkınma Topluluğu'nun (Southern African Development Community-SADC) üyesi olup, Eswatini'nin ise SACU ve SADC üyeliklerinin yanı sıra Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (Economic Community of West African States –ECOWAS) üyeliği bulunmaktadır.

GAC, yukarıda da belirtildiği üzere, Angola, Botswana, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Eswatini, Komor Adaları, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Moritus, Mozambik, Namibia, Seyşeller, Tanzanya, Zambiya ve Zimbabve ile birlikte Güney Afrika Kalkınma Birliği'nin (Southern African Development Community-SADC) üyesidir. Birliğin merkez ofisi Botswana'dadır.

1996 yılında üyeler arasında imzalanan Ticaret Protokolünü, 2008 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması takip etmiştir. STA uyarınca birlik üyelerinden Angola, Demokratik

Kongo Cumhuriyeti ve Komor Adaları dışındaki 13 üye arasında gümrük vergilerinin ve tarife dışı engellerin kaldırılması kabul edilmiştir. Hedef, Gümrük Birliği ve Ortak Pazarın tesisidir. (SADC: <http://www.sadc.int>)

GAC ve AB arasında 1999 yılı Ekim ayında imzalanan Ticaret, Kalkınma ve İşbirliği Anlaşması (TDCA) 1 Mayıs 2004 tarihinde bütünüyle yürürlüğe girmiştir. (Belirli maddelerin uygulaması ise 1 Ocak 2000 itibarıyla başlamıştır).
<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/south-africa/>

Bu anlaşmanın yerini daha sonra SADC ve AB arasında imzalanan EPA anlaşması almıştır.

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması (Brexit) sonrasında SADC-AB arasındaki Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın (EPA) koşullarının İngiltere ile SACU üyeleri ve Mozambik arasında devamına yönelik olarak yürütülen müzakereler 2019 yılında tamamlanmıştır.

Buna ilaveten, SADC ile AB; SACU ile EFTA ve SACU ile MERCOSUR arasında STA'lar da mevcuttur.

Hindistan-GAC arasında bir Tercihli Ticaret Anlaşması ve COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa), EAC (East Africa Community) ve SADC Tripartite arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması için görüşmeler devam etmektedir. Tripartite 26 ülkeyi kapsayan ve 3 bölgesel ekonomik örgütten oluşan şemsiye bir kuruluştur.

GAC tercihli ticaret anlaşmaları kapsamında muhatap ülkelere avantajlı pazara giriş koşulları sağlamaktadır. Bu çerçevede, ortak ticaret politikasının uygulandığı SACU üyelerinin ardından ülkeye en avantajlı gümrük vergisi hadlerine tabi olarak ithal edilen ürünler AB ürünleridir.

GAC ayrıca, Afrika Birliği üyeleri arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımını öngören ve Afrika Birliği'nin 21 Mart 2018'de Ruanda'da gerçekleştirilen zirvesinde imzaya açılan Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanının (African Continental Free Trade Area-AfCFTA) kurulmasına ilişkin Kigali Deklarasyonunu da imzalamış ve meclis onay sürecini tamamlamıştır. Anlaşma minimum yürürlüğe giriş kistası olan, imzacı ülkelerden 22'sinin meclis onay sürecini tamamlamasının ardından 30 Mayıs 2020 tarihinde yürürlük kazanmıştır. Bahse konu STA'nın, hedeflenen serbestinin gerçekleştirilebilmesi halinde Afrika-içi ticarete önemli ölçüde ivme kazandıracığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, anlaşmanın işlerliğinin sağlanması için halen gümrük tarife indirimleri ve hizmet ticareti taahhütleri gibi alanlarda müzakerelerin tamamlanması gerekmektedir. Anlaşma Ocak 2021 itibarıyla hayata geçirilmiş olup GAC 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla anlaşma kapsamındaki gümrük vergisi indirimlerini iç mevzuatına yansıtarak anlaşmayı uygulamaya sokmuştur. Anlaşmanın fiiliyatta uygulaması tüm taraf ülkelerin tarife indirim taahhütlerini ulusal mevzuatlarında yayımlaması ve menşei kurallarının tüm ürünler için netlik kazanmasıyla daha fazla yaygınlaşacaktır. Anlaşma kapsamında kişilerin serbest dolaşımı gibi belirli başlıklar altında taahhüt üstlenilmesi de ihtiyardır. Anlaşmanın Sekreteryası Gana'da bulunmaktadır. Aralık 2022 itibarıyla 43 Afrika ülkesi kendi iç onay süreçlerini tamamlamıştır.

GAC'nin ÇHC ile arasında ikili ticaret ve ekonomik işbirliğinin teşvikine yönelik bir mutabakat zaptı; ABD ile arasında ise iki ülke gümrük idarelerinin karşılıklı işbirliğine yönelik bir anlaşma bulunmaktadır.

Türkiye'nin, GAC ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) henüz bulunmamaktadır. Bu itibarla, ülkemizden GAC'ne gerçekleştirilen ihracat SACU ortak gümrük vergilerine tabidir.

GAC'nin tercihli ticaret anlaşmaları hakkında güncel bilgiye Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı internet sitesi üzerinden erişilebilmektedir:

<http://www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/1-4-2-trade-and-export/market-access/trade-agreements/>

BRICS: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden müteşekkil, yükselen ekonomilerden oluşan bir politik entegrasyondur. (<http://brics.itamaraty.gov.br/>) GAC bu gruba 2010 yılında dahil olmuştur. BRICS bünyesinde, siyasi, ekonomik ve ticari alanlarda işbirliği ve ortak anlayış zemini oluşturulmakta; birlik bünyesinde tesis edilen Yeni Kalkınma Bankası (New Development Bank) tarafından üye ülkelerin kalkınma ve altyapı projelerine finansman sağlanmakta; keza BRICS İş Konseyi marifetiyle üye ülke özel sektörlerinin koordinasyonu ve işbirliği sağlanmaktadır.

G-20: Ülkemiz gibi G-20 üyesi olan GAC, oluşumda yer alan tek Afrika ülkesidir. Bu kapsamda, G-20'nin Afrika'ya yönelik politikalarının şekillendirilmesinde etkin rol almaktadır.

Bir sonraki G-20 toplantısı 2025 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yapılacaktır.

5.2. İthalat İçin Gerekli Belgeler

Güney Afrika Cumhuriyeti'ne ithalat gerçekleştirecek firmaların ithalatı kotaya tabi veya ithalatı sınırlı olan ürünler için ITAC'ten ithalat izin belgesi alması ve GAC gelir idaresine ithalatçı kaydı yaptırması gerekmektedir.

İthalat için gerekli belgeler:

- NRSC -Letter of Authority (LOA):

Otomotiv, kimyasallar, elektronik ürünler gibi bir takım ürünün uygunluğunu gösterir belge. LOA gerekliliği olan ürünler listesine ve LOA başvuru formlarına aşağıdaki link aracılığıyla ulaşılabilir:

<https://www.nrsc.org.za/about-us/about-compulsory-specification>

- EMC Certificate (CoC) :

Güney Afrika pazarına giren tüm telekomünikasyon dışı elektronik ürünler için elektromanyetik uyumluluk (EMC) uygunluk sertifikası (CoC) gereklidir.

- ITAC İthalat İzin Belgesi:

İthalat Kontrolüne tabi olan ürünler için alınması gerekli belgedir. Belgeye ve tabi ürün gruplarına aşağıdaki link aracılığıyla ulaşılabilir:

<https://www.itac.org.za/pages/services/import-control>

- Phytosanitary Certificate:

Sebze ve meyveler ve diğer bitkisel gıdalar için bitki sağlığı sertifikası gereklidir. Bu sertifika menşei ülkenin Tarım Bakanlığı tarafından verilir.

- Veterinary Health Certificate:

Canlı hayvan ve taze, dondurulmuş veya konserve et ithalatında veteriner sertifikası zorunludur.

İlaç ve Tıbbi Cihazlar için İzin Kayıt Süreci: Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleme Kurumu (SAHPRA), Güney Afrika Cumhuriyeti'ne tıbbi ürünlerin ithalatı için gerekli izin süreçlerini yürütmektedir.

<https://www.sahpra.org.za/importation-of-medical-products-border-control/>

<https://www.itac.org.za/pages/services/import-control>

5.3. Gümrük Giriş Beyannamesi, Gümrük Değeri ve Gümrük Vergileri

GAC'ne ithalatta ödenecek gümrük vergileri, ülke ile tercihli veya serbest bir ticaret anlaşmasının bulunup bulunmadığına göre değişmektedir. Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti arasında gümrük vergisi indirimi sağlayan bir ticaret anlaşması bulunmadığından, ülkemiz menşeli ürünler, Güney Afrika Cumhuriyeti'ne genel (MFN) gümrük vergisi oranlarına (general rate of duty) tabi olarak ithal edilebilmektedir. Öte yandan, gümrük birliği çerçevesinde SACU ülkelerinden GAC'ne yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. Avrupa Birliği, EFTA, SADC ve MERCOSUR üyesi ülkelerin ise tercihli ticaret düzenlemeleri çerçevesinde GAC (ve SACU) pazarına farklılaşan oranlarda avantajlı erişim imkânı bulunmaktadır.

GAC'nin gümrük vergisi oranları ve diğer sınır vergileri ile vergi iadesi imkânlarını içeren gümrük tarife cetveli, GAC Gelir İdaresinin (South African Revenue Service-SARS) aşağıda yer alan internet sayfasında yayımlanmaktadır. Geçerli gümrük vergisi oranları, tarife cetvelinin 1 No'lu Listesinin "Olağan Gümrük Vergileri (Ordinary Customs Duties)" başlıklı 1. Kısımında (Schedule No.1, Part 1) listelenmektedir.

<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

Gümrük tarifelerine ilaveten, tüketim vergileri (excise), belirli ürünlere yönelik çevre vergisi, yakıt vergisi, karayolu kazaları vergisi, sağlık vergisi, olağan vergi (ordinary levy) gibi başlıklar altında ilave vergi ve harçlar da toplanmaktadır. Söz konusu vergilerin yanı sıra anti-damping,

telafi edici önlemler ve korunma önlemleri kapsamındaki vergiler ile vergi iadesi sağlanan ürünler gümrük tarife cetvelinde yayımlanmaktadır.

Bu kapsamda Liste 2 (Schedule No.2) altında anti-damping ve korunma önlemlerine bağlı olarak alınan telafi edici vergiler listelenmektedir.

<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

Tarife cetvelinin 3 no'lu listesinde (Schedule No.3) yer verilen "industrial rebates" listesi ise yerel üretimde girdi olarak kullanılan belirli ürünlerin ithalinde geçerli vergi iadesi imkânlarını göstermektedir.

<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

(Belirli bir ürün ile ilgili tüm vergileri ve vergi iade olanaklarını görebilmek için gümrük tarife cetveli altında yer alan tüm listelerin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, ".pdf" formatında olan listelerin CTRL+F arama fonksiyonu kullanılarak GTİP kodu ile taranması mümkündür.)

Diğer taraftan, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) istatistiklerine göre, 2022 yılı itibariyle, GAC tarafından uygulanan MFN gümrük vergisi oranı (MFN applied rates) basit ortalama alındığında %7,8 olup, tarımsal ürünlerde söz konusu ortalama gümrük vergisi %8,8 iken tarım-dışı ürünler için bu oran %7,6'dır.

Ülkenin uygulayabileceği azami gümrük vergisi oranlarını gösteren bağlı MFN hadlerinin ortalaması ise %19 olup, bu oran tarımsal ürünler için %39; tarım-dışı ürünler için ise %15,6'dır. GAC, DTÖ bünyesinde tüm ürünlerin %93,8'inde, tarım-dışı ürünlerin ise %92,9'ünde taahhüt üstlenerek uygulayabileceği en yüksek MFN hadlerini kapsamlı bir şekilde bağlamıştır.

DTÖ taahhütleri itibariyle tarımsal ürünlerin %37,3'ü tarife kontenjanlarına, %37,3'i özel korunma önlemlerine tabidir.

Uygulanan en yüksek ortalama MFN gümrük vergisi %41 ile hazır giyim (clothing) sektörüne yöneliktir (sektörde azami gümrük vergisi %45'dir). Ortalama oranlar itibariyle, tekstil ürünleri %17,1; deri, ayakkabı vb. ürünler ise %13,3 MFN hadlerine tabidir.

Hazır giyimden ardından uygulanan en yüksek ortalama MFN hadleri ise %20,1 ile içecek ve tütün sektörüne yöneliktir. Şeker ve şekerleme sektörü %19,9'luk, hayvansal ürünler ise %11,2'lik ortalama uygulanan MFN hadlerine tabidir.

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/daily_update_e/tariff_profiles/ZA_e.pdf

5.4. İç Vergiler ve Oranları

Mal ve hizmet tüketimi ile ithal ürünlere yönelik standart KDV oranı, 1 Nisan 2018'den itibaren %15'dir. Öte yandan, Sınırlı sayıda ürün ve hizmet KDV'den muaf veya %0 KDV oranına tabidir.

(<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/legal-counsel-publications/find-a-guide/value-added-tax-vat/>)

Ülkeye ithal edilen ürünlere yönelik %15 oranındaki KDV oranının uygulanacağı vergi matrahının hesaplanmasında kullanılan formül şu şekildedir:

[gümrük değeri (customs value) + gümrük değeri üzerinden hesaplanan tüm geçerli sınır vergileri (ürüne göre bu vergiler gümrük vergisine ilave olarak varsa anti-damping vergileri ve korunma önlemleri, özel tüketim (excise) vergisi, çevre vergisi, karayolları güvenliği vergisi gibi diğer ek vergileri içerir) - (yine ürüne göre varsa gümrük vergisi iadeleri) + (0.1 x gümrük değeri (gümrük değerinin yüzde 10'u))].

(<https://www.sars.gov.za/faq/faq-how-is-vat-calculated-on-imported-goods/>)

Öte yandan, şirketlerden tahsil edilen kurumlar gelir vergisi oranı %27'dir. Serbest bölgelerde (special economic zones) kurulmuş olan şirketlere kurumlar vergisi %15 olarak uygulanmaktadır.

<https://www.sars.gov.za/types-of-tax/corporate-income-tax/>

Gerçek şahıslar, gelir gruplarına göre %18-45 aralığında gelir vergisine tabidir.

<https://www.sars.gov.za/tax-rates/income-tax/rates-of-tax-for-individuals/>

Vergi türleri ve oranları hakkında ilave bilgiye GAC Gelir İdaresinin internet sayfasından erişilebilmektedir.

<https://www.sars.gov.za/tax-rates/>

Sosyal güvenlik kesintisi (skills development levy) oranı işveren için, çalışanın brüt maaşının %1'idir. Ayrıca, işsizlik fonuna katkı payı (unemployment insurance contributions) olarak, çalışanın brüt maaşı üzerinden hem işverenden hem de çalışandan %1 oranında kesinti yapılmaktadır.

(<https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/>)

Asgari ücret 2022 yılı için 23,19 Rand/saat olarak belirlenmiştir. (haftalık çalışma süresi azami 40 saattir). 2023 yılı için bu rakamın %8'lik bir artışa 25,05 Rand'e çıkarılması beklenmektedir. Bu durumda hafta'da 40 saat çalışan bir asgari ücretlinin 4000 Rand üzerinde gelir elde etmesi beklenmektedir.

5.5. Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC), teknik düzenlemeler, uygunluk değerlendirme prosedürleri ve standartlar itibariyle gelişmiş bir düzenleme altyapısına sahiptir. Söz konusu mevzuat, DTÖ

Ticarette Teknik Engeller (TBT) Anlaşması hükümleri gözetilerek geliştirilmekte ve uygulanmaktadır.

Bu alanda, kamu sağlığı, emniyeti ve çevrenin korunması gibi amaçlar çerçevesinde gerekçelendirilebilen acil bir durum olmadığı müddetçe, mevzuat taslakları en az 60 gün süreyle ilgililerin görüşüne açılmakta; mevzuatın kabulü ve yürürlüğe girişi arasında ise en az 6 aylık bir uyum süresi tanınmaktadır.

Ülkede, “teknik altyapı kuruluşları (technical infrastructure entities)” olarak da adlandırılan, konuya ilişkin temel sorumlu kurum ve kuruluşlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition- the DTIC): Bakanlık, ulusal mevzuatın ülkenin DTÖ TBT Anlaşmasından kaynaklanan yükümlülüklerine uyumunu ve bu kapsamda ulusal düzenleyici idarelerin koordinasyonunu sağlamaktan sorumludur. Bakanlık, bu kapsamdaki koordinasyon görevini “Bakanlıklar Arası Ticarette Teknik Engeller Koordinasyon ve Danışma Komitesi (Interdepartmental Coordination and Advisory Committee on Technical Barriers to Trade (TBT))” aracılığıyla yürütmektedir. Bakanlık ayrıca, ülkenin TBT Anlaşması kapsamındaki “bildirim temas noktasıdır (notification point)”.
(www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/industrial-development/technical-barriers-to-trade/)

Ülkede “Teknik Altyapı Kuruluşları (Technical Infrastructure Institutions)” olarak ise Güney Afrika Standartlar Ofisi (South African Bureau of Standards (SABS)), Ulusal Teknik Düzenlemeler Kurumu (National Regulator for Compulsory Specifications (NRCS)), Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (South African National Accreditation System (SANAS)) ve Güney Afrika Ulusal Metroloji Enstitüsü (National Metrology Institute of South Africa (NMISA)) faaliyet göstermektedir. SABS, NRCS, SANAS ve NMISA, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı’nın bağlı kuruluşlarıdır.

- Güney Afrika Standartlar Ofisi (South African Bureau of Standards-SABS): 1945 yılında kurulmuş olan Güney Afrika Standartlar Ofisi (SABS), Güney Afrika’da standartlardan sorumlu yasal kuruluş konumunda olup, standartların geliştirilmesi ve ürünlerin standartlara uygunluğuna yönelik test ve belgelendirme işlemleri alanındaki faaliyetlerini 2008/8 sayılı Standartlar Kanunu (Standards Act) çerçevesinde sürdürmektedir. SABS ayrıca, DTÖ TBT Anlaşmasının 10.1 Maddesi uyarınca “bilgi edinme temas noktasıdır (enquiry point)”. (<https://www.sabs.co.za/>)

SABS’nin görevleri; ulusal standartları yayımlamak, ürün ve hizmetlerin standartlara uygunluğunu test etmek ve belgelemek, yasal mevzuatı uygulamak ve denetlemek, standartlarla ilgili eğitim vermek olarak belirlenmiştir.

SABS tarafından sunulan hizmetler ve kurumun yayımladığı standartlara ilişkin bilgiye kurumun web adresinden erişilebilmektedir.

<https://www.sabs.co.za/Sectors-and-Services/index.asp>

- Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi (National Regulator for Compulsory Specifications-NRCS): Toplumun sağlık, emniyet, çevrenin korunması ve aldatıcı/yanıltıcı uygulamalara karşı korunma gibi haklarının gözetilmesini teminen, teknik düzenlemelerin (compulsory specifications/technical regulations) geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur. Kurum, görevlerini 2008/5 sayılı Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi Kanunu (National Regulator for Compulsory Specifications Act), 2014/9 sayılı Metroloji Kanunu (Legal Metrology Act), 1977/103 sayılı Ulusal Yapı Düzenlemeleri ve Yapı Standartları Kanunu (National Building Regulations and Building Standards Act) çerçevesinde ifa etmektedir. (<https://www.nrccs.org.za/>)

NRCS halen aşağıdaki bağlantıdan erişilebilen teknik düzenlemeler kapsamında, düzenlemeye tabi ürünlerin piyasaya girişine yönelik yetki belgesini (Letter of Authority-LOA) vermektedir.

<https://www.nrccs.org.za/business-units/automotive/letter-of-authority>

- Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (South African National Accreditation System-SANAS): 2006/19 sayılı Uygunluk Değerlendirme, Kalibrasyon ve İyi Laboratuvar Uygulamalarının Akreditasyonu Kanunu (Accreditation for Conformity Assessment, Calibration and Good Laboratory Practice Act) çerçevesinde, sertifikasyon, inceleme, test ve analiz kuruluşları ile laboratuvarlar gibi uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yetkinliklerinin resmen tanınmasından sorumludur. (<http://www.sanas.co.za>)
- Güney Afrika Ulusal Metroloji (Ölçübilim) Enstitüsü (National Metrology Institute of South Africa-NMISA): 2006/18 sayılı Ölçü Birimleri ve Ölçüm Standartları Kanunu (Measurement Units and Measurement Standards Act) çerçevesinde ulusal ölçü standartlarının geliştirilmesi, izlenmesi ve yaygınlaştırılması ile bunların uluslararası standartlarla uyumluluğunun gözetilmesinden sorumludur. (<http://www.nmisa.org/>)

Söz konusu kurumların internet sayfalarından ilgili teknik düzenlemeler ve uygulama rehberlerine erişme imkânı bulunmaktadır.

Ayrıca aşağıda sıralanan bakanlık, kurum ve kuruluşların da ulusal mevzuattan kaynaklanan teknik düzenleme yapma ve uygulama yetkisi vardır:

- Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (DTIC) – (<http://www.thedtic.gov.za>)
- Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı (Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development) – (<https://www.dalrrd.gov.za/>)
- Sağlık Bakanlığı (Department of Health) – <http://www.health.gov.za/>
- Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleme Kurumu (South African Health Products Regulatory Authority-SAHPRA) - (<https://www.sahpra.org.za/>)
- Çalışma Bakanlığı (Department of Labor) -(<http://www.labour.gov.za>)
- Çevre, Ormanlık ve Balıkçılık Bakanlığı (Department of Environment, Forestry and Fisheries) – (<http://www.environment.gov.za>)
- Ulaştırma Bakanlığı (Department of Transport) – (<http://www.transport.gov.za>)
  - Sivil Havacılık İdaresi (Civil Aviation Authority-CAA)

- Denizcilik Emniyeti İdaresi (South African Maritime Safety Authority-SAMSA)
- Demiryolları Düzenleme İdaresi (The Railway Regulator-RSR)
- Maden ve Enerji Bakanlığı (Department of Mineral Resources and Energy) – (www.dmr.gov.za & <http://www.energy.gov.za>¹)
  - Ulusal Enerji Düzenleme Kurumu (National Energy Regulator-NERSA) - (<https://nersa.org.za/>)
- Haberleşme ve Dijital Teknolojiler Bakanlığı (Department of Communications and Digital Technologies) – (<http://www.doc.gov.za> & www.dtps.gov.za)
  - Güney Afrika Bağımsız İletişim Kurumu (Independent Communications Authority of South Africa-ICASA)
- Su İşleri ve Sanitasyon Bakanlığı (Department of Water and Sanitation) – (<http://www.dws.gov.za>)
- Council for Scientific and Industrial Research (CSIR) - (<https://www.csir.co.za/>)
- Engineering Council of South Africa (ECSA) - (www.ecsa.co.za)
- Human Science Research Council (HSRC) - (www.hsrc.ac.za)
- Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) - (<https://www.sadc.int/>)

Teknik mevzuat ve ulusal standartların geliştirilmesinde, öncelikle ISO (International Standards Organization), IEC (International Electrotechnical Commission), ETSI (European Telecommunications Standards Institute), Codex Alimentarius ve Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE) gibi kuruluşların geliştirdiği uluslararası standartlar dikkate alınmakta; bunlar, mümkün olduğu ölçüde ulusal mevzuata yansıtılmaktadır. Ancak iklim, coğrafi özellikler vb. ülke koşullarının gerektirdiği durumlarda uluslararası standartlar bire bir alınmak yerine, iş çevrelerine gereksiz maliyet yaratmama ilkesi de gözetilerek ülkeye uyarlanmaktadır. Geliştirilen tüm standartların benimsenmesi, söz konusu standartlar ulusal düzenleyici otoritelerce kamu sağlığı ve emniyeti, çevrenin korunması gibi amaçlarla özel mevzuata aktarılarak teknik düzenleme haline getirilmediği müddetçe ihtiyaridir.

SANAS, NRCS, NMISA ve SABC gibi teknik düzenleme kuruluşlarının Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF), Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon İşbirliği (ILAC), Uluslararası Metroloji Örgütü (OIML), Uluslararası Ağırlık ve Ölçü Bürosu (Bureau International des Poids et Mesures-BIPM), OECD Kimyasallar Programı, ISO Uygunluk Değerlendirme Komitesi (CASCO) gibi uluslararası akreditasyon kuruluşlarına üyelikleri de bulunmaktadır.

Uygunluk değerlendirme prosedürleri itibariyle SANAS'ın Avrupa Laboratuvar Akreditasyon İşbirliği (European Accreditation Laboratories Cooperation) ile test ve kalibrasyon alanlarında karşılıklı tanıma anlaşması bulunmaktadır.

Uygulamada, kapasite eksikliği gibi sebeplerle test, analiz ve sertifikasyon hizmetlerinin zaman aldığı yönündeki kaygılar özel sektörümüz tarafından zaman zaman gündeme getirilmektedir. Özellikle, NRCS tarafından elektronik ev aletleri/elektrikli aletler alanında yetki belgelerinin

---

¹ [Haziran 2019'da Madencilik ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile Enerji Bakanlığının birleştirilmesinin ardından henüz ortak internet sitesi tesis edilmemiştir.](#)

(LOA) düzenlenmesinin 120 iş gününü bulan sürelerle yayılmasının pazara giriş önünde engel yarattığı sektör temsilcilerince ilgili otoriteler nezdinde dikkate getirilmektedir.

5.6. Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde uygunluk değerlendirme, test ve belgelendirme hizmetlerini veren kuruluşlar Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (SANAS) kurumu tarafından akredite edilmektedir. Ülkede, gıda güvenliği, tıbbi ve kimyasal test ve analiz hizmetleri, elektro-mekanik testleri, malzeme testleri gibi alanlarda gerekli test, kalibrasyon ve belgelendirme hizmetleri gerek Güney Afrika Standartlar Ofisi (SABS) gerekse özel sektör laboratuvarları tarafından yürütülmektedir.

SANAS'a akredite olan laboratuvar ve belgelendirme kuruluşlarının bilgisine SANAS resmi internet sitesinde yer alan akredite edilmiş kuruluşlar (Accredited Organizations) sayfasından erişilebilmektedir: <https://www.sanas.co.za/Pages/index.aspx>

Ayrıca ülkedeki Ulusal Laboratuvar Birliği (National Laboratory Association South Africa-NLA) internet sitesinden de test, muayene ve belgelendirme hizmetlerini veren laboratuvarların iletişim bilgilerine erişmek mümkündür:

- <https://www.home.nla.org.za/>
- http://www.apps.nla.org.za/nla_members/nla_members_list.php

Ülkede metrik sistem kullanılmaktadır.

5.7. İthalat Lisanları ve İthalatı Kontrole Tabi Ürünler

Et, süt, balık ve balıkçılık ürünleri ve taze sebze, meyve ve bitkisel ürünler gibi tarım ürünleri; ilaç, eczacılık ürünleri, medikal ürün ve cihazlar; hidrokarbonlar, radyoaktif kimyasal elementler, petrol ürünleri, lastikler, adi metaller, ateşli silahlar ve mühimmatlar, kumar makineleri, çeşitli kimyasal maddeler ve karboksilik asit GAC'a ithalatı izne tabi olan ürünler arasındadır.

Ayrıca, tüm kullanılmış ve ikinci el ürünlerle birlikte, hurda ve döküntülerin Güney Afrika'ya ithalatı kontrol önlemlerine tabi bulunmaktadır. (<http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/import-control/regulations>)

Öte yandan, Güney Afrika'dan ihracatı kontrole tabi ürünler ise ana hatlarıyla ormancılık, madencilik, sınai ürünler, motorlu araçlar, sağlık ve mineral yakıtlar sektörlerinde yer almaktadır. Özellikle demir ve demir dışı hurda atıkları, hurda pil ve bataryalar ve bazı kıymetli taşların ihracatında kontrol ve izin prosedürleri bulunmaktadır.

<http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/export-control/regulations>

5.8. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkede NRCS tarafından gözetilen uygulaması zorunlu teknik düzenlemeler kapsamında piyasaya girişi yetkilendirmeye tabi olan ürünler; Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'nın denetimine tabi olan çeşitli gıda ürünleri; Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleyici Kurumu (SAHPRA) denetimine tabi ilaçlar, tıbbi ve medikal cihaz ve ürünler; ICASA yetkilendirmesine tabii telekomünikasyon cihazları gibi piyasaya arzı yetkilendirmeye tabi birçok ürün için ilgili teknik düzenlemelerde ortaya konulan veya ürün bazında lisanslama sürecinde belirlenen etiketleme, ambalaj ve paketleme şartları bulunmaktadır.

Ayrıca, 2008/68 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu çerçevesinde de tüketicinin doğru bilgilendirilmesini ve yanıltılmamasını sağlamaya yönelik etiketleme düzenlemeleri getirilmiştir. Bu çerçevede, ürün etiketlerinin tüketiciyi yanıltıcı unsurlar içermemesi; üretici ve ithalatçıların ürün etiketinde muhakkak menşe ülke bilgisine, ayrıca ürün etiketinde yer alması gerekli diğer bilgilere yer vermesi; üründe genetiği değiştirilmiş organizma bulunması halinde bu bilginin de etikette yer alması gerekmektedir.

Tüketicinin Korunması Yasası: https://www.gov.za/sites/default/files/32186_467.pdf

Ülkede, etiketler genel olarak ülkenin 11 resmi dilinden birisi olan İngilizce dilinde düzenlenmektedir.

5.9. Geçici İthalat

Güney Afrika, ATA Konvansiyonu'nun bir üyesidir ve genel olarak ticari numuneler, Uluslararası fuarlar ve sergiler için gerekli ticari ürünler, profesyonel ekipman (araçlar ve gereçler dahil, ancak işleme veya onarım için mallar hariç).

Bu tür ürünlerin için KDV ve Gümrükleri ödenmeden ülkeye girişi yapılabilir.

5.10. Devlet Alımları

GAC'ta kamu alımları Bakanlıklar, Belediyeler, KİT'ler tarafından ihale usulleri çerçevesinde yapılmaktadır.

GAC'ta kamunun ihtiyaçları için toplu alım yapacak DMO tarzı bir kurum/kuruluş bulunmamaktadır.

5.11. Teknik Engeller

Güney Afrika Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı, Resmi Gazete'de yayımlamak suretiyle, bazı spesifik ürünler veya ürün gruplarının ülkeye ithalatını, ITAC tarafından düzenlenen izin

belgelerinde belirtilen koşullara uygun olarak kontrol edebilmekte ve sınırlayabilmektedir. (<http://www.sars.gov.za>)

Bu çerçevede, ithalatı izne tabi olan ana ürün kategorileri aşağıda yer almaktadır:

- Kullanılmış eşya ithalatı için ITAC tarafından düzenlenecek ithal izin belgesi gerekmekte, özellikle yerel üreticileri korumak için bir nevi 'de facto' olarak yasaklanmaktadır.
- Her türlü hurda, döküntü, artık ve atıklar.
- Kalite standartlarına tabi ürünler: Söz konusu kısıtlama insan sağlığını korumak ve araçlardaki güvenliği artırmak amacıyla üretim kalitesinin denetlenmesini amaçlamaktadır.

Anti-Damping Uygulamaları ve Korunma Önlemleri: Güney Afrika, anti-damping soruşturması açan ve uygulayan ülkeler sıralamasında ön sıralarda yer almaktadır. Güney Afrika Hükümeti anti-damping uygulamalarına ilişkin düzenlemeyi 2003 yılında, telafi edici vergilere ilişkin düzenlemeyi ise 2004 yılında yürürlüğe koymuştur.

GAC tarafından ülkemiz ihraç ürünlerine yönelik olarak yürürlükte olan tek anti-damping vergi uygulaması bulunmaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) Uluslararası Ticaret İdaresi Komisyonu (International Trade Administration Commission-ITAC) tarafından Türkiye, Mısır, Litvanya ve Letonya'dan yapılan makarna ithalatına yönelik anti-damping soruşturması kapsamında 6 Nisan 2021 tarihinde bir ön karar verilmişti.

Ön kararda, ilgili ürün grubunda damping tespiti sonrası, 1 Nisan 2021 tarihinden başlamak üzere ve 16 Eylül 2021 tarihine kadar uygulanabilecek şekilde, ülkemiz menşeli GTİP 1902.11 ve 1902.19 başlıkları altındaki makarnaların GAC'a ithalatında %367.25, Mısır'dan ithalatında %43,7, Litvanya'dan ithalatında %12, Letonya'dan ithalatında ise %4 geçici anti-damping ödeme yükümlülüğü getirilmişti.

17 Mart 2022 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan nihai Karar ile ülkemiz menşeli GTİP 1902.11 ve 1902.19 başlıkları altındaki makarnaların GAC'ne ithalatında %367.25 geçici anti-damping ödemesi uygulaması kesinleşmiştir.

Geçici AD Ödemesi Duyurusu:

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Embargo/Tariffs/2021/LSec-CE-TA-2021-18-Notice-R304-GG44384-6-5-2021-10-Pasta-PP-1-April-2021.pdf>

Korunma önlemleri soruşturmaları çerçevesinde, yerli endüstrinin ithalat baskısına karşı korunmasını teminen tüm ülkelere yönelik olarak DTÖ bağlı gümrük vergisi oranlarının üzerine telafi edici vergi getirilebilmektedir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir husus, DTÖ bünyesinde gelişme yolundaki ülkeler arasında yer alan ülkemizin, DTÖ Korunma Önlemleri Anlaşması kapsamında gerekli şartlar oluştuğunda getirilen önlemden muaf tutuluyor olduğudur. Bu tür durumlarda, korunma önleminde (telafi edici vergiden) muaf olan ülkemiz ihracatçıları, önleme tabi rakip ülke ihracatçıları karşısında vergi avantajı yakalamaktadır.

ITAC tarafından yürütülmekte olan soruşturma süreçleri hakkındaki duyurulara <http://www.itac.org.za/pages/services/trade-remedies/government-gazette-notice> adresinden ulaşılabilmektedir.

Mevcut anti-damping vergileri ve telafi edici vergilerin listesi ise SARS tarafından yayımlanan gümrük tarife cetvelinden incelenebilmektedir. <https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/> (Schedule No.2)

5.12. E-Ticaret

5.12.1. E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Güney Afrika'da mal ithal eden bir kişi ithalatçı olarak kayıt yaptırmak zorundadır. Ancak, Güney Afrika'da yurtdışındaki bir e-ticaret platformundan kişisel kullanım amaçlı eşya alan bir kişinin bir takvim yılında 150.000 randı aşmayacak şekilde 1 veya daha fazla işlem yapması koşuluyla ithalatçı olarak kaydolmasına gerek yoktur.

Tahsil edilecek vergiye ilişkin posta idaresi ve hızlı kargo firmaları alıcıya bilgi vermekte olup, vergilerin ödeneceğinin alıcı tarafından kabul edilmesi halinde gönderi alıcının kapısına teslim edilirken vergi tahsil edilmektedir.

Gümrükten geçirme (işleme ücreti):

Gelen tüm paketler için 50,10 Rand ve diğer tüm posta öğeleri için 25,85 Rand tutarında bir gümrükten geçirme ücreti alınır. Bu ücret, Postane tarafından muhatap adına paket/posta öğesinin gümrükten geçirilmesinde oluşan masrafları karşılamak için alınır.

Bu ücret, SARS veya diğer kuruluşlar tarafından tahsil edilen herhangi bir gümrük vergisi, KDV vb.'nin üzerine başka hiçbir ücret ödenmese bile alınır.

<https://www.sars.gov.za/faq/faq-what-is-the-r2585-fee-that-the-south-africa-post-office-charges-on-postal-items/>

Bazı ürünler, gümrükten geçirilmeden veya hedeflenen varış noktasına gönderilmeden önce ilgili Kamu kuruluşu tarafından denetlenir. Tüm ilaçlar (reçeteli ilaçlar, vitaminler, güçlendiriciler, cilt beyazlatıcı kremler, bitkisel ürünler, çay ve kahveler dahil zayıflama ürünleri vb.) Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleme Kurumu (SAHPRA) tarafından, Bitkiler, sebzeler vb. Tarım Bakanlığı tarafından, hayvanlar ve bunlardan yapılan ürünler Eyalet Veterineri tarafından denetlenmektedir.

Denetim süreci genel olarak 48 saat içinde tamamlanmaktadır.

Güney Afrika'da sadece e-ticarete yönelik özel bir yasak eşya bulunmamakta olup ülkeye ithalatı yasak olan eşyalar aşağıda sıralanmıştır:

- Herhangi bir biçimde narkotik ve alışkanlık yapan ilaçlar
- Tam otomatik, askeri ve numarasız silahlar
- Patlayıcılar ve havai fişekler
- Zehir ve diğer toksik maddeler
- 1000'de 2 kg'dan fazla kütleye sahip sigaralar
- Herhangi bir Kanuna aykırı olarak bir ticari tanım veya ticari markanın uygulandığı mallar (örneğin, sahte mallar)
- Telif hakkına tabi herhangi bir eserin yasadışı çoğaltılması
- Hapishane veya cezaevinde üretilen mallar

<https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/travellers/arrival-in-sa/>

5.12.2. Yurtiçi E-Ticaret (B2C)

COVID-19 salgını ile desteklenen e-ticaret pazarı tüketici tercihlerinin hızlı bir şekilde değişmesine neden olarak online ticaret hacminin artmasındaki en önemli etkenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Güney Afrika'da çevrimiçi perakende sektörü üç farklı biçimde müşteri ile buluşmaktadır. İlki, herhangi bir fiziksel mağaza varlığı olmadan satış yapan çevrimiçi perakendecilerdir. İkincisi, gerçek bir fiziksel varlığı olan ve ilave olarak çevrimiçi mağazalar ile müşterilerine hibrit seçenekler sunan çok kanallı perakendecilerdir. Üçüncüsü ise, diğer satıcıların mallarını satmaları için altyapı sağlayan pazar yerleridir.

Güney Afrika e-ticaret pazarı her geçen yıl bir önceki döneme göre büyümeye ve perakende ticaret pazarından daha fazla pay almaya devam etmektedir. Ülkede 2019 yılında 17 Milyar Rand olan e-ticaret hacminin 2021 yılında 25 Milyar Rand'e, 2024 yılı sonunda ise 37 milyar Rand'e ulaşması bekleniyor. Araştırmalar, ülkede online satış rakamlarının son 10 yıldır sürekli olarak %20-30 oranında artış gösterdiğini ve hiç bir zaman %20 altına düşmediğini göstermektedir.

Bugün itibarıyla online ticaret, Güney Afrika'nın 1 trilyon R'lik toplam perakende ticaretinin %3'ünü oluşturuyor, ancak rakamlar e-ticaret pazarının beklenenden de hızlı büyüdüğüne işaret ediyor.

Online ticarete en çok tercih edilen ürünler olarak cep telefonu kontör yüklemeleri, tekstil, mutfak gıdaları ve pandemi etkisiyle artan fast-food ve diğer hazır gıda tüketimleri öne çıkıyor.

Başka bir araştırmaya göre ise; giyim ve ayakkabı, elektronik, medya, mobilya, ev aletleri, yiyecek ve içecek ve ilaç gibi geleneksel perakendeyi oluşturan ürünlerde oransal dağılım şu şekilde;

- Tüketici elektroniği ve medya (%25 - %30).
- Mücevherat dahil moda ve güzellik (%20 - %30)
- Hobi, hırdavat ve DIY, ev ve bahçe (%20 - %25)

- Mobilya ve ev aletleri (%15 - %20)
- Gıda (%8 - %10)

Güney Afrika'da online satışlar için 2021 yılı itibarıyla ortalama kişi başı harcamanın 109 USD, 1.500 R civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Rakamlar 3-8 milyon Güney Afrikalı'nın düzenli olarak online alışveriş yaptığını gösteriyor. 2020 yılı itibarıyla internet penetrasyonu %55 civarında olduğu ülkede, yaklaşık 30 milyon Güney Afrikalı'nın herhangi bir cihaz aracılığıyla şimdiye kadar en az bir online alışveriş yaptığı tahmin ediliyor. Online alışveriş yapanların 3-8 milyon arasında olduğu düşünüldüğünde, online alışveriş yapanların toplam nüfusa oranının %8-10 arasında olduğu söylenebilir.

2020 yılı ilk üç ayında Online Satış Mağazalarının Toplam Ziyaret Sayısı:

Takealot : 25.4 milyon

Makro (Massmart) : 11,2 milyon

Game (Massmart) : 4,8 milyon

Bidorbuy : 4,9 milyon

Takealot, oldukça önemli bir farkla Güney Afrika'daki en büyük çevrimiçi perakendecidir ve %20 ile %30 arasında bir tahmini pazar payına sahiptir.

İkinci sıradaki Amazon dışında başka hiçbir online platform 2020 itibarıyla pazarın %10'undan fazlasına hakim değildir.

Pazardaki diğer online platformlar ise; Massmart, Superbalist (Takealot'un bir parçası), The Foschini Group, Woolworths, Zando, Bidorbuy ve OneDayOnly.

Online fast food, paket servis ve içecek pazarında ise pazarın %80 ila %90'ını kontrol eden Mr D ve UberEats bulunmaktadır. Mr D food bu alanda pazar lideridir ve çevrimiçi fast food satışlarının 2019'da 713 milyon ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir.

2020 itibarıyla, Güney Afrika'nın Pick n Pay, Woolworths ve Checkers gibi üç büyük süpermarketi, çevrimiçi sipariş ve planlı yiyecek teslimat hizmeti sunmaktadır. Pick n Pay ve Woolworths bu pazarın en büyük iki oyuncusudur.

Ülkede önde gelen çok kanallı perakendecilere baktığımızda takealot'dan sonra Massmart, çevrimiçi perakende pazarındaki en büyük ikinci oyuncudur. Makro, Game, Builders gibi markaları bünyesinde bulunduran Massmart, online ticaret pazarının yaklaşık %10'unu elinde bulundurmaktadır.

Büyük süpermarketlerin, giyim perakendecilerinin, elektronik mağazaların, yapı marketlerin ve eczanelerin oluşturduğu çok kanallı perakendeciler pazarında Makro'nun toplam satışlarının yaklaşık %3,5'i 2020 yılında online olarak gerçekleşmiştir. Builders ise, yapı ve donanım malzemeleri pazarındaki en büyük online satış perakendecisi konumundadır.

Superbalist, Mr Price, Truworths, Woolworths, Mr D, Ubereats ve Dis-Chem (Eczane) pazardaki diğer önemli oyuncularlardır.

E-ticaret Pazarındaki Önemli Oyuncular:

- Takealot Online (RF) Bidorbuy (Pty) Ltd
- Bolt Services ZA (Pty) Ltd
- Cotton On South Africa (Pty) Ltd
- Dis-Chem Pharmacies Ltd
- Evetech (Pty) Ltd
- JD Consumer Electronics and Appliances (Pty) Ltd, /a Hi Fi Corporation / Incredible Connection
- Massmart Holdings Ltd
- NetFlorist (Pty) Ltd
- OneCart (Pty) Ltd
- Parcelninja (Pty) Ltd
- Zara Retail South Africa (Pty) Ltd
- Mr Price Group Ltd
- ShopLi (Pty) Ltd
- The SPAR Group Ltd
- Bubblestorm Management (Pty) Ltd t/a WooCommerce.com
- Clicks Group Ltd
- Fashion United SA (Pty) Ltd t/a Superbalist.com
- The Foschini Group Ltd
- Gumtree South Africa (Pty) Ltd
- HomeChoice (Pty) Ltd
- Jade E-Services South Africa (Pty) Ltd t/a Zando
- Loot Online (Pty) Ltd t/a loot.co.za
- Munyhub Online Ticketing Services (Pty) Ltd t/a Quicket
- Naspers Ltd (Incorporates OLX)
- Onedayonly Offers (Pty) Ltd
- OrderIn (Pty) Ltd
- Pick n Pay Stores Ltd (Incorporates Bottles)
- Quench Delivery (Pty) Ltd
- Shoprite Holdings Ltd (Incorporates Computicket)
- Spoiler Tags (Pty) Ltd t/a Raru
- (Pty) Ltd t/a TAKEALOT.COM (Incorporates Mr Delivery)
- Truworths International Ltd
- Woolworths Holdings Ltd
- Wootware Computers (Pty) Ltd
- Yuppiechef Online (Pty) Ltd

Güney Afrika perakende sektöründeki büyük oyuncular, online ticareti gelecek için yatırım yapılacak bir alan olarak görüyor ve bu alandaki yatırımlarını her geçen gün artırıyolar. Artan internet ve mobil cihaz penetrasyonu, internet hizmetinin ucuzlaması, teknolojik yeniliklerin online ticareti her geçen gün daha da kolaylaştırması, lojistik sektörünün online ticaret hacmine hızlı uyum sağlaması, online alışverişe artan güven, güvenli ödeme araçlarındaki gelişim, genç ve orta sınıfın online alışverişi daha fazla tercih ediyor olması gibi sebepler nedeniyle sektöre yönelik olumlu beklentiler devam etmektedir.

Araştırmalar, online satışlardaki yıllık büyümenin gelecekte %30'un üzerinde olacağını öngörüyor. Online perakendenin toplam pazardaki payının 2022'de %2'yi aşarak 2023'e kadar yaklaşık %4'e yükselmesi bekleniyor.

Zaman içerisinde Güney Afrika'nın bölge ve komşu ülkeler için bir e-ticaret lojistik merkezi olarak ortaya çıkması beklenmesine rağmen GAC e-ticaret pazarının bazı giriş engellerini de bünyesinde barındırdığı söylenebilir.

Öncelikle, Güney Afrika'da çevrimiçi perakende pazarı hala oldukça küçüktür. İlave olarak ürünlerin maliyetine göre teslimat giderleri oldukça yüksektir. Kargo hizmetlerinin güvenilirmezliği ve nakliye sırasındaki kayıp ve çalıntı ürün oranlarının yüksekliği pazarın diğer önemli bir dezavantajdır.

5.12.3. Sınır Ötesi E-Ticaret

Güney Afrika KDV Kanuna göre (Madde 1, paragraf (1)(v)'ye göre), gümrük değeri 500 Güney Afrika Randı'nı (R500) aşmayan mallar KDV'den muaf ve %20 sabit (flat rate) ithalat vergisine tabidir.

Güney Afrika KDV Kanunu'na göre, (Madde 1, paragraf 2'ye göre) posta yoluyla ithal edilen ve değeri 100 Güney Afrika Randı'nı (R100) aşmayan basılı kitaplar, gazeteler, dergiler ve periyodik yayınlar gümrük vergilerinden muaftır.

Sınır Ötesi Ticarete Büyük Oyuncular

- TEMU
- SHEIN
- Alibaba Group Holding Ltd
- Amazon.com Inc
- Carbonite Inc
- Shopify Inc
- Uber Technologies Inc

Güney Afrika e-ticaret pazarının diğer bir özelliği ise çevrim içi alışverişin genellikle gençler ve toplumun varlıklı kesimlerince tercih ediliyor olmasıdır. Ülkenin e-ticaret pazarının hızlı ve gelişime açık olması, çevrim içi satışlardaki yıllık büyümenin gelecekte %30'un üzerinde olacağını öngörmektedir.

Takealot, MassMart ve Amazon'un, hedef pazaryerleri olarak belirlenmesi yerinde olacaktır.

Hazır giyim sektörünün, son yılların büyüme lideri elektronik sektörünü geride bırakarak en hızlı büyüyen kategori olduğu görülmektedir. Ancak, Güney Afrika'nın Madrid Protokolü'ne üye olmaması nedeni ile firmalarımızın bu pazara girişlerinde muhakkak markalarını tescil ettirmeleri gerektiği unutulmamalıdır.

5.12.4. Ödeme Yöntemleri

PayPal, en çok tercih edilen dijital ödeme yöntemidir. Ülkedeki en çok kullanılan ödeme yöntemleri banka kartı (%58), dijital cüzdan (%47), kredi kartı (%30), kapıda ödemedir (%29).

Ülkede yer alan diğer dijital ödeme sistemleri, Mastercard Click to Pay, Ozow, Google Pay, PayFast, 1ForYou ve VodoPay'dir.

Takealot'un eski adı Mr D Courier olan kurye ekibi ülkede çevrim içi ticaret alanındaki en büyük kargo hizmetidir. Takealot, her ay ortalama 1,6 milyon teslimat yapmaktadır.

Güney Afrika'da teslimat pazarının neredeyse tamamı özel kurye şirketleri tarafından kontrol edilmektedir. 2019 yılında Ulusal Posta Ofisi çevrim içi satın alımların sadece %10'unu teslim etmiştir.

DHL, Fedex, TNT, UPS, Postnet, Aramex, The Courier Guy, MDS Collivery, Dawn Wing, Fastway ve SendR ülkenin diğer önemli hızlı kargo firmalarını oluşturmaktadır. Ülkede tercih edilen pazaryerleri olan Takealot, Amazon ve Zalando'nun sipariş karşılama hizmetleri mevcuttur.

5.12.5. Mobil E-Ticaret

Araştırmalar yalnızca Takealot'un 2020'da 2,9 milyon, Mr D Food'un 750.000 tekil kullanıcı olduğunu göstermektedir.

Güney Afrika'da artan internet ve cep telefonu penetrasyonunun etkisiyle pazarın mobil uygulama kullanım oranı da çok hızlı büyümektedir. Pazarın diğer önemli bir özelliği ise online alışverişin genellikle gençler ve toplumun varlıklı kesimlerince tercih ediliyor olmasıdır.

Araştırmalara göre 2020 yılında ülkedeki genel web trafiğinin %75'inden fazlası mobil cihazlarda gerçekleşmiştir.

Ancak Mobil uygulamalarda online alışveriş için ürün arama trafiğinin yoğun olmasına rağmen, alışveriş oranı düşüktür. Bu durum ise daha ziyade, ülkedeki dolandırıcılık ve sahte işlem sayısının fazla olması nedeniyle ödeme noktasında kişilerin hala masa üstü bilgisayarlarını kullanmayı tercih etmesinden kaynaklanmaktadır.

Ülkede e-ticaret alanında en çok kullanılan mobil uygulamalar:

Mr D Food, Güney Afrika'daki en büyük dağıtım platformu olarak Apple ve Google mobil uygulamalarından iki milyondan fazla indirilmiştir.

Debonairs Pizza (bir milyonun üzerinde yükleme),

McDonald's (500.000 yükleme),

Steers (500.000 yükleme),

ve Nando's (100.000 yükleme).

5.12.6. E-Ticarete Yönelik Beklenti ve Öngörüler

GAC e-ticaret pazarında son zamanlarda Çinli Pazar yerleri TEMU ve SHEIN'e yönelik eleştiriler artmaktadır. Özellikle GAC perakende sektörünün TEMU ve SHEIN tarafından pazara sokulan ürünler tarafından olumsuz etkilendiği ve hükümetin bu duruma müdahale etmesi gerektiği savunulmaya başlanmıştır.

Elektronik İletişim ve İşlemler Yasası (ECTA), e-ticaret ve elektronik kayıtlar hakkında yasal altyapıyı kurmak amacıyla Güney Afrika'da e-ticaret düzenlemesinde birincil mevzuat görevi görmektedir. ECTA, tüketicinin korunması, elektronik imzalar, elektronik kanıtlar ve siber suçlar dâhil olmak üzere elektronik iletişim ve işlemlere ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Bunun dışında yer aşağıdaki mevzuat listesinde e-ticarete yönelik aşağıdaki düzenlemeler bulunmaktadır:

Elektronik İletişim ve İşlemler Yasası (ECTA):

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201409/a25-02.pdf

Tüketiciyi Koruma Yasası (CPA):

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201409/321864670.pdf

Kişisel Bilgilerin Korunması Yasası (POPIA):

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201409/3706726-11act4of2013protectionofpersonalinforcorrect.pdf

Ulusal Kredi Yasası 2005 (NCA):

<https://www.justice.gov.za/mc/vnbp/act2005-034.pdf>

İletişimin Dinlenmesi ve İzlenmesi ve İletişimle İlgili Bilgi Yasasının (RICA) Sağlanmasına İlişkin Yönetmelik:

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201409/a70-02.pdf

6. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ ÖNEMLİ SEKTÖRLER

6.1. Tarım ve Hayvancılık

Ülkede üretimi yapılan başlıca tarım ürünleri; mısır, şeker kamışı, patates ve buğdaydır. Soya fasulyesi, ayçiçek tohumu ve sorghum ise üretimi yapılan diğer önemli tarımsal ürünlerdir. Meyve üretiminde ise narenciye ve üzüm başı çekmektedir. Ülkede elma, muz, greylift, armut ve şeftali üretim miktarı da kayda değer seviyelerdedir.

Tarımsal ürünlerde GAC ithalatının önemli bir kısmını oluşturan tahıl ürünlerinde, kuraklık ve sezonluk hasat rekolteleri ticarete yıllık bazda dalgalı bir seyre yol açmaktadır. Özellikle 2020 yılında Covid-19'a bağlı olarak neredeyse tüm sektörlerde daralma gözlenirken, 2020 yılı tarım sektörünün büyüme kaydettiği, ürün rekoltesinin arttığı bir yıl olarak öne çıkmıştır. Sektör 2021 ve 2022 yıllarında da büyümeye devam etmiştir.

Benzer şekilde büyük ve küçükbaş hayvancılık (koyun, büyükbaş, keçi, domuz), tavukçuluk ve balıkçılık sektörde önde gelen faaliyetlerdendir (www.dalrrd.gov.za).

Gıda ürünlerinin ithalinde, etiketleme standartlarına uyum aranmakta, ithalatına izin verilmeyen gıdalar ile katkı maddelerini içeren gıdaların ülkeye girişine izin verilmemektedir. Bu çerçevede, etiketlenmemiş/işaretlenmemiş konteynerlerdeki gıdaların ithaline izin verilmemekte ve gıda ürünlerinin ithalatında gümrükte sağlık kontrolleri yapılmaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti, tarım sektöründe rekabetçi, büyük ölçüde kendine yeterli ve ihracatı güçlü bir ülke olmasına rağmen Tarım Bakanlığı tarafından belirli ürünlerin ithalatına hasat dönemi göz önünde bulundurularak izin verildiği gözlenmektedir. Ülkede, kuru meyve (üzüm, incir, kayısı, vb.) ile kuruyemiş ihracatında ülkemiz şirketleri açısından potansiyel olduğu düşünülmektedir.

Yaş meyve alanında ise, ülkenin bitki sağlığı sertifikasyon uygulamaları ile ilişkili olarak halihazırda ülkemizden sadece incir ve narenciye ithalatına izin verilmektedir. Ülkemizden kiraz ihracatı ise 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye'de belirli bir bakterinin görüldüğüne ilişkin makalelere istinaden yasaklanmış olup, kiraz ticaretinin tekrar başlaması Tarım Bakanlığımızca söz konusu bakteriden arı alanların tespiti ve mücadele planının gerekli uluslararası standartlar çerçevesinde tamamlanmasını müteakip mümkün olabilecektir.

2022 yılı Mart ayı içerisinde Tarım Bakanlığımızca hazırlanan ilgili Raporlar Müşavirliğimize ulaşmıştır. Söz konusu Raporlar Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki muhatap kurumlar ile paylaşılmış olup sürece ilişkin nihai karar verilmesini müteakip sonuçlar sektörümüz ile paylaşılacaktır.

Buna ilaveten, tarım ürünlerinin GAC'a ithalatı, GAC Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'ndan (Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development) edinilecek ithalat lisansları, veteriner sağlık sertifikaları ve bitki sağlığı sertifikaları benzeri ithalat izin ve belgelendirme koşullarına tabi olup, özellikle canlı hayvan, hayvansal ürünler ve süt ürünleri sektörlerinde iki ülke Tarım Bakanlıkları arasında yürütülen inceleme süreci GAC bürokrasisinin yavaşlığı ve korumacı yaklaşımı nedeniyle hala tamamlanamamıştır. Söz konusu ürünlerin

ihracatına yönelik potansiyel bulunmakla birlikte, mevcut koşullarda ülkeye ithalat imkanı yoktur.

Bununla birlikte, GAC'da yerleşik büyük ticaret firmalarının Sahra-altı Afrika bölgesine erişim imkanları düşünüldüğünde, doğrudan GAC pazarı için olmasa dahi Sahra-altı Afrika'ya ihracatta GAC şirketleri ile işbirliği imkanları değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Benzer şekilde, ülkedeki tarım sektöründeki canlılığın ve Türkiye ve GAC'ta zıt mevsimler yaşanmasının tarım ürünlerinde karşılıklı olarak ve üçüncü ülke piyasalarına yönelik cazip pazar fırsatları yaratılabileceği öngörülmektedir. Ancak bu fırsatların hayata geçirilmesi için iki ülke Tarım Bakanlıkları arasında sağlık ve bitki sağlığı sertifikasyon sürecindeki bürokratik engellerin aşılmasına yönelik teknik altyapının oluşturulması ve karşılıklı pazara giriş imkanlarının ele alınması gereklidir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'ne ülkemizden kanatlı eti ve süt ürünleri ithalatı ise izne tabi olan ve ithalat izni için veteriner sağlık sertifikası gereken ürünler arasındadır.

Ülkemizce düzenlenen veteriner sağlık sertifikaları tek taraflı olarak GAC makamlarınca tanınmadığından, ithalatta veteriner sağlık sertifikalarımızın tanınması süreci, öncelikle GAC Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından ülkemiz Tarım ve Orman Bakanlığına iletilen anket formları ve cevap sürecinin tamamlanmasını, ardından da üretim tesislerinde GAC makamlarınca yerinde inceleme yapılmasını gerektirmektedir.

Yıllar önce başlamış bu sürece ilişkin olarak ülkemiz tarafından anket formlarına verilen cevapların GAC makamlarınca henüz incelenmesi tamamlanmamıştır. Zira, Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'ndan Müşavirliğimize 2022 yılı başında ulaşan yeni bir mektupta ülkemiz dosyalarının incelenmek üzere hala 4. sırada olduğu bir kez daha resmi olarak ifade edilmiştir.

Buna ilaveten, ulusal tavukçuluk endüstrisinin güçlendirilmesi amacıyla GAC Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından Tavukçuluk Endüstrisi Ana Planı yürürlüğe konulmuştur. Bu çerçevede, hem iki ülke arasındaki veteriner sağlık sertifikalarının karşılıklı tanınması sürecinde yıllardır bir ilerleme olmaması hem de söz konusu lokalizasyon politikaları sebebiyle et ve süt ürünleri ithalatının önünün açılmasının yakın dönemde gerçekleşmesi beklenmemektedir.

6.2. İmalat Sanayi

GAC'de geniş bir imalat sanayi (üretim) yelpazesi bulunmaktadır. Bunlar arasında otomotiv ana ve yan sanayi, gıda işleme (balık, et, süt ürünleri, içecekler), tekstil (hazır giyim, iplik, havlu, denim- <http://www.texfed.co.za/>), deri ürünleri, ayakkabı, demir-çelik, metal işleme, kimyasal, plastik, cam ve cam ürünleri ile mobilya ve ağaç ürünleri (kağıt) üretimi yer almaktadır.

Ayrıca, madencilik makineleri, motorlu kara taşıtları, elektrikli makineler ile elektrik ve elektronik (beyaz eşya) ürünler üretimi de son yıllarda önemli ölçüde büyümüştür. Otomotiv sanayinde üretim faaliyeti gösteren başlıca firmalar; Mercedes, BMW, VW, Isuzu, Ford, Toyota ve Nissan'dır.

Otomotiv OEM sanayi: www.naamsa.co.za

Otomotiv yan sanayi: www.naacam.co.za

Günümüzde Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı, sektörel strateji belgeleri yoluyla, yerel imalatı güçlendirecek, yerelleşme ve yerli girdi kullanımını artıracak, kamu alımlarında yerel üretimi yapılan ürünlerin tercih edilmesini sağlayacak politikalara her geçen gün daha da fazla başvurmaktadır. Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı, geçmişte dezavantajlı kalmış kesimlerin ekonomiye katılımını güçlendirecek küçük ölçekli yatırımların yanı sıra doğrudan yabancı yatırımlar aracılığı ile istihdamın geliştirilmesine de öncelik vermektedir. İmalat sektörü, koruma ile ikame edilmeye başlanmış ve ardından liberalleşme ile yeniden yapılandırılarak uluslararası pazar ile uyum yoluna gidilmiştir. (<http://www.thedtic.gov.za/>)

GAC çelik endüstrisi bünyesinde Arcelor Mittal SA, Columbus Stainless gibi küresel çapta yüksek rekabet gücüne sahip bir dizi üretici bulunmaktadır. (<https://saisi.co.za/>) Son dönemde, artan üretim maliyetleri ve COVID-19 salgınına yönelik alınan önlemlerin etkisiyle başta Arcelor Mittal SA olmak üzere sektördeki firmaların zorlanmaya başladığı bilinmekte olup, ITAC tarafından çeşitli demir-çelik ürünlerine yönelik korunma önlemleri alınmakta ve bu alanda devam eden soruşturma süreçleri bulunmaktadır. Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı sektörel paydaşlar ile bir arada çelik endüstrinin rekabetçiliğini güçlendirmeye yönelik bir Master Plan hazırlamıştır.

GAC, yüksek işsizliğe çözüm getirmek üzere, imalat sanayiini geliştirmeye yönelik çeşitli teşvik paketlerini uygulamaya devam etmekte, yerli sanayiye koruyan ithal ikameci politikalar benimsemektedir. GAC'nin özendirdiği temel pazara giriş politikası, basit montaj için dahi olsa ülkeye yatırım yapılması üzerinedir.

Ülkenin sunduğu yatırım ve sanayi teşviklerinden yararlanabilmek ve kamu alımlarına katılabilmek için, siyah ortaklık oranları, yönetim kurulundaki siyah yönetici kriterleri, çalışanlara yönelik siyah işgücü kriterleri, tedariklerde siyahların yönetiminde ve kontrolünde olan şirketlerden alımın teşvik edildiği yerelleşme şartlarını da içeren Broad Based-Black Economic Empowerment (BB-BEE) kriterleri önem arz etmektedir.

Sanayi sektöründe; ülkemiz açısından ihracat potansiyeli bulunduğu düşünülen sektörler inşaat malzemeleri, beyaz eşya, elektrikli ev aletleri, makineler, otomotiv yedek parça ve lastikleri, medikal ürünler, cam ve camdan eşyalardır. Ayrıca son dönemde, otomotiv, tavukçuluk, tekstil ve hazır giyim, mobilya ve ağaç ürünleri, şeker, dijital teknolojiler ve savunma sanayi gibi alanlarda yerli üretimin canlandırılmasını sağlayacak şekilde politikalar geliştirilmekte olup, bu sektörlerde yerli üreticilerin ihtiyaç duyabileceği üretim makine ve teçhizatının ihracatında da fırsatlar olabileceği değerlendirilmektedir.

Tekstil ve hazır giyim sektöründe, yüksek gümrük vergileri ve yerli sanayiye korumaya yönelik politikalar nedeniyle ihracatçılarımızın pazara girişinin güçlük arz edebileceği; ancak fiyat-kalite dengesi ve tasarım itibarıyla farklılaşan tekstil ürünlerimizin yanı sıra üst pazar dilimlerine hitap eden moda, marka gibi unsurların öne çıktığı ürünlerde pazar şansı olabileceği düşünülmektedir.

Yerli sanayiye korumaya yönelik politikalar son dönemde hız kazanmış olmakla birlikte, ülke üreticilerinin rekabet gücü düşük olup ithalatta, gümrük vergileri bakımından ülkemizle eşit şartlara tabi olan ÇHC'nin ağırlığı büyüktür.

6.3. Doğal Kaynaklar ve Madencilik

Güney Afrika, maden bakımından zengin doğal kaynaklara sahiptir. Başlıca madenleri; altın, platin, elmas ve gümüştür. Ayrıca kömür, krom, demir cevheri, bakır, manganez, uranyum, nikel, kurşun ve vanadyum açısından da zengin kaynaklara sahip olan ülkede bunların haricinde 35 farklı maden daha bulunmaktadır. (<http://www.dmr.gov.za/>).

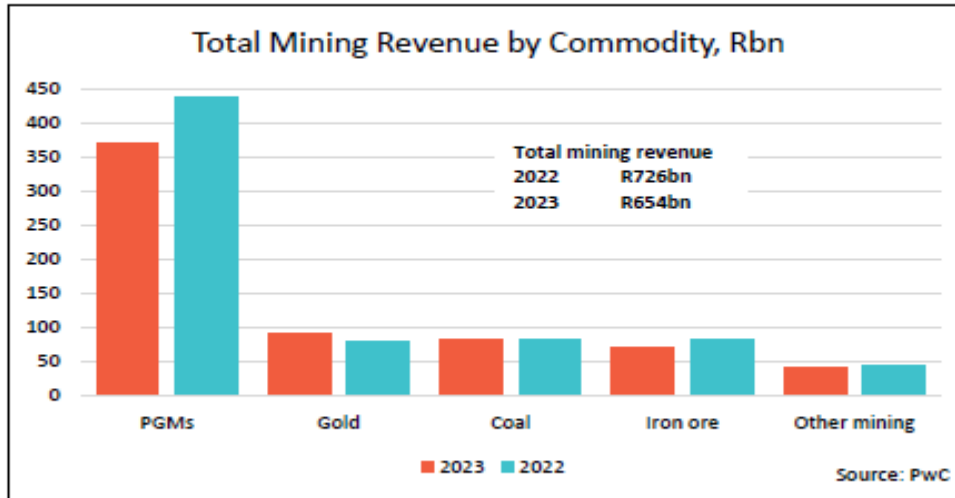
Diğer bazı sektörlerde olduğu gibi Madencilik sektöründe de pazara giriş ilgili kamu kurumlarının yetkilendirmesine tabidir. Madencilik alanında, madencilik lisanslarının edinilmesine yönelik zorlu hukuki süreçlere ilaveten, faaliyet göstermek isteyen yeni firmaların ortaklık yapısının en az %30'unun siyahi sermayedarlardan oluşması, yönetim kurulu üyeliklerinde asgari siyahi ve kadın yönetici oranlarını tutturması gerekmektedir.

Maden bakımından zengin doğal kaynaklara sahip olan Güney Afrika'nın başlıca madenleri; altın, platin, kömür ve elmadır. Ayrıca krom, demir cevheri, bakır, manganez, uranyum, nikel, kurşun ve vanadyum açısından da zengin kaynaklara sahip olan ülkede bunların haricinde 35 farklı maden daha bulunmaktadır.

Madencilik sektörü, Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) ekonomisindeki en önemli sektörlerden birisidir. Sektörün üretim değeri 2021 yılında ilk kez 1 trilyon Rand'i aşarak ve 2022'de 1,18 trilyon Rand'e ulaşmıştır. Pandemi ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle bu tarihlerdeki küresel emtia fiyatlarındaki artış bu durumu desteklemiştir. Emtia fiyatları 2023'te Altın hariç bir miktar düşüş gösterse de İsrail-Hamas savaşının patlak vermesi ile birlikte ise emtia fiyatlarında tekrardan bir yükselme başlamıştır.

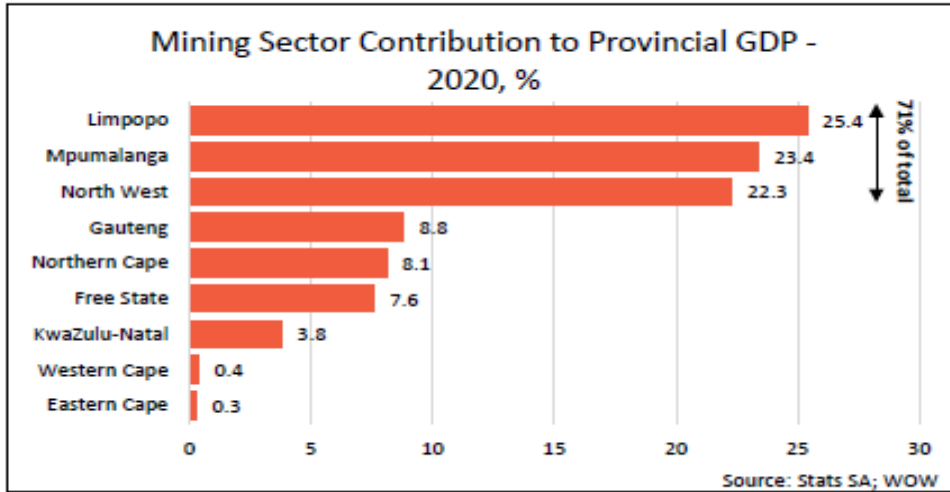
2022 yılında GSYİH'ya 726 milyar Rand katkı veren madencilik sektörü, 2023'te 654 milyar Rand katkıda bulunarak toplam GSYİH'deki sektörel payını, 2022'deki %8,9'dan 2023'te %8,1'e düşürmüştür.

Graph 35

Cevherler (demir, bakır, manganez, kurşun, krom, titanyum, vanadyum, çinko) ve kömür gibi birincil mineral ürünleri ile platin, paladyum ve rodyum gibi platin grubu metaller (PGM'ler), altın ve elmaslar gibi değerli metalleri içeren GAC Madencilik sektöründe, Limpopo (%25,4), Mpumalanga (%23,4) ve Northern Cape (%22,3) Eyaletleri sektördeki üretimin yaklaşık % 70'ini karşılamakta iken, Western Cape ve Eastern Cape Eyaletleri sırasıyla %0,4 ve %0,3 sektör payları ile sektöre en az katkı veren Eyaletlerdir.

Graph 1

2022'de 469.353 kişinin istihdam edildiği sektörde Gold Fields, Anglo American Platinum, Impala ve Sibanye en önemli şirketlerdir.

Graph 34

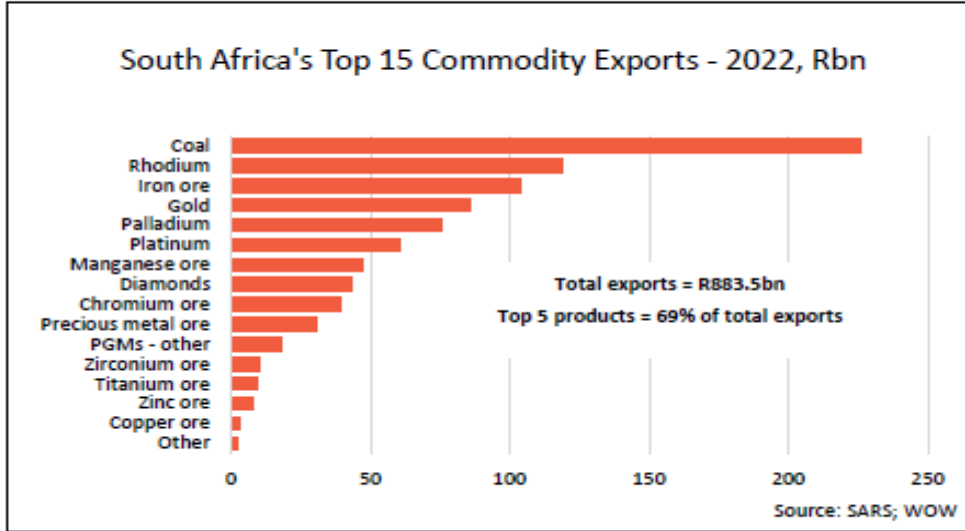

Ülke genelindeki güvenlik problemi, lojistik sektöründeki altyapı sorunları ve son zamanlarda azalsa da enerji sıkıntısı ülkenin madencilik sektöründeki ihracat potansiyelini azaltmaktadır. 2022'de 883,5 milyar Rand'e ulaşan sektör ihracatında kömür, rodyum, demir cevheri, altın ve

palladium sırasıyla ilk 5 sırada yer aldı ve bu ilk beş ihracat ürünü, 2022 yılında tüm madencilik ihracatının neredeyse %70'ini oluşturdu. 2021 yılında ise sıralama rodyum, demir cevheri, altın, kömür, paladyum ve platin şeklindeydi.

Exports by commodity

Graph 28

GAC madencilik sektörü, demir cevheri, manganez cevheri ve krom cevheri gibi birincil emtiaların 2022'de her biri için %50'den fazlasını Çin'e ihraç etti. Kömürde ise Hindistan (%26), Hollanda (%12) ve Güney Kore (%10) GAC'ın en büyük ihracat pazarları oldu. Elmas ihracatı çoğunlukla BAE'ye (%47), Botswana'ya (%22) ve Belçika'ya (%15) olurken, Japonya (%36) ve ABD (%28) en çok platin ihracatı yapılan ülkeler oldu.

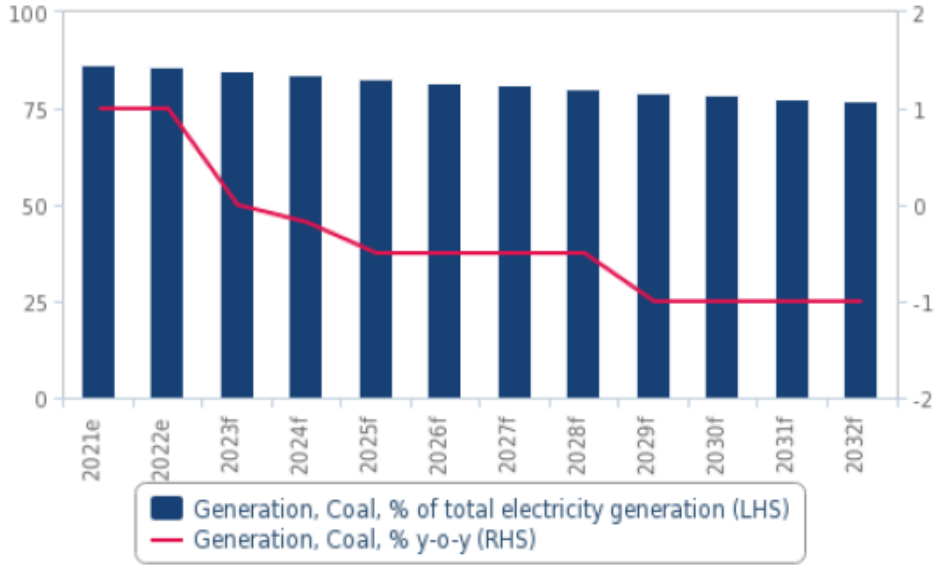
6.3.1. Kömür

Durban'daki Richards Bay Kömür Terminali (RBCT), ülkenin en önemli kömür ihracat noktasıdır. Ancak son yıllardaki operasyonel sorunlar nedeniyle kapasitesinin altında çalışmakta olup zaman zaman ihracatçıların Mozambik ve Namibia'daki limanları tercih ettiği gözlenmektedir.

Ülkedeki kömür santrallerinin yeniden devreye alınmasıyla birlikte kömür üretiminin 2024'te yıllık %1,9 büyümesi beklenmektedir.

Ancak, GAC hükümetinin yenilenebilir enerji yatırımlarına daha fazla bütçe ayırması ve AB fonları tarafından desteklenen yenilenebilir enerji projeleri gelecekte kömür üretimi için önemli riskler barındırmaya devam etmektedir.

Coal To Remain Major Power Source
South Africa - Coal, % of total generation & growth (2021-2032)

e/f = BMI estimate/forecast. Source: EIA, BMI

Coal Production Forecast (South Africa 2019-2025)

Indicator	2019	2020e	2021e	2022e	2023f	2024f	2025f
Coal Mine Production, mn tonnes	255.64	250.53	253.76	260.02	247.68	252.60	256.38
Coal Mine Production Volumes, % y-o-y	0.82	-2.00	1.29	2.47	-4.75	1.99	1.50

e/f = BMI estimate/forecast. Source: USGS, BMI

Coal Production Forecast (South Africa 2026-2032)

Indicator	2026f	2027f	2028f	2029f	2030f	2031f	2032f
Coal Mine Production, mn tonnes	258.98	261.61	264.26	266.94	268.35	268.47	267.28
Coal Mine Production Volumes, % y-o-y	1.01	1.01	1.01	1.01	0.53	0.04	-0.44

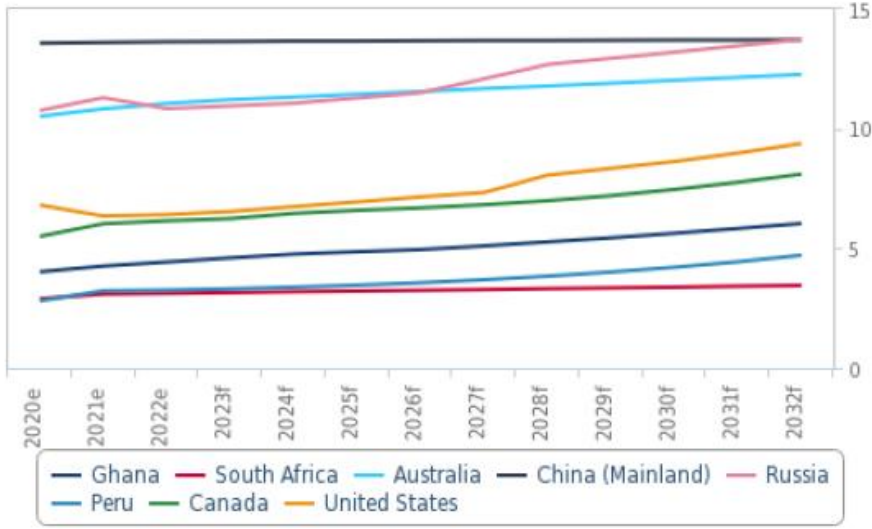
f = BMI forecast. Source: USGS, BMI

6.3.2. Altın

United States Geological Survey'e (USGS)'ye göre Güney Afrika 3.200 ton(t) altın rezervi ile, küresel altın rezervinin %6,4'ü ile üçüncü en büyük altın rezervine sahip ülke olurken, Avustralya birinci, Rusya ise ikinci sırada yer almaktadır. İşçi grevleri ve maden derinliklerinin artması nedeniyle artan maliyetler sonrası, bir zamanlar Dünyanın en büyük altın üreticisi Güney Afrika günümüzde, Gana'nın arkasından sekizinci en büyük üretici konumuna gelmiş bulunuyor. Dünya'nın en derin ve en emek yoğun madenlerine sahip Güney Afrikalı altın üreticileri Sibanye-Stillwater, Harmony Gold ve AngloGold gibi şirketlerin üretim marjlarının son yıllarda genel olarak küresel rakiplerinin gerisinde kalma eğiliminde olduğu görülüyor.

South Africa Global Market Share To Remain On The Decline Selected Markets - Gold Mine Production, moz (2020-2032)

Note: May include territories, special administrative regions, provinces and autonomous regions. e/f = BMI estimate/forecast. Source: Local sources, BMI

30'dan fazla işleme tabi olduktan sonra üretilen altın, ülke ekonomisi için tarihsel olarak çok önemli bir maden kaynağıdır. GAC altın maden işletmeleri derin katman madencilik teknolojisi konusunda dünya lideri olmakla birlikte bu yöntem giderek ekonomik olmaktan uzaklaşmaktadır. Uluslararası fiyatların son 20 yılda düşmesi ve rezervlerin azalmaya başlaması, belirli maden ocaklarının kapanmasına yol açmıştır. Son yıllardaki altın fiyatı artışları ise sektörün toparlanmasını ve maden ocaklarının tekrar açılmasını sağlamıştır.

Maden Konseyi ve WGC'ye göre Witwatersrand Havzası, dünyadaki en büyük rezervlere sahip altın yatağı olarak bugüne kadar dünya genelinde çıkarılan toplam altının yaklaşık %33'ünün çıkarıldığı yerdir. Araştırmalar Havzanın hala büyük altın rezervlerine sahip olduğunu ancak bu rezervlerin artık eskiye nazaran daha derinlerde yer aldığını göstermektedir.

USGS'ye göre, altın madenciliği sektörü 2021'de küresel altın üretiminin %2,7'sine karşılık gelen 90 ton altın üretimi gerçekleştirdi.

Güney Afrika'nın en büyük altın madenciliği şirketleri ise, 2021 yılında Güney Afrika operasyonları için aşağıdaki altın üretim rakamlarını yayınladı.

- ◆ Harmony Gold Mining Company – 38,5 ton
- ◆ Sibanye-Stillwater – 23.4 ton
- ◆ AngloGold Ashanti – 13 ton
- ◆ Gold Fields – 6.9 ton

COVID-19 salgını nedeniyle altın üretimindeki düşüş kuşkusuz altının ülke ekonomisine olan katkısını da zaman içerisinde azalttı. Maden Konseyi tarafından yapılan araştırmalar; operasyon derinliğinin giderek artması nedeniyle işçilerin çalışma alanlarına ulaşmak için seyahat

sürelerinin uzaması, eskiyen altyapı, düşen altın kalitesi gibi sebeplerle altın üretiminin gelecekte de düşme eğiliminde olduğunu gösteriyor.

Gold Production Forecast (South Africa 2019-2025)

Indicator	2019	2020	2021e	2022e	2023f	2024f	2025f
Gold Mine Production, moz	3.38	2.89	3.09	3.12	3.00	3.03	3.06
Gold Mine Production Volumes, % y-o-y	-18.10	-14.50	7.00	1.00	-4.00	1.00	1.00
Gold mine production, moz, % of global	3.2	2.9	3.0	3.0	2.8	2.7	2.7

e/f = BMI estimate/forecast. Source: USGS, BMI

Gold Production Forecast (South Africa 2026-2032)

Indicator	2026f	2027f	2028f	2029f	2030f	2031f	2032f
Gold Mine Production, moz	3.09	3.12	3.15	3.18	3.21	3.25	3.28
Gold Mine Production Volumes, % y-o-y	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Gold mine production, moz, % of global	2.7	2.6	2.6	2.5	2.5	2.5	2.5

f = BMI forecast. Source: USGS, BMI

Yine araştırmalara göre 2025'ten itibaren altın madenciliği ülke için daha da önemsiz hale gelmeye başlaması ancak üretim tesislerinin ve metodlarının modernize edilmesiyle bu sürenin 2045'e kadar uzayabileceği tahmin ediliyor.

Sibanye-Stillwater madenlerindeki işçi eylemlerinin sürmesine rağmen, altın üretiminin 2024'te %1,0 oranında artması ve altın fiyatlarının ise, finansal piyasa gelişmelerinin yanı sıra jeopolitik riskler ve arz endişeleri nedeniyle yükselmeye devam etmesi bekleniyor.

Güney Afrika'nın altın madenciliği sektöründe, Witwatersrand bölgesinde bulunan birkaç büyük madenden altın çıkaran AngloGold Ashanti, Sibanye-Stillwater, Harmony Gold Mining Company ve Gold Fields gibi birkaç büyük şirket hakim durumdadır. Ülkede üretilen altının küçük bir kısmı ise platin grubu metal (PGM) madenlerinin ve demir dışı metal madenlerinin bir yan ürünü olarak Witwatersrand Havzası dışındaki altın madenlerinde ve yüzey atıklarından altın elde eden yeniden işleme tesisleri tarafından üretilmektedir.

Ülkede, Doré (saf olmayan altın) külçelerinin oluşturulması için altın cevherini öğütme, konsantre etme ve eritme işlemleri farklı altın madenlerindeki farklı altın fabrikalarında gerçekleştirilmektedir.

Bu külçeler daha sonra Rand Rafinerisinde %99,5 veya %99,9 saflığa kadar rafine edildikten sonra çoğu uluslararası pazarlarda satılmak üzere madeni paralar, madalyonlar ve mücevherler üretilmektedir.

Dünya Altın Konseyi'ne (World Gold Council /WGC) göre, 2019'da küresel altın talebinin; %48'ini mücevherat, %29'unu yatırım, %15'ini merkez bankaları ve diğer kurumlar, %8'ini ise teknoloji oluşturmuştur.

Altın takılar için en büyük üç Pazar ise sırasıyla Çin, Hindistan ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. Teknolojide ise altın talebi elektronik, dişçilik ve diğer endüstriyel alanlardaki kullanımı içermektedir.

6.3.3. Demir

Kıtanın en büyük demir cevheri üreticisi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bu konumunu yakın ve orta gelecekte de sürdürmesi beklenmektedir.

Demir Cevheri üretiminin Kumba Iron ve Kolomela South madenlerindeki 2022 ve 2023'te sırasıyla yıllık %9,3 ve %5,0'lik daralmanın ardından, üretim zorluklarındaki iyileşmeler nedeniyle 2024'te %3,0 artması tahmin edilmektedir.

Iron Ore Production Forecast (South Africa 2019-2025)

Indicator	2019	2020	2021e	2022e	2023f	2024f	2025f
Iron Ore Mine Production, mn tonnes	72.40	71.00	73.13	66.33	63.01	64.90	67.50
Iron Ore Mine Production Volumes, % y-o-y	-2.56	-1.93	3.00	-9.30	-5.00	3.00	4.00

e/f = BMI's estimate/forecast. Source: USGS, BMI

South Africa Iron Ore Production (2026-2032)

Indicator	2026f	2027f	2028f	2029f	2030f	2031f	2032f
Iron Ore Mine Production, mn tonnes	68.85	69.54	69.89	70.23	69.53	68.49	67.46
Iron Ore Mine Production Volumes, % y-o-y	2.00	1.00	0.50	0.50	-1.00	-1.50	-1.50
Iron ore mine production, mn tonnes, % of global	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	1.9

f = BMI forecast. Source: USGS, BMI

6.3.4. Platin

Platin grubu metallerin (PGM) otomotiv, kimya, bilgisayar-donanım ve mücevhercilikte (Çin ve Japonya'da) daha yoğun kullanılmaya başlanması ile PGM alanında önemli bir talep artışı yaşanmıştır. Bu nedenle platin fiyatları geçen yıllar içinde sürekli yükselmiştir. GAC platin grubu madenlerinde dünya rezervinin %90'ına sahip olup, sektör ülkede karlılığı en yüksek madencilik alanlarından biridir.

USGS'ye göre Güney Afrika, dünya PGM rezervinin %90'ından fazlasına denk gelen 63.000 ton PGM rezervine sahiptir. WPIC'ye göre Güney Afrika platin madenciliği sektörü dünyanın en büyük üreticisi olarak 2021'de küresel rafine platin üretiminin %71,8'ine takabül eden 137,3 ton rafine platin üretmiştir.

Platinum Production Forecast (South Africa 2019-2025)

Indicator	2019	2020	2021e	2022e	2023f	2024f	2025f
Platinum Mine Production, moz	4.69	4.23	4.44	4.31	4.22	4.35	4.44
Platinum Mine Production Volumes, % y-o-y	-2.95	-9.81	5.00	-3.00	-2.00	3.00	2.00
Platinum mine production, moz, % of global	78.2	76.9	80.8	74.3	70.4	69.0	70.4

e/f = BMI estimate/forecast. Source: National sources, BMI

Platinum Production Forecast (South Africa 2026-2032)

Indicator	2026f	2027f	2028f	2029f	2030f	2031f	2032f
Platinum Mine Production, moz	4.48	4.48	4.46	4.41	4.35	4.26	4.15
Platinum Mine Production Volumes, % y-o-y	1.00	0.00	-0.50	-1.00	-1.50	-2.00	-2.50
Platinum mine production, moz, % of global	70.0	68.9	68.6	67.9	67.9	66.6	65.9

f = BMI forecast. Source: National sources, BMI

Dünya üzerinde Güney Afrika ve Zimbabve dışında yalnızca Rusya, Kanada ve ABD'de kayda değer platin rezervleri bulunmaktadır.

Yüksek üretim maliyetlerinin, güç kaynağı kesintilerinin ve işçi eylemlerinin olumsuz etkilerine rağmen platin üretiminin 2024'te %2-3 büyümesi bekleniyor.

American Platinum, Implats ve Royal Bafokeng Platinum gibi platin sektöründe öncü firmalar tarafından, yeşil hidrojenin otomotiv sektöründe kullanılmaya başlanmasının platin sektörünü olumsuz etkileyeceği tahmin ediliyor.

Güney Afrika'nın en büyük platin madenciliği şirketleri 2021 yılında;

- ◆ Amplats – 40,1 ton
- ◆ Implats – 30,5 ton
- ◆ Sibanye-Stillwater – 27,7 ton
- ◆ Northam Platinum – 9,8 ton PGM üretti.

Maden Konseyi'ne göre, yeni derinliklere ulaşmanın ve platin çıkarmanın eskiye nazaran daha zor ve maliyetli olması, artan girdi maliyetleri, eskiyen altyapı, artan işçi protestoları ve elektrik arzına yönelik endişeler platin madenciliği sektörünün karşı karşıya olduğu güncel sorunlardır.

WPIC'ye göre, 2018'de 139,0 ton olan Güney Afrika'nın platin üretimi, ülkedeki grevler ve elektrik arzında yaşanan sorunlar nedeniyle 2021'de 137,3 tona düşmüştür.

Maden Konseyi tarafından yapılan araştırmalar geleneksel madencilik yöntemlerinde bir modernizasyona gidilmez ise platin üretiminin 2025'ten itibaren önemli ölçüde azalacağını öngörüyor. Ancak maden sahalarının modernize edilmesiyle bu sürenün 2045'e kadar uzatılması mümkün görünüyor.

Altın, gümüş, demir dışı metaller nikel, bakır ve kobalt gibi PGM'ler, maden cevherinin öğütme, konsantrasyon ve eritme yoluyla işlenmesi sonrası üretilir. Demir dışı metallerin çıkarılması ve

değerli metallerin geri kazanılması da dahil olmak üzere daha ileri rafine işlemleri Amplats'ın Rustenburg yakınlarındaki rafinerilerinde, Sibanye-Stillwater'ın Marikana, Brakpan ve Springs'teki rafinerilerinde gerçekleşirken, değerli metal rafinasyonu Almanya'daki Heraeus rafinerisinde gerçekleştirilmektedir.

Bu süreçler sonunda rafine PGM'ler mücevher üreticilerine, darphanelere, oto-katalizör üreticilerine ve diğer çeşitli endüstrilere satılmaktadır. Dünya Platin Yatırım Konseyi'ne (World Platinum Investment Council /WPIC) göre, platine yönelik küresel talebin %15'ini yatırım, %23'ünü endüstriyel, %26'sını mücevher, %36'sını ise otomotiv sektörü oluşturmaktadır.

Platin madenine ilişkin olarak otomotiv sektörünün talebi daha çok, yakıtın yanmasından kaynaklanan kirleticileri zararsız gazlara dönüştüren ve aracın egzoz hattına kurulan katalizör üretimi ile ilgilidir. Dizel motorlarda kullanılan oto katalizörler, benzinli motorlarda kullanılanlardan daha yüksek miktarlarda platin içermektedir.

Nadir bulunması, saflığı ve doğal beyaz rengi, kalıcı kalitesi ve kararmaya karşı dayanıklılığı nedeniyle platin, birçok ülkede gelin takıları ve özellikle Asya'daki moda takıları için çok popüler bir metaldir. Tüketici servetinin artmasıyla birlikte Çin, 2019'da küresel platin mücevher talebinin %45'ini oluşturarak en büyük pazar haline gelmiştir.

Endüstriyel talep ise, kimya, petrol, elektrik, cam, tıp ve biyomedikal sektörlerine yönelik taleplerden oluşmaktadır.

Platinin kimyasal uygulamalarda kullanımı, belirli silikonların üretiminde kullanılan katalizörleri, polyester tekstil ve plastik kapların üretimi için polietilen tereftalat üretimi için hammaddelerin sentezinde kullanılan katalizörleri ve gübre ve patlayıcılarda kullanılan amonyağın nitrik asite dönüştürülmesi için kullanılan katalizörleri kapsamaktadır.

Platin ayrıca, katalitik reforming adı verilen bir süreçte petrolün rafine edilmesi için ihtiyaç duyulan katalizörlerde de kullanılmaktadır.

Elektronik endüstrisinde ise kişisel bilgisayarlardaki ve DVD oynatıcılardaki verileri saklamak için kullanılan sabit disk sürücülerinde platinyum içermektedir.

Platin, LCD ve plazma ekranlar üretmek için kullanılan yüksek kaliteli erimiş camı tutan, kanalizasyon eden ve oluşturan kapların imalatında da kullanılır.

Platinyum, tıp ve biyomedikal sektöründe kulak ve retina implantları, kalp pilleri, defibrilatörler, kateterler ve stentler gibi implantlar ve aletlerin üretiminde kullanılmasının yanı sıra kemoterapi ilaçlarında ve radyasyon tedavisi için radyoaktif implantlarda yer alan aktif bileşendir.

Platin, hidrojen ve oksijeni ısı, su ve elektriğe dönüştüren katalizörlerin yakıt hücrelerinde de kullanılır.

6.3.5. Uranyum

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'na göre dünyanın altıncı büyük uranyum üreticisi olarak Güney Afrika 322.400 tonluk geri kazanılabilir uranyum rezervi ile dünya toplam uranyum rezervinin %5,2'sine sahiptir. DMRE rakamlarına göre Güney Afrika, 2021 yılında 163.1 ton triuranyum oksit (triuranium octoxide) ve 138.4 ton uranyum üretmiştir.

Güney Afrika'nın uranyum üretimi, azalan altın üretimi ve düşük verimlilik nedeniyle bazı bölgelerde operasyonların durdurulması ile son 10 yıldır sürekli azalmaktadır.

Uranyum madeni, yalnızca Harmony Gold firması tarafından Moab Khotsong madeninde altın madenciliğinin bir yan ürünü olarak üretilmektedir. Uranyum cevheri, Nologwa altın tesisinde öğütüldükten sonra Güney uranyum tesisinde üretim işlemlerine devam edilir. Güney uranyum fabrikasındaki işlemlerden sonra nihai ürün olarak ortaya çıkan Yellowcake, Harmony Gold şirketinin bir yan kuruluşu olan Nuclear Fuels Corporation of South Africa'ya (Nufcor) nakledilmekte ve burada triuranyum oktoksit (triuranium octoxide) üretilmektedir. Burada üretilen triuranium octoxide daha sonra paketlenerek zenginleştirme amacıyla dönüştürme tesislerine gönderilir.

Uranyum cevheri, yüzey veya yeraltından çıkarıldıktan sonra, zenginleştirilmiş uranium elde etmek için bir dizi işlemde geçmek durumundadır. Uranyumun esas kullanım alanı nükleer santrallerde elektrik üretmek için nükleer yakıt olarak kullanılmasıdır. Dünya Nükleer Birliği'ne (World Nuclear Association) göre, uranyum mevcut durumda küresel elektrik üretiminin %10'undan fazlasını üretmek için kullanılmaktadır.

İlave olarak uranium, savunma sektörü tarafından nükleer denizaltılara ve nükleer silahlara güç sağlamak için de kullanılmaktadır.

Dünya Nükleer Birliği'ne (World Nuclear Association) göre 2021'de en büyük uranyum madenciliği şirketi Kazakistan'ın Kazatomprom'u olurken, onu Fransa'dan Orano ve Kanada'dan Cameco izlemiştir. 2021'de Kazatomprom 11.074, Orano 5.809 ton uranyum üretirken, sektördeki en büyük on şirket ise küresel üretimin %80'ini üretmiştir.

6.3.6. Elmas

Dünyanın en büyük elmas üreticileri Rusya, Botswana, DRC, Avustralya, Kanada, Angola ve Güney Afrika'dır. USGS'ye göre en büyük elmas rezervleri Afrika, Avustralya, Kanada ve Rusya'da bulunmaktadır. Rus şirketi Alrosa ve İngiliz şirketleri De Beers ve Rio Tinto, 2021'da sırasıyla 38.5Mcts, 30.8Mcts ve 17.3Mcts üretimle dünyanın en büyük elmas madenciliği şirketleri oldular.

Dünya elmas üretimine bakıldığında ise Rusya (%30,5), Botswana (%21,2), Kanada (%17) ve Angola (%11,3)'dan sonra dünyanın beşinci büyük elmas üreticisinin GAC (%10,2) olduğu görülmektedir. Aynı yıl ülke, dünya toplamının %8,3'üne tekabül eden 1,2 milyar ABD doları değerinde elmas üretimiyle değer bazında ise dördüncü en büyük üretici oldu.

Güney Africa elmas madenciliği sektörü, değer açısından dünyanın dördüncü en büyük üreticisi olmasına rağmen üretim hacmi açısından dünyanın altıncı en büyük üreticisidir. Kimberley Process Certification Scheme (KPCS) istatistiklerine göre ülke 2019 yılında, 9.9 Mcts ile toplam dünya elmas üretiminin %6.7'sini üreterek 1,7 milyar ABD Doları değerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

Güney Afrika'nın elmas madenciliği sektörü, ülkedeki üç kimberlit (kimberlite) madeninden ve atık geri işleme operasyonundan elmas üretmekte olan Petra Diamonds ve De Beers şirketleri tarafından domine edilmektedir. İlave olarak deniz ve alüvyon birikintilerinden de elmas çıkarılmakta olup, Maden Kaynakları ve Enerji Bakanlığı (the Department of Mineral Resources

and Energy /DMRE) verilerine göre 2019 yılında alüvyon operasyonları ile 343.602 karat (cts), deniz operasyonları ile 157.635 karat (cts), kimberlit madenleri tarafından ise 6,7 milyon karat (Mcts) elmas üretilmiştir.

Elmaslar çıkarıldıktan sonra piyasaya sürülmeden önce şekil, boyut, berraklık ve renklerine göre işin uzmanları tarafından bazı tasniflere tabi tutulmaktadır. Mücevher kalitesindeki pırlantalar, endüstriyel pırlanta olarak da bilinen daha küçük ve daha düşük kaliteli taşlardan bu noktada ayrılmaktadır.

Araştırmalar, ülkede çıkarılan elmasların yaklaşık %40'ının mücevher üretiminde kullanılacak kalitede, %20'sinin mücevher üretiminde kullanılmaya yakın kalitede, %40'ının ise endüstriyel üretimde kullanılmaya uygun kalitede olduğunu göstermektedir.

Elmas endüstrisi, tüketiciye satılan nihai ürünün orijinalliğini sağlamak için son derece uzmanlaşmış ve iyi düzenlenmiş bir tedarik zinciri geliştirmiştir. Genel olarak elmas pazarındaki satışlar sözleşmeler, müzayedeler, ihaleler ve özel satışlar olmak üzere dört farklı türde gerçekleştirilmektedir. Sözleşme ile yapılan satışlar, fiyat kesinliği sağladıkları ve üreticilerin gereksinimlerini belirlemesine izin verdiği için en yaygın kullanılan türdür.

Açık artırmalar ve ihaleler ise daha küçük üreticiler tarafından tercih edilmektedir. Örneğin De Beers, ürünlerinin çoğunu satmak için 80'den fazla müşterisi ile çok yıllık sözleşmeler yapmaktadır. Şirket ayrıca üretiminin bir kısmını satmak için online müzayedeler de düzenlemektedir.

Elmaslar ayrıca, doğada bilinen en sert madde ve emsalsiz ısı ve elektrik iletkenliği gibi özellikleri ile endüstriyel ürün olarak elmas uçlu matkaplarda ve testereler gibi kesme ve taşlama aletlerinde uç ve aşındırıcı olarak kullanılmaktadır. İlave olarak son zamanlarda elmas madeni, lazerlerde, cerrahi aletlerde, kanser tedavisinde ve yeni nesil bilgi işlem gibi yüksek teknolojilerinde kullanım alanı bulmaktadır.

Maden Konseyi'ne göre, artan girdi maliyetleri ve yasadışı elmas madenciliği sektörün karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardır.

6.3.7. Krom

Dünyanın en büyük krom cevheri rezervlerine ev sahipliği yapan Güney Afrika, küresel madencilik sektöründe önemli bir oyuncudur. Özellikle paslanmaz çelik üretiminde kullanılan krom madeni, yıllardır GAC ekonomisinde istihdama ve ihracata önemli katkıda bulunmaktadır.

Ülkenin zengin krom rezervleri, esas olarak Bushveld Magmatik Kompleksi'nde yer almaktadır.

Kömür ihracatında Richards Bay limanında yaşanan sorunlar benzer şekilde krom ihracatının son yıllarda özellikle Mozambik Maputo limanına kaymasına sebep olmaktadır.

Glencore, Samancor, Tharisa, and Anglo American Platinum krom madeni alanında faaliyet gösteren en önemli şirketlerdir. Ülkedeki en önemli krom yatakları Mpumalanda, Limpopo ve North West'tedir.

6.3.8. Lityum

2020 yılından bu tarafa artış gösteren lityum fiyatları ve yeni gelişen endüstrilerde lityum olan talep, GAC'ta lityum madenciliği sektörünün gelecekte daha da büyüyeceğine işaret ediyor. Mevcut durumda, Dünya lityum rezervinin yalnızca %5'ine sahip GAC ve diğer Sahra-altı ülkelerdeki lityum madenlerine son zamanlarda artan Çin ilgisi dikkat çekiyor.

6.4. Enerji ve Gaz

Güney Afrika Cumhuriyeti Dünyanın en büyük kömür üreticilerinden biridir. Ülkede elektrik üretiminde kömür kullanımı ağırlıkta olup ülkede kurulu elektrik üretim kapasitesi 45.000MW seviyesindedir. En yoğun zamanlarda 32.000-33.0000 MW'a ihtiyacı olan ülke mevcut durumda kurulu kapasitenin yalnızca %60'ını kullanabilmektedir. Bu sebeple yaşanan elektrik kesintileri ise son yıllarda ülkede enerji politikalarının yeniden gözden geçirilmesini gündeme getirmiştir.

Halihazırda, ESKOM'un mevcut istasyonların bakımının yapılamamış olması ve yanlış planlama nedeniyle elektrik arzı talebi karşılamamaktadır. Bu çerçevede, son yıllarda enerji sektöründe karbon emisyonlarının azaltılması hedefleri çerçevesinde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim başlamıştır. Elektrik üretimi ve dağıtım alanında yenilenebilir enerji kaynakları başlıca yatırım alanları olarak öne çıkmaktadır.

2000MW kapasiteli kısa dönemli elektrik arz açığını kapatmaya yönelik bir ihale süreci yürütülmekte olup (<https://www.ipp-rm.co.za/>); ayrıca orta ve uzun vadeye yönelik toplamda 11000 MW'lık yeni ihale süreçlerinin başlatılacağı da açıklanmıştır. Özel sektörden enerji teminine ilişkin projeler <https://www.ipp-projects.co.za/> sayfasında duyurulmaktadır.

Ayrıca, ülkede ESKOM'un yeni nesil nükleer santraller yapması planlanmaktadır. Ülkede halihazırda Western Cape'de Koeberg de 1800 MW gücünde bir adet nükleer santral bulunmaktadır. Ancak santral, bakım çalışmaları nedeniyle mevcut durumda tam kapasitede elektrik üretememektedir.

Sınırlı ham petrol rezervine rağmen, ülkede petrol rafineri kapasitesi anlamlı büyüklüğe ulaşmış olup, ülke kıtada Mısır'dan sonra ikincidir. GAC petrol ihtiyacındaki açığı kapatmak için ileri seviyede bir sentetik yakıt sektörü geliştirmiştir. Ham petrol ve taş kömüründen sentetik yakıt üretimi ülkedeki en büyük petro-kimya şirketi Sasol tarafından gerçekleştirilmektedir. Devlet tarafından 1993 yılında kurulan Mossgas; doğal gaz dönüşüm ve yoğunlaştırma yoluyla petrol, gaz yağı ve alkol gibi ürünler üretmektedir. (<http://www.energy.gov.za>)

Ülkede enerji arz güvenliğinin sağlanması hedefiyle, GAC Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve enerji sektörüne yönelik 2030 yılına kadar geçerli planlamayı ortaya koyan güncellenmiş Entegre Kaynak Planı uygulanmaktadır. Bu çerçevede, ülkenin geleneksel enerji kaynağı kömürün ötesinde, kaynak dağılımında yenilenebilir enerji ve ilgili depolama kapasitesi (battery storage) ile gaz teknolojileri gibi temiz enerji kaynaklarının payı artırılacaktır. Bu kapsamda, 11.800 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin devreye sokulması

öngörülmektedir. Bu kapasitenin yarıdan fazlası ise yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilecektir.

Keza özel sektörden alıma yönelik yenilenebilir enerji programı kapsamındaki 5. Tur İhale Programının (Bid Window 5) işletilmesine ilişkin süreç de başlatılmıştır. Bu kapsamda 13 Nisan 2021 tarihinde yapılan ihale duyurusu (request for proposal-RFP) çerçevesinde, 1600 MW'ı rüzgar enerjisinden, 1000 MW'ı güneş enerjisinden karşılanacak şekilde 2600 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin yaratılması hedeflenmektedir.

Yenilenebilir enerji alanında sürdürülen özel sektörden enerji tedarikine yönelik ihale süreçlerinin 5. aşaması (bid window 5) geçtiğimiz yıl içinde sonuçlandırılmıştır. Enerji arzını artırma amacıyla devam eden ihale süreçlerinin 6'ncısı ise 2022 Mart ayında yapılmıştır.

Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı 2022 yılı içerisinde REIPPP - Renewable Energy Independent Power Producers Procurement Programme (REIPPP) 5. kapsamında 13 yenilenebilir enerji sağlayıcısı ile anlaşma imzalamıştır. REIPPP Pencere 5 kapsamındaki 6 teklif sahibi ile ise görüşmeler devam etmektedir. Bu projelerin önümüzdeki 24 ay içinde şebekeye yaklaşık 975 MW enerji vermesi ve projeler kapsamında yaklaşık 34,3 milyar R değerinde yatırım yapılması beklenilmekte ve projelerin ilave olarak 7700 den fazla kişiye istihdam yaratacağı tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede, 13 anlaşmanın imzalanmasıyla Bakanlık Teklif Penceresi 5 kapsamında duyurulan 25 projeden 19'unu tamamlamıştır. Ulusal şebekeye toplamda 1.759 MW yenilenebilir kapasite ekleyecek olan projelerin 784 MW'ı karadaki rüzgar teknolojilerinden ve 975 MW'ı Solar PV'den oluşmaktadır.

5. teklif penceresinin, %49,2 ortaklığı yerel olup bunun da %36,2'si B-BBEE [Broad-Based Black Economic Empowerment] sahipliğinden oluşmaktadır. Projelerdeki olması gereken yerli içerik kullanımı ise %42-46 arasında değişmektedir.

Ülkede enerji alanındaki arz sıkıntısı özellikle son zamanlardaki grevler ve santral arızaları nedeniyle devam etmekte olup yenilenebilir enerji, gaz ve enerji depolama (battery storage) alanlarında yeni ihale süreçlerinin 2024-2025 yıllarında da devam etmesi beklenmektedir.

Bid Window 6 için başvuru süreleri 23 Eylül tarihine kadar uzatılarak ihale kapasitesi yenilenebilir enerji için 1000MW Güneş, 3200 MW ise rüzgar enerjisi olacak şekilde 4200 MW'a yükseltilmiştir.

İlave olarak, 2023 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti Entegre Enerji Planı (Integrated Resources Plan /IRP) kamuoyu ile paylaşılmıştır.

İlk versiyonu 2019 yılında uygulamaya giren GAC Entegre Enerji Planı'nın ikinci versiyonu Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanı Gwede Mantashe tarafından 4 Ocak 2024 tarihli Resmi Gazetede kamuoyu ile paylaşıldı. 2019 IRP'nin yerine alacak ve mevcut haliyle Kabinenin görüşlerini

temsil eden IRP 2023 taslağı hakkında yazılı yorumlarını sunmaları için Kamuoyuna 23 Şubat'a kadar süre verildi.

IRP 2023 taslağı konusunda halkın da ne düşündüğünü öğrenmek isteyen Hükümet kanadından Cumhurbaşkanlığı Elektrik Bakanı Ramokgopa, yalnızca medya ve akademik çevreyi değil vatandaşları da Plan ile ilgili görüşlerini paylaşmaya davet etti.

2024 yılında ise, Güney Afrika Cumhuriyeti Enerji Ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı The Gas Independent Power Producer Procurement Programme (GASIPPPP) Bid Window 1 Kapsamında 3000 MW'lık, Bağımsız Gaz Enerji Üreticisi Satın Alma Programı kapsamında 3000 MW'lık Doğal Gazdan elektrik üretim, The Battery Energy Storage Independent Power Producer Procurement Programme (BESIPPPP) kapsamında 615 MW'lık, The Renewable Energy Independent Power Producers' Procurement Programme (REIPPPP) kapsamında ise 5000 MW (Güneş ve Rüzgar) Yenilenebilir Enerji ihalesi ihale açmıştır. Güneş ve Kıyı Rüzgarı projelerinden üretilecek toplam 5000 megavat (MW) yenilenebilir enerjinin, 1800 MW'ı Solar PV ve 3200 MW Rüzgar proelerinden oluşmaktadır.

İlgili ihale duyuruları Ocak Ayı içerisinde sektör temsilcilerimiz ile paylaşılmıştır.

Bahse konu ihale süreçlerinde yönelik tüm duyurular (<https://www.ipp-renewables.co.za/>) adresinden paylaşılmaktadır.

Yine, Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ramaphosa 2023 yılı ulusa sesleniş konuşmasında, yenilenebilir enerji projelerinin şebekeye bağlanmasına olanak sağlamak için ülkenin mevcut durumda 14.000 km'lik yeni enerji nakil hattına ihtiyacı olduğunu ve bu alanda özel sektör yatırımlarına izin verileceğini açıklamıştır.

Kömüre dayalı bir enerji üretim yapısı bulunan GAC ayrıca, iklim değişikliği taahhütleri çerçevesinde temiz ve karbon salınımı düşük enerji üretim yapısının oluşturulmasına yönelik planlamalarını güncellemiş ve bu kapsamda uluslararası finansman olanaklarından yararlanma imkanını sağlamıştır. Bu çerçevede, 2050 yılına kadar net sıfır karbon seviyesine ulaşma hedefini ortaya koyan GAC hükümeti, ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Avrupa Birliği ile imzaladığı Adil Dönüşüm Programı (Just Energy Transition Partnership /JETP) kapsamında önümüzdeki 20 yıl içinde 1-1,5 gigaton miktarında karbon emisyonunu önlemeyi ve kömüre dayalı teknolojilerden temiz enerji kaynaklarına dönüşümü planlamaktadır. Programın ilk ayağında 8,5 milyar ABD Doları tutarında finansman kaynağının devreye sokulması planlanmaktadır. Temiz enerji kaynaklarına dönüşüm sürecinde yeni ve yüksek nitelikli iş olanaklarının oluşması beklentisi mevcut olmakla birlikte, kömür madenciliği ve kömüre dayalı sektörlerde oluşabilecek istihdam kayıplarının doğru yönetilebilmesi ülke açısından önem arz eden bir husustur.

Son dönemde ülkede, yerel idarelerin enerji tedarikini sadece kamu elektrik üretim ve iletim şirketi ESKOM'dan almasından ziyade, başta yenilenebilir enerji olmak üzere özel sektör enerji kaynaklarından temin etmesine imkan sağlayan düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca,

büyük şirketler dahil bireysel kullanıcıların kendi elektrik enerjilerini temin etmelerine imkan tanıyan mevzuat düzenlemeleri de uygulamada yer bulmaya başlamıştır.

Buna çerçevede, şirketlerin ve bireylerin münferit enerji üretimine yönelik 1 MW'a kadar izin verilmekte olan kapasitenin 100 MW'a yükseltileceği yakın dönemde açıklanmıştır. Gerekli mevzuat değişiklikleri yapıldığında, enerji fazlasının şebekeye satışı da mümkün olduğu ölçüde, önümüzdeki dönemde özellikle büyük ölçekli üretim tesislerinin, madenlerin, alışveriş merkezleri ve iş yerlerinin başta güneş enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından kendi enerjilerini üretmeye yönelmeleri beklenmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin mevcut durumda yaşadığı enerji arz problemleri ve gerek siyasi partilerin gerekse sivil toplum örgütlerinin çevre duyarlılıkları dolayısıyla yenilenebilir enerji yatırımlarının orta ve uzun vadede ön plana çıkması beklenmektedir.

Bu kapsamda yenilenebilir enerji üretimi ile iştigal eden firmalarımızın yanı sıra, sektörde malzeme, ekipman ve parça tedariki yapan firmalarımız ile enerji depolamaya yönelik teknolojik çözüm geliştiren firmalarımızın pazarı takip etmesinde fayda görülmektedir.

6.5. İnşaat ve Sanayi

Fitch Solutions 2024 Birinci Çeyrek Raporu'na göre, 2024 ve 2025 yıllarında Güney Afrika'nın inşaat sektörünün %1.4 büyümesi beklenmektedir. Aynı rapora göre, toplam sektör büyüklüğünün 2024'te 157,6, 2025'te ise 164,6 milyar Rand ile toplam GSYİH'nin % 2,1'ini oluşturması bekleniyor.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde (GAC) inşaat sektöründeki büyümenin alt yapı yatırımlarındaki kamu harcamalarının sınırlı olacağı beklentisiyle de önümüzdeki 10 yıl boyunca sınırlı kalacağı tahmin ediliyor.

Altyapı harcamalarının ülkede inşaat endüstrisinin en önemli itici gücü olduğu gerçeğinden hareketle Hükümet, sınırlı olan kamu harcamaları karşısında bu sektöre özel yatırımlar çekmeye çalışmaktadır. Ülkede özellikle eskiyen altyapının modernleştirilmesi ihtiyacı, inşaat sektöründeki büyümenin ana katalizörü olması bekleniyor.

Inşaat sektöründeki büyümenin her ne kadar yavaş olması beklense de Ülke, Sahra Altı Afrika'daki en büyük müteahhitlik ve altyapı proje merkezlerinden birisi olmaya devam edecek görünmektedir.

GAC'da İnşaat sektörü, yeni inşaat projelerinin tasarımından inşaat sonrası bakım ve onarımlara kadar çeşitli faaliyetleri içeren çok yönlü bir sektör olarak tanımlanmaktadır.

Yüksek derecede işgücü hareketliliğinin olduğu sektör projeleri, yeni yapıların yanı sıra mevcut yapıların rehabilitasyonu, yenilenmesi, genişletilmesi ve yıkılması, prefabrik binaların ve geçici yapıların kurulması ve sökülmesi, iskele ve kalıpların kurulması ve sökülmesini içerebilmektedir.

Güney Afrika inşaat sektörü, çoğu kayıt dışı çalışan mikro ölçekli ve küçük işletmelerin yaygın olduğu bir sektördür. Sektörde kayıtlı faaliyet gösteren müteahhitlerin çoğunluğu genel inşaat işleriyle uğraşırken inşaat mühendisliği ikinci en büyük faaliyet alanını oluşturmaktadır.

Sektörde inşaat faaliyetleri temel olarak genel konut inşaatı, endüstriyel inşaat, ticari bina inşaatı ve ağır sivil inşaatlar olarak 4 gruba ayrılmaktadır.

Sektörde altyapı faaliyetleri ise; karayolları, demiryolları, istasyonlar, köprüler, havaalanları, su yolları ve kanallar, limanlar, su temini ve su arıtma sistemleri, sanitasyon ve kanalizasyon, elektrik santralleri, çöp sahaları, telekomünikasyon ağları olarak sayılmıştır.

Güney Afrika'da son yıllarda modüler ev, ofis ve hafif ticari yapılar tercih edilmeye başlanmıştır. Genel olarak Yalıtımlı Panel Sistemler olarak adlandırılan bu yapılar, enerji kullanım maliyetleri ve geleneksel tuğla, harç binalara göre çok daha hızlı inşa edilebilir ve daha az maliyetli olmaları, izolasyon avantajları, kolay ve hızlı kurulum avantajları ve düşük işçilik maliyetleri nedeniyle son yıllarda geleneksel yapılara bir alternatif olarak tercih edilmektedir.

Araştırmalar bu yapıların enerji, işçilik ve inşaat atığı maliyetlerinde geleneksel yapılara oranla %30'a kadar maliyet avantajı sunduğunu göstermektedir.

2023 Yılında Başlayan Önemli Projeler

- Aralık 2023'te Japonya merkezli ITOCHU, Güney Afrika'nın Eastern Cape eyaletinde Coega, Nelson Mandela Bay'de bir yeşil amonyak üretim tesisi üzerinde işbirliği yapmak üzere Hive Hydrogen South Africa ile anlaşma imzaladı. Üretim tesisinin 2028 yılında devreye alınması planlanıyor.
- Aralık 2023'te SOLA Group, Güney Afrika'nın Free State Eyaleti'nde 195 MW'lık bir güneş fotovoltaik (PV) projesinin inşaatına başladı. 2,8 milyar ZAR (146,9 milyon ABD doları) tutarındaki projenin 2025 ortasında tamamlanması planlanıyor.
- Aralık 2023'te EDF Renewables Enerji, Güney Afrika'daki Umoyilanga hibrit projesinde Ticari ve Finansal Kapanış gerçekleştirdi. Proje, Northern Cape'teki Avondale'de 115 MW güneş PV ve 30 MW pil depolama ve Eastern Cape'te Dassiesridge'de 63 MW rüzgar ve 45 MW pil depolama olmak üzere iki tesisten gelen üretimi birleştiren bir enerji santrali olarak çalışacak ve Mayıs 2025'te tamamlanacak.
- Kasım 2023'te Mainstream Renewable Power, Güney Afrika'daki 98 MW'lık bir güneş enerjisi projesinin mali kapanışını gerçekleştirdi. Proje için Sasol ve Air Liquide ile de tedarik anlaşmaları imzayan şirket, Güneş enerjisi santrali inşaatını 2025 yılında tamamlamayı planlanıyor.
- Kasım 2023'te Exxaro Resources ve Cennergi, Güney Afrika'nın Limpopo Eyaletinde 68 MW Lephalale Solar PV projesinin inşaatına başlamak için temel attı. Maliyetinin 1,56 milyar ZAR (87,4 milyon ABD Doları) olacağı tahmin edilen santralin yılda 176 GWh temiz enerji üretmesi bekleniyor.

Sektördeki Büyük Oyuncular

Johannesburg Menkul Kıymetler Borsasına (Johannesburg Stock Exchange/JSE) kayıtlı Murray & Roberts Holding, Wilson Bayly Holmes-Ovcon (WBHO), Raubex, Stefanutti Stocks ve Calgro M3 ile Borsaya kayıtlı olmayan Concor, Isowall, Kwikspace, Afripanel, Swissline Design, HouseZero, Waco Africa, Form-Scaff, Doka, Johnson Controls ve PERI sektördeki en büyük oyunculardır.

Ülkede İnşaat sektöründe En Büyük 30 Şirket:

1. Fikile Construction South Africa / www.fikile.co.za
2. CSV Construction South Africa / Csvconstruction.com
3. Concor – Construction South Africa / www.concor.co.za
4. Motheo Construction Group South Africa / Motheogroup.co.za
5. Renov8 Construction / www.renov8sa.co.za
6. Isipani Construction / www.isipani.co.za
7. Power Group / www.powergrp.co.za
8. CAPECON / www.cape-con.co.za
9. Temi / temi.co.za
10. Iguana Projects / www.iguana.co.za
11. Ruwacon / www.ruwacon.co.za
12. WCB Construction / Wcbcon.co.za
13. Grid Co / www.gridco-construction.co.za
14. Tiber Construction / www.tiber.co.za
15. Roycher Group / www.roycher.co.za
16. Domingo Construction / www.domingo-construction.capetown
17. Lemay Construction / Lemay.co.za
18. JVZ Construction / Jvzconstruction.co.za
19. Tri-Star Construction (Pty) Ltd / www.tri-starconstruction.co.za
20. Stefanutti Stocks / www.stefanuttistocks.com
21. SA Construction Group / www.sa-construction.co.za
22. Nejeni Construction And Project Management (Pty) Ltd / www.nejeni.co.za
23. Pretorius Structures / www.pretoriusstructures.co.za
24. Umdla Civils / www.umdla.co.za
25. Ukhasi Construction / Ukhasi.co.za
26. Murphy Projects / Murphyprojects.co.za
27. Renico Construction / www.renicoconstruction.co.za
28. The Metric Group Pty (Ltd) / www.metricgroup.co.za
29. JNA Group / Jnagroup.co.za
30. HW Builders / Hwbuilders.co.za

6.6. Perakende Ticaret

Ülkede perakende ticaret genel olarak zincir mağaza ve marketlerin elindedir. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde tüketiciler gıdadan mobilyaya, oyuncaktan tekstile, hırdavattan kişisel bakıma tüm ihtiyaçlarını aşağıdaki zincir market ve mağazalardan tek seferde karşılayabilmektedir.

Son zamanlarda Chekers, Spar, Pick N Pay gibi büyük perakandeciler online siparişleri müşterilerine kendi kurdukları teslimat sistemi ile teslim etmektedir.

Büyük Perakendeciler;

- Checkers
- Woolworths
- Pick N Pay (Food, clothing)
- Spar
- Food Lovers
- Builders (DIY)
- Chamberlain (DIY)
- Mr Price (Home, Sports, Kids)
- At Home
- PEP

6.7. Bilişim

GAC'ta bilgi-iletişim ve teknoloji piyasaları oldukça gelişmiş düzeydedir. Sektörde Telkom isimli şirket piyasaya hakim durumdadır ve 2003'teki özelleştirmeden sonra sabit hat piyasasındaki tekel pozisyonunu sürdürmektedir. Vodacom, MTN ve Cell-C gibi mobil operatörlerin piyasadaki faaliyetleri ile de sektör son yıllarda %50 oranında yıllık büyüme göstermiştir. Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika'daki en büyük bilişim pazarlarından birine sahip olup komşu ülkeler için de bölgesel bir merkez ve tedarik üssü olarak görülmektedir. Pazar, 2021'de yaklaşık %16,9'luk bir büyümenin ardından 2022'de %12,2 büyüyerek 100,8 milyar Rand değerine ulaşmıştır.

Halihazırda özel sektör operatörlerinden "Rain", Huawei ile işbirliği halinde 5G altyapısını ülkeye getirmiştir. Dijital ekonominin önünün açılması ve veri maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla Güney Afrika Bağımsız İletişim Kurumu (ICASA) tarafından yeni radyo frekans spektrum tahsislerinin yapılmasına ilişkin süreç devam etmektedir.

Ülkedeki telekomünikasyon, yayıncılık ve posta hizmetlerinin birincil düzenleyici otoritesi, Güney Afrika Bağımsız İletişim Kurumudur ("ICASA"). Elektronik İletişim Yasası ("ECA"), Yayıncılık ve Posta Hizmetleri Yasası uyarınca kendisine ek yetki ve görevler verilmiş olan ICASA, yasal bir kuruluştur. Ayrıca telekomünikasyon ve yayın hizmeti sağlayıcılarına lisans vermek, kural ve düzenlemelere uyumu sağlamak, tüketicileri haksız ticari uygulamalardan ve kalitesiz hizmetlerden korumak, lisans sahiplerine karşı açılan ihtilaf ve şikayetleri karara bağlamak, radyo frekansının etkin kullanımını kontrol etmek gibi hususlar da görevlidir.

<https://www.icasa.org.za/>

Bilişim sektörü ayrıca, rekabet üzerindeki ulusal gözetimi nedeniyle eş zamanlı yargı yetkisine sahip olan Rekabet Komisyonu tarafından da düzenlenmektedir.

<https://www.compcom.co.za/information-and-system/>

1934 yılında kurulan ve 2000 yılının ortalarında Bilgi Teknolojileri Kullanıcıları Konseyi ile birleşen Bilgi Teknolojileri Derneği (ITA), Güney Afrika'daki Bilgi Teknolojisi Endüstrisinin resmi

ticaret ve işveren organıdır. ITA, bilgi teknolojisi ekipmanları, sistemleri, yazılımları ve hizmetleri ile ilgilenen 200'den fazla şirketi temsil etmekte olup önde gelen üyeleri arasında Microsoft SA, Siemens, SAP, Axiz, IBM yer almaktadır.

<https://ita.org.za/>

2012 yılında ülkede bilişim politikalarının gözden geçirilmesi amacıyla bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise 2016 yılında “Ulusal Entegre Bilgi ve İletişim Teknolojisi (BİT) Politikası Beyaz Kitabı” (National Integrated Information and Communication Technology (ICT) Policy White Paper) yayımlanmıştır. Beyaz Kitap, modern iletişim ve posta altyapısı ile hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi, tüm vatandaşların dijital ekonomiye katılımının sağlanması ve rekabeti teşvik etmek amacıyla düzenleyici rejimi basitleştirecek politikalar içermektedir.

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201610/40325gon1212.pdf

Bilişim harcamaları konusunda en büyük alıcı kamudur. İlgili tüm satın alma işlemleri ve ihaleler Devlet Bilgi Teknolojisi Kurumu (State Information Technology Agency- SITA) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. SITA ülkede ölçek yoluyla maliyet tasarrufu sağlamak, teslimat yeteneklerini artırmak ve birlikte çalışabilirliği geliştirmek amacıyla devletin bilgi teknolojisi kaynaklarını konsolide ve koordine etmekle görevlidir.

<https://www.sita.co.za/>

Özel sektör ayağında ise bankacılık ve finans kurumları en büyük bilişim harcamalarını yapmaktadır. Son yıllarda bankaların, dijital platformlarını büyütme ve aynı zamanda çevrimiçi güvenlik önlemlerini artırmak için harcamalarını artırdığı görülmektedir.

Ancak, ülkenin özellikle kırsal bölgelerinde şehirlerarası bağlantı ve altyapı eksikliğinin oldukça fazla olması nedeniyle pazarın bölgeselleştiği ve fiyata çok duyarlı olduğu bilinmektedir. Ağ altyapısındaki iyileştirmeler ve bulut hizmetleri ile akıllı altyapının benimsenmesi sayesinde bu durumun değişeceği beklenmektedir. Ayrıca, Covid-19 döneminde daha fazla insanın evden çalışmaya başlaması ile uzaktan çalışma yazılımı için kullanılan uygulamalara talebin arttığı görülmektedir.

Ülkede çok uluslu şirketler varlık göstermektedir. Microsoft, IBM, Huawei ve Amazon gibi bir dizi küresel şirket, 2016-2019 döneminde ülkede data merkezlerini kurmuştur: Microsoft pazarın ve bölgenin artan önemini yansıtan yeni ürün sürümleri için Güney Afrika'yı hedef ülkeleri arasına almıştır. IBM'nin, 2016 yılında Johannesburg'da bir IBM Bulut Veri Merkezi açtığı bilinmektedir. Amazon Web Services, Cape Town'da bir veri merkezi açmıştır. Hem CISCO hem de Dell, bu sektörde vasıflı işgücünün geliştirilmesine yardımcı olmak için Güney Afrika'da eğitim akademilerine yatırım yapmaktadır.

Ülkede fiber internet altyapısı gelişmiştir. Güney Afrika Bağımsız İletişim Kurumu (ICASA) tarafından hazırlanan “2021 yılı Güney Afrika'da Bilişim Sektörünün Durumu Raporu” ve 2019 StatsSA'nın genel hane anketi (GHS) raporuna göre, herhangi bir yerden internete erişimi olan hanelerin oranı ülke genelinde %63'tür. Gauteng eyaleti %74,2 ile en yüksek ve Limpopo eyaleti %43 ile en düşük seviyededir. 2019'da ülke genelinde hanelerin %58,7'si mobil cihazları kullanarak İnternete erişirken, büyükşehirlerde yaşayanların çoğu (%67,8) internet erişimini

evden sağlamaktadır. Mobil cihazlar aynı zamanda kırsal kesimde hanelerin internet erişimi için en çok kullandıkları araçtır.

Raporda ayrıca Güney Afrika, sabit geniş bant ve mobil (indirme ve yükleme hızı) Speedtest, büyümesi açısından diğer ülkelerle karşılaştırılmıştır. Güney Afrika, küresel Speedtest sıralaması 2019'da 90 iken, sabit geniş bant için bu sıralama 2020'de 87'ye yükselmiştir. (İlk 5 ülke arasında, sırasıyla Tayland, Singapur, HongKong, Romanya ve İsviçre bulunmaktadır.) Ülke, komşu ülkeleri arasında diğer sabit genişbant sıralamasına göre en hızlı konumdadır. Mobil geniş bant sıralamasında ise 2019'da 60, 2020'de 55. sıradadır.

GAC'nin içerisinde bulunduğu Brezilya, Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin gibi BRICS ülkeleri tarafından yapılan patent ve tescil başvuruları son yıllarda oldukça artmıştır. Bu da dolaylı olarak Güney Afrika'da yazılım bilişim sektörlerine verilen önemin arttığına kanıt olarak gösterilebilmektedir. Diğer taraftan, Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması Projesi (HiSER) kapsamında belirlediğimiz hedef ülkeler arasında Güney Afrika Cumhuriyeti yer almamaktadır.

6.7.1. Bilişim Sektörü Ekonomi Verileri ve İstatistikler

Fitch Solution'un 2022 raporuna göre, GAC bilişim pazarının 2020'de %19,8'lik ciddi bir daralmanın ardından, 2021'de yaklaşık %16,9, 2022'de ise %12,2 büyümüştür. Bu kapsamda raporda, GAC'ın bilişim pazarının orta vadeli ekonomik büyüme görünümü olumlu olarak değerlendirilmektedir.

	2020	2021	2022 (tahmin)	2023 (tahmin)
BT Pazar Değeri	76,876.8	89,832.2	100,772.9	111,891.2
BT Pazar Değeri (% GSMH)	1,4	1,4	1,6	1,7
Bilgisayar Donanımı Satışları	21,555.1	25,448.0	27,990.7	30,547.4
Kişisel Bilgisayar Satışları	11,733.5	13,904.2	15,002.7	16,022.8
Yazılım Satışları	21,048.6	24,353.2	27,226.9	30,276.3
Hizmet Satışları	34,273.1	40,031.0	45,555.3	51,067.5

Para Birimi: Milyon Rand

Kaynak: Fitch Solution South Africa Information Technology Report (Q2 2022)

Telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgi hizmetleri kalemi bazında GAC bilişim sektörü hizmet ticareti verileri incelendiğinde 2016-2020 yılları arasında sektörün toplam hizmet ithalatındaki payının giderek arttığı gözlemlenmektedir. Benzer şekilde sektörün toplam hizmet ihracatındaki payı ise yıllık değişimde dengeli bir görünüm verirken, 2020 yılında payın artış gösterdiği görülmektedir.

GAC Hizmet Ticaretinde Bilişim Sektörünün Yeri

	2016	2017	2018	2019	2020
BT Sektörü İthalatı	1,1	1,2	1,2	1,2	1,0
Toplam Hizmet İthalatı	14,9	16,1	16,5	15,6	9,8
BT Sektörünün Toplam Hizmet İthalatındaki Payı	%6,6	%7,4	%7,6	%7,8	%10,5
BT Sektörü İhracatı	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5
Toplam Hizmet İhracatı	14,3	15,7	15,9	14,7	7,5
BT Sektörünün Toplam Hizmet İhracatındaki Payı	%4	%4,2	%3,9	%4,1	%6,8

Kaynak: Trademap, Para Birimi: Milyar Dolar

Ülkenin özellikle kırsal bölgelerinde şehirlerarası bağlantı ve altyapı eksikliğinin oldukça fazla olması nedeniyle bilişim sektörü pazarı da bölgeselleşmiş olup ülkedeki ticari faaliyetlerin yoğun olduğu Johannesburg ve Cape Town da yoğunlaşmıştır. Ancak, ağ altyapısındaki iyileştirmeler ve bulut hizmetleri ile akıllı altyapının benimsenmesi sayesinde bu durumun değişmesi beklenmektedir.

Ayrıca, Covid-19 döneminde daha fazla insanın evden çalışmaya başlaması ile uzaktan çalışma yazılımı için kullanılan uygulamalara talebin arttığı görülmektedir.

GAC'da mevcut elektrik arzının, elektrik talebini karşılayamaması nedeniyle "load shedding" olarak ifade edilen planlı elektrik kesintileri yapılmakta olup bu durum bilişim pazarının büyümesini etkilemektedir. Sektör, operasyonel kapasiteyi, ağ bağlantısını ve genel hizmet ve ekipman kalitesini önemli ölçüde azaltan ve ülkede sık görülen elektrik kesintilerinden kaynaklanan zorluklara yüksek oranda maruz kalmaktadır. Elektrik kesintileri bu nedenle son birkaç yılda Güney Afrika'da iş yapmak açısından yaygın bir risk haline gelmiştir. Bu nedenle, hizmet sağlayıcılar müşterilerine sürekli güç kaynağı sağlamak için maliyetli alternatifler kullanmak zorunda kalmaktadır.

6.7.2. Alt Sektörler

Yazılım

Güney Afrika yazılım pazarı, 2016-2019 döneminde istikrarlı bir büyüme kaydettikten sonra 2020'de Covid-19 nedeniyle daralmıştır. 2016-2019 döneminde pazar büyümesinin kaynakları arasında, hükümet harcamaları, kurumsal yazılımlara olan talep, e-ticaret ve ticari sektör modernizasyonu sayılmaktadır.

Kurumsal yazılım harcamalarının, finansal yazılım ve teknolojileri ve telekomünikasyon gibi müşteri merkezli sektörlerle yöneleceği değerlendirilmektedir.

Windows 8/10 ve Office 365 gibi yeni ürün sürümleri başta olmak üzere Microsoft yazılımlarına yapılan harcamaların, yazılım lisanslarına yapılan ulusal harcamaların yaklaşık üçte birini oluşturduğunu tahmin edilmektedir.

Kurumsal yazılımlarda pazar lideri olan SAP (Software Solution Company) adlı şirketin şu anda ülkede 75 resmi ortağı vardır.

Bilişim altyapısındaki artan penetrasyon oranı, küçük şirketler arasında da kurumsal yazılımın avantajları konusunda daha fazla farkındalığa yol açmaktadır. Ülkede bir çok KOBİ'nin, bütçe, pazarlama ve harcama takibini iyileştirmek amacıyla tam otomasyona geçmeyi tercih ettiği gözlenmektedir.

Dijital oyun

Afrika bölgesi, dünyada genç nüfusun giderek arttığı bölgelerden biridir. Güney Afrika'da digital oyunlara olan talep, Durban, Cape Town, Pretoria, ve Johannesburg gibi şehirlerde yaşayan çok sayıda zengin Güney Afrikalı nedeniyle Afrika'nın geri kalanına kıyasla daha fazladır. İnternet altyapısı e-sporları desteklemek için yeterli olup birçok bölgede fiber hizmeti sunulmaktadır.

Ülkede Mind Sports South Africa, Digital Gaming League, Orena ve LANX gibi etkinlikler ve eSports organizasyonları düzenlemektedir.

2021 Statista Dijital Medya Raporu'na göre Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Video Oyunları segmentindeki gelirin 2022'de, 360,50 milyon ABD Dolarına ulaşması beklenmektedir.

Fintech

Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin ile birlikte BRICS ülkeleri arasında yer alan ülke, tarihsel olarak Afrika kıtasının küresel ticaretinde önemli bir ticaret ve yatırım merkezidir.

2017 Güney Afrika Merkez Bankası (SARB) bünyesinde bir Fintech Birimi kurulmuştur. SARB bünyesindeki Fintech Birimi, kripto varlıkları, merkez bankası dijital para birimlerinin sınır ötesi etkileri ve istikrarlı madeni paralar gibi konularda çalışmaktadır.

<https://www.resbank.co.za/en/home/quick-links/fintech>

Güney Afrika'nın en büyük şehri ve finansal başkenti olan Johannesburg'un, Standard Bank Group, FirstRand, Absa Group, Nedbank Group ve Investec gibi Afrika'nın önde gelen banka ve finans kuruluşlarından bazılarının ev sahipliği yapması onu Afrika için potansiyel bir fintech merkezi haline getirmektedir.

Statista'nın 2021 Fintech Raporu'na göre, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Dijital Ödemelerin 2022'de toplam 14.7 milyon ABD Doları işlem değerine sahip olması beklenmektedir.

Yapay zekâ ve büyük veri

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde şirketlerin yaklaşık yarısının organizasyonlarında aktif olarak yapay zekâyı kullandıkları tahmin edilmektedir. 2019 yılında yayımlanan "Güney Afrika Teknoloji ve İletişim Endüstrisinde Yapay Zeka (AI) Veri Kitabı Serisi (2016-2025) Raporu"na göre Ülkedeki teknoloji ve iletişim endüstrisindeki Yapay Zeka harcaması 2018 yılında %97,0 artarak 44,1

milyon ABD Dolarına ulaşmıştır. 2019-2025 yılları arasında ise, yapay zekaya yapılan harcamanın 2025 yılına kadar 651,4 milyar ABD Dolarına ulaşması beklenmektedir.

<https://www.marketresearch.com/TechInsight360-v4166/South-Africa-Artificial-Intelligence-AI-12296165/>

6.8. Ulaşım

Ülkede ulaşım altyapısı oldukça gelişmiş durumda olup ülke Afrika kıtasında bulunan en iyi ulaşım altyapısına sahip ülkedir. Büyük çaplı ve etkin limanlar, yaygın ve genel olarak iyi bakım gören uluslararası ve şehirlerarası kara ulaşım ağı, özellikle ABD ve Avrupa ile oldukça iyi havayolu bağlantıları mevcuttur. Asya ve Afrika'nın diğer bölümleriyle de hava ulaşımı bağlantıları artmaktadır.

Fakat ulaşım ağının neredeyse tamamı sadece büyük şehirler arasındaki bağlantılar için gelişmiş düzeydedir. Kasaba ve diğer küçük yerleşimlerin bulunduğu kırsal kesimde karayolu ve demir yolu ulaşım ağı oldukça zayıftır.

Ulaşımındaki ağır vasıtaların aşırı yüklenmesinde denetim boşlukları baş göstermiş ve bu durum yolların yapısının aşırı yükten dolayı ciddi hasar görmesine yol açmıştır. Ulaşım ağındaki sorunlar raylı sistem ve limanlarda büyük çaplı yatırım ihtiyacına yol açmıştır. Toplu ulaşım sisteminin yetersizliği sebebiyle özel araçlar şehirlerde taksi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Uber hizmeti ülkede yaygın ve nispeten güvenli bir ulaşım alternatifidir.

GAC'nde liman yatırımları harcamalarında da büyük artışlar görülmektedir. İki ana liman olan Cape Town ve Durban limanlarında yaşanan kargo geçişlerinde son yıllardaki büyük artış ülkede liman yatırımlarına olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Ülkede, liman hizmetlerindeki gecikmeler ve liman ücretlerinin yüksekliğine çözüm amacıyla önümüzdeki dönemde liman kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırımların artması beklenmektedir. Zira, Durban limanındaki bazı kısımların ve Ngqura Konteynir terminalinin modernizasyonu için yakın zamanda ihaleye çıkmıştır.

<https://www.transnet.net/TenderBulletins/TC/Lists/Tenders/AllItems.aspx>

<https://www.transnetnationalportsauthority.net/Supply%20Chain/Pages/Tender-Notices.aspx>

6.9. Fuarçılık

Fuarçılık, Covid-19 pandemi koşullarından en olumsuz etkilenen sektörlerden birisi olmakla birlikte, Güney Afrika Cumhuriyeti kongre ve fuarçılık alanında Afrika kıtasında merkezi bir konumda bulunmaktadır. Ülke, madencilik, enerji, otomotiv, imalat sanayi, çevre teknolojileri ve arıtma, demiryolu taşımacılık sektörü, bilişim ve iletişim gibi birçok alanda kıta genelinde önde gelen ve Sahra-altı Afrika için merkezi konumda olan fuar ve kongre etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır.

İki ülke arasındaki ticaretin artırılmasına yönelik olarak COVID önlemleri el verdiği ölçüde, yüz yüze gerçekleştirilecek fuarların, ticaret heyeti ve alım heyeti programlarının ve iş konseyi faaliyetlerinin son derece faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

İki ülke arasında yeni ticari ilişkilerin kurulabilmesi noktasında yüz yüze olan temasların daha etkili olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte ülkemizin GAC'den seyahatlere yönelik kısıtlamaları iş amaçlı seyahatleri de olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki seyahat kısıtlamalarının kalkmasıyla sektörün hareketlendiği gözlemlenmektedir.

6.10. Sigortacılık

Sigortacılık faaliyetlerinin 2017/18 sayılı Sigortacılık Kanunu çerçevesinde gerçekleştirildiği ülkede, sigortacılık faaliyetlerine ilişkin veri ve raporlar GAC Merkez Bankası (Prudential Authority) tarafından yayımlanmaktadır.

Gelişmiş ve rekabetçi bir finansal hizmetler sektörüne sahip olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde sigortacılık alanındaki faaliyetler de güçlüdür. GAC'daki sigortacılık sektörünün bankacılık sektörü ile kapsamlı ilişkileri mevcuttur. Sigorta şirketleri bankacılık sektöründeki önemli oyuncularlardır. Sektör, uzun vadeli sigorta (genel olarak hayat) ve kısa vadeli (hayat dışı) sigorta olarak ikiye bölünmüştür. GAC, Afrika kıtası içinde en büyük sigortacılık sektörüne sahip olan ülke olup, GAC Merkez Bankası verilerine göre Aralık 2022 itibarıyla ülkede 67'si hayat sigortası sektöründe, 76'sı hayat-dışı sigortacılık alanında, 9'u reasürans alanında ve 2'si diğer sigortacılık kollarında olmak üzere toplamda 154 firma faaliyet göstermektedir. Sanlam, Old Mutual, Discovery Holdings, Liberty Holdings ve MMI Holdings sektörde önde gelen sigortacılık şirketleridir. 2020 yılında hayat sigortası sektöründeki sigortacılık şirketlerinin (primary insurers) toplam varlıkları 3,22 trilyon Rand (mevcut piyasa kuru ile yaklaşık 235 milyar ABD Doları), toplam borçları 2,9 trilyon Rand seviyesinde iken; motorlu taşıtlar, seyahat, emlak, kaza ve ticari risk gibi alanları kapsayan hayat-dışı sigortacılık sektöründeki firmaların toplam varlıkları 174 milyar Rand, toplam borçları 100 milyar Rand seviyesinde gerçekleşmiştir².

GAC'da genel olarak yerli sigorta şirketleri faaliyet göstermektedir. Bu şirketlerin müşteri profilleri ağırlıklı olarak yurtiçi müşteriler ve grup emeklilikleri ile çalışanlardan oluşmaktadır.

---

² <https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/publications/prudential-authority/pa-selected-south-african-insurance-sector-data/2020/Selected%20South%20African%20insurance%20sector%20trends%20December%202020.pdf>

7. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

7.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki (GAC) mevcut yatırım fırsatlarını sergilemek amacıyla 2018 yılından beri her yıl düzenlenen 'Güney Afrika Yatırım Konferansı'nın (South Africa Investment Conference/SAIC) son olarak 13 Nisan 2023 tarihinde Johannesburg'daki Sandton Kongre Merkezi'nde Başkan Cyril Ramaphosa'nın ev sahipliğinde gerçekleşmiştir.

Başkan Cyril Ramaphosa'nın 2018 yılından itibaren beş yıllık bir süre içinde GAC'a 1,2 trilyon rand çekmek için yaptığı yatırım hamlesinin önemli bir parçasını oluşturan SAIC, her yıl Güney Afrika'yı cazip bir yatırım hedefi ve ticaret ortağı olarak tanıtmak için ülke genelinden ve dünyanın dört bir yanından yatırımcıları bir araya getirmektedir.

Konferansta yaptığı konuşmasında **Cumhurbaşkanı Ramaphosa;**

- İlk 4 yatırım konferansının 1,14 trilyon rand değerinde yatırım taahhüdü aldığını,
- İlk yatırım konferansı başladığından bu zamana toplam 317 taahhüdün verildiğini,
- 2018 yılından bu yana açıklanan toplam projeden 161 projenin tamamlandığı veya tamamlanmak üzere olduğunu,
- Söz konusu yatırımların önemli ölçüde kalkınma ve istihdam yarattığını,
- Bu yılki konferansta alınan taahhütlerin ülke genelinde 21 belediyeyi kapsadığını,
- 5 yıl sonunda bu yılliklerle birlikte taahhüt edilen **toplam yatırım miktarının 1,51 trilyon randa ulaşarak 5 yıl önce belirlenen hedefi %26 aştıklarını,**
- **Önümüzdeki 5 yıl içerisinde 2 trilyon rand yatırım hedefleri olduğunu,**

ifade etmiştir.

Konferansta GAC'da yerleşik şirketler dışında ayrıca başta Belçika, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, İrlanda, Birleşik Arap Emirlikleri, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık olmak üzere ve ülkemizden de yatırım taahhütleri alınmıştır.

Bu kapsamda, ülkemizden Arçelik'in ülkedeki yatırımı olan ve geçen yıl 317 milyon randlık taahhüde bulunan **DEFY, 2023 yılında 288 milyon rand ilave yatırım yapacağını** açıklamıştır.

Bunun dışında, konferansta açıklanan en yüksek ilk 10 yatırım tahahhüdü veren şirketlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

	Şirket Adı	Yatırım Taahhüdü	Sektör	Bölge
1	Hive	105 milyar rand	Enerji	Eastern Cape
2	Vodacom	60 milyar rand	Bilgi Teknolojileri	Ulusal
3	Anglo American	29 milyar rand	Madencilik	Birden fazla eyalet
4	Heineken	15,5 milyar rand	İçecek	Birden fazla eyalet
5	Nkwe Platinum	13 milyar rand	Madencilik	Limpopo
6	Ivanplats	6 milyar rand	Madencilik	Limpopo
7	Telkom	5.9 milyar rand	Bilgi Teknolojileri	Ulusal
8	SAB	5.9 milyar rand	İçecek	Birden fazla Eyalet
9	Seriti Green	4.5 milyar rand	Enerji	Mpumalanga

10	Cassays Technologies	4.5 milyar rand	Bilgi Teknolojileri	Birden fazla Eyalet
----	----------------------	-----------------	---------------------	---------------------

Konferansta ayrıca, ülkede yaşanan enerji krizi en önemli gündem maddelerinden biri olarak öne çıkmıştır. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanı enerji sektörünün en önemli öncelik olmaya devam ettiğini, bu kapsamda 2022 yılı Eylül ayında Enerji Eylem Planı'nı açıkladıklarını, 2050 yılı sıfır emisyon hedefi korunarak mevcut kömür yakıtlı elektrik santrallerinin performansını iyileştirmeyi, öte yandan özel sektör yatırımlarını olanak sağlamak amacıyla geniş kapsamlı reformlar uygulanacağını ayrıca, çatıda güneş enerjisi üretimi gibi talep taraflı girişimleri destekleyeceklerini vurgulamıştır.

Konferansta altyapı yatırımlarının önemi de vurgulanmıştır. Bu çerçevede, 4 yıllık yatırım döneminde altyapı geliştirme projelerine 263 milyar randlık yatırım gerçekleştirildiği açıklanmıştır. Ayrıca, Güney Afrika Ulusal Karayolları Ajansı'nın yol, köprü ve diğer ulaşım altyapısının inşası için 19,7 milyar rand yatırım yaptığı duyurulmuştur.

Konferansta ayrıca, Güney Afrika Mineraller Konseyi başkanı Nolitha Fakude, madencilik sektörünün önümüzdeki 10 ila 15 yıl içinde 100'den fazla yenilenebilir enerji projesine 8,89 milyar dolar yatırım yapacağını söylemiştir. Güney Afrika'nın yatırım için iyi bir yer olduğunu ancak hükümetin enerji kıtlığı ve lojistik zorlukları ele alması gerektiğini belirtmiştir.

İnsan Yerleşimleri Bakanı ve Ekonomik Sektör, İstihdam ve Altyapı Geliştirme Eşbaşkanı Mmamoloko Kubayi ise, hükümetin kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve altyapının iyileştirilmesi örneklerini vererek iş yapmayı kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

2018 yılında açıklanan program hedefi çerçevesinde her yıl düzenlenen Güney Afrika Yatırım Konferansı, Güney Afrika'ya yurtdışından bir çok önemli yatırımcı çekerek ülkeyi cazip bir yatırım merkezi olarak sergilemesi açısından ülkede oldukça önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Hükümet politikaları açısından yatırım, ülke ekonomisinin bel kemiği olarak varsayılmaktadır. Yatırım arttıkça endüstrinin geliştiği, altyapı gelişiminin hızlandığı, üretkenlik ve istihdamın arttığı, yatırımla gelen büyüme ve gelişmenin yoksulluğu ve eşitsizliği azalttığı düşüncesine sahip olan hükümetin, yatırımın faydalarını tüm Güney Afrikalılara ulaştırmaya kararlı olduğu görülmektedir.

Konferansta açıklanan yatırım taahhütlerine bakıldığında, otomotivden enerji alanına, imalattan gıda ve sağlık sektörüne kadar bir çok sektördeki global şirketlerin ülkeye olan yatırım taleplerinin önemini koruduğu görülmektedir.

Ülkemizin GAC'daki en büyük yatırımlarından biri olan Arçelik'in satın aldığı DEFY'nin ise 288 milyon randlık ilave yatırım taahhüdünde bulunmasıyla pazardaki hakim oyuncu konumunun devam edeceği düşünülmektedir.

DEFY, ASELSAN ve AKSA Enerji, SAMPA, ELCAB Kablo, Ekinoks Kimya gibi şirketlerimiz dışında önemli bir yatırımların olmadığı Güney Afrika Cumhuriyeti'nde, ülkedeki mevcut yatırım fırsatlarının değerlendirilebilmesi ve ülke yatırım ortamı hakkında fikir edinilmesi açısından bu

konferansların takibinin önemli olduğu Müşavirliğimizce değerlendirilmektedir.

2024 yılı içerisinde yaşanan ve Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti arasındaki doğrudan yatırım rakamlarını etkileyecek diğer bir gelişme ise Metair'in, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Türkiye'deki en büyük yatırımı Metair Akü Holding AŞ'yi (Mutlu Akü) satışa çıkarmasıdır.

2013 yılında Mutlu Akü'yü satın alarak Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Türkiye'deki en büyük yatırımını yapan Metair International Holdings, Türkiye'deki yüksek enflasyon, ihracat kaybı, yüksek işletme sermayesi ve artan borçluluk gibi sebepler ile Metair Akü Holding Anonim Şirketi'ni Amerika Birleşik Devletleri şirketi Quexco Incorporated'e 1.95 milyar Rand'e satma kararı aldı. Satınalmanın gerçekleşmesi için Türkiye'de Rekabet Kurumunun, Güney Afrika'da ise hisseleri halka açık olan METAIR şirketinin hissedarlarının onayı gerekiyor.

METAIR South Afrika'nın Türkiye'den çıkma kararının iki ülke arasındaki ikili ticareti ve doğrudan yatırım rakamlarını olumsuz etkilemesi beklenmektedir.

7.2. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

Genel olarak açık bir dış ticaret rejimi bulunan, bankacılık, iletişim ve ulaştırma altyapısının güçlü olduğu Güney Afrika Cumhuriyeti, doğal kaynakların ülke ekonomisindeki öneminin yanında, sanayi altyapısının, sektörel çeşitliliğin ve araştırma-geliştirme kapasitesinin gelişmişliği ile Afrika kıtası içinde ayrışan bir ekonomidir.

Bununla birlikte, ülkenin, geçmişte ırkçı rejim döneminde dezavantajlı konumda bırakılan büyük nüfus kitlelerinin ekonomiden dışlanmışlığına bağlı olarak halen devam etmekte olan yüksek işsizlik, gelir ve mal varlığı dağılımındaki ciddi eşitsizlik, siyahların ekonomiye katılımında yaşanan güçlükler gibi ciddi yapısal sorunları bulunmaktadır. Bu itibarla, ülkenin dış ticaret, sanayi, yatırım ve ekonomik kalkınma politikaları, geçmişte yaşanmış ayrımcılığın etkilerinin giderilmesine dönük ekonomik dönüşüm hedefleri gözetilerek geliştirilmektedir. Ülke, söz konusu yapısal sorunların aşılması ve istihdam yaratacak büyümenin sağlanmasını teminen, yerleşme/yerli girdi kullanımı hedeflerine giderek daha fazla yönelmekte, yurtiçinde üretimi teşvik edecek ticaret ve sanayi politikalarını devreye sokmaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde dış ticaret, yatırım, sınai kalkınma ve rekabet politikaları ülkenin Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition /the DTIC) tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon halinde geliştirilmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yabancı yatırımlara yönelik temel mevzuat 2015/22 sayılı Yatırımların Korunması Kanunu'dur (Protection of Investment Act). Söz konusu yasa ile bir yandan yatırıma elverişli bir ortam yaratma gayesi gözetilirken diğer taraftan devletin düzenleme hakkı korunmaktadır.

Yasa, uluslararası yatırımcılara yönelik "benzer koşullar altında" milli muamele³, adil idari muamele (fair administrative treatment), mülkün fiziki güvenliği, yatırıma yönelik hukuki

³ Benzer koşullar (like circumstances) tanımı Kanunda belirlenmiştir.

koruma, vergilendirme ve diğer geçerli mevzuattaki şartlara uyulmak kaydıyla yurtdışına sermaye aktarımı, yatırımcı-devlet uyuşmazlıklarının çözümü gibi hususlarda haklar tanımaktadır.

Diğer taraftan, yerli-yabancı ayrımı gözetilmemesini ve yatırımın korunmasını ulusal mevzuatla güvence altına alan ancak yatırımcı-devlet uyuşmazlıklarına ilişkin uluslararası tahkim mekanizmalarına tabi olmaktan imtina eden GAC, ülkemizle 23 Haziran 2000 tarihinde imzaladığı Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşması dâhil, müzakere ettiği ikili yatırım anlaşmalarının yürürlüğe giriş süreçlerini askıya almış olup, mevcut ikili yatırım anlaşmalarını ise olabildiği ölçüde yürürlükten kaldırma yoluna gitmektedir. Ancak, belirtildiği üzere hukuk sistemi güçlü olan ülkede yabancı yatırımcıların haklarının korunmasına yönelik altyapının yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca Yatırımların Korunması Yasasında, ulusal çözüm yollarının tüketilmesi halinde devletin uluslararası tahkim sürecini kabul edebileceği de hükme bağlanmıştır.

Yatırımcıların ve yatırımlarının korunmasını sağlamak üzere yatırımcıların hak ve yükümlülüklerini belirleyen yasaya aşağıdaki linkten ulaşabilir.

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201512/39514act22of2015protectionofinvestmentact.pdf

7.3. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

7.3.1. Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde genel olarak yabancıların gayrimenkul edinmelerinde bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Ülkede, gayrimenkul alımı sonrası devir ve kayıt işlemleri Avukatlar aracılığıyla yapılmaktadır ve bu durumda Türkiye'deki tapu harcına karşılık gelebilecek transfer ücretleri ödenmektedir. Bu ücretlerin tutarı satın alınan evin fiyatına göre değişiklik gösterir.

Gayrimenkul satımlarında ise vergi oranı gayrimenkulün alındığı zamandaki fiyatı ile satıldığı zamandaki fiyat arasındaki varsa olumlu farka göre değişmektedir. Bu durumda bir nevi gelir yaratılmış olacağı için satım işleminden vergi alınmaktadır.

7.4. Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Ülkede genel olarak yabancı sermayeli şirket kuruluşlarında ayrımcılık uygulanmamaktadır ve yabancı sermayeli şirket kuruluşları 2008/71 sayılı Şirketler Kanunu (Companies Act)' çerçevesinde yapılmaktadır.

7.4.1. Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık

Yabancı şirket kurulumu veya yabancı şirket şubelerinin açılması konusunda ülkede bir kısıtlama yoktur. Yabancı şirketler %100 yabancı sermayeli olarak ya da yerel bir ortakla birlikte

kurulabilir. Dolayısıyla şirketin sahipliğine ilişkin bir kısıtlama bulunmamakta olup, tek kişilik şahıs şirketlerinin kurulması mümkün olduğu gibi yabancı bir şirketin ülkede bir şube açması da mümkündür. Çok ortaklı bir şirket yapılırsa halinde ise ortaklık oranlarının dağılımına ilişkin bir sınırlama yoktur. Sermaye tahsisi şirket ortaklarının kendi takdirine bırakılmıştır.

Diğer taraftan, yabancı kişi/şirketlerin ülkede şirket veya şube açması ve kurulan birimin başına yabancı tepe yönetici atamak istemesi halinde İçişleri Bakanlığı'na (Department of Home Affairs) iş vizesi (business visa) başvurusu yapılırken Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'ndan bir referans mektubu alınması gerekmektedir.

Söz konusu referans mektubunun temini sürecinde, yabancı kişilerin kurdukları şirketin başında yönetici sıfatı ile bulunmak için iş vizesi (business visa) alma sürecinde asgari 5 milyon Rand sermaye şartı gündeme gelmektedir. Bu husus, özellikle ülkede yerleşik olarak faaliyet gösteren küçük ölçekli yabancı işyeri sahiplerini etkileyebilmektedir. Yine referans mektubu verilmesi sürecinde Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı yetkilileri tarafından, ülkede yaratılacak istihdam, katma değer, teknoloji transferi yapılıp yapılmayacağı gibi hususlara da dikkat edilmektedir.

Özetle, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde şirket hissedarlarının sayısı ve sermaye miktarı konusunda, yukarıda belirtilen hususun dışında, mevzuattan kaynaklanan herhangi bir alt veya üst limit yoktur. Ayrıca ülkede yabancı sermayeli şirket veya şube kurulmasının önünde yasal bir engel bulunmamakta, zorunlu ortaklık şartı aranmamakta ve %100 yabancı sermaye ile şirket kurulabilmektedir.

7.4.2. Vergi Hukukunda Ayrımcılık

Ülkede yabancı yatırımcılar için vergi uygulamaları konusunda bir ayrımcılık bulunmamaktadır. Yabancı sermayeli kurulacak şirketler de ülkedeki diğer şirketleri gibi genel vergi uygulamalarına tabidir.

7.4.3. Yabancıların Serbest Dolaşımı

Yabancı yatırımcıların geçerli vize prosedürlerine uymaları halinde ülkede serbest olarak dolaşmalarında herhangi bir kısıtlama yoktur. Ülkede seyahat serbestisi vardır ve yabancılar ülke içerisinde serbestçe seyahat edebilmektedir.

7.5. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Yatırım teşviklerinin uygulanması konusunda ülkede yetkili idari otorite Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığıdır.

Bakanlık tarafından sağlanan başlıca devlet destekleri aşağıda özetlenmektedir:

- 12i Vergi Muafiyetleri (12i Tax Allowance): Program kapsamında, tamamen yeni/kullanılmamış üretim makineleri kurularak yapılan en az 50 milyon Rand sermayeli yeni sanayi yatırımları (greenfield investments) ile mevcut yatırımların geliştirilmesine (brownfield investments) yönelik en az 30 milyon Rand tutarındaki projelere finansal katkı

sağlanmaktadır. Teşvik programının kapsamına, teknolojinin güncellemesi ve işgücünün yetiştirilmesi gibi hedefleri olan projeler alınmaktadır.

(<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/12i-tax-allowance-incentive/>)

- Otomotiv Yatırım Programı (Automotive Investment Scheme): Otomotiv sektörünün geliştirilmesine yönelik teşvik programı kapsamında, yeni ve/veya güncellenen araç modelleri ile parça üretimi desteklenmekte; bu çerçevede, üretim hacminin artırılması, sürdürülebilir istihdam sağlanması ve otomotiv değer zincirinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Program kapsamında yeni veya güncellenen araç modeli üretimine yatırım tutarının %20'si, parça üretimine ise yatırım tutarının %25'i kadar vergiden muaf nakit destek sağlanmaktadır. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/automotive-investment-scheme/>)
- Yolcu Araçları Yatırım Desteği (People-carrier Automotive Incentive Scheme (P-AIS)): Otomotiv Yatırım Programının alt unsuru olan destekler kapsamında, üretim araçlarına (productive assets) yönelik destek şartlarını karşılayan, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından onaylanmış yatırımın %20 ila %35'ine vergilendirmeye tabi olmayan nakit hibe desteği yapılmaktadır. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/automotive-investment-scheme/people-carrier-automotive-investment-scheme/>)
- Sermaye Malları Üretimi Fizibilite Proje Destekleri (Capital Projects Feasibility Programme (CPFP)): Yerel firmaların ihracatını artıracak, ayrıca GAC sermaye malları ve hizmetleri sektörüne ivme kazandıracak projelere yönelik fizibilite çalışmalarının maliyetinin paylaşılmasını öngören bir hibe desteğidir. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/capital-projects-feasibility-programme/>)
- Kritik Altyapı Destek Programı (Critical Infrastructure Programme (CIP)): GAC'da kurulu tüzel kişilerin kritik olarak addedilen altyapının geliştirilmesine yönelik yatırımlarına destek verilerek, iş yapma maliyetlerinin azaltılması ve yatırımların artırılması hedeflenmektedir. Söz konusu program kapsamındaki destekler, yatırım artışını öngören Ulusal Sanayi Politikası Çerçeve Programı (National Industrial Policy Framework (NIPF)) ve Sanayi Politikası Eylem Planı (Industrial Policy Action Plan (IPAP)) ile uyumlu bir şekilde yürütülmektedir. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/critical-infrastructure-programme/>)
- İhracat Pazarlarına Giriş ve Yatırım Desteği (Export Marketing and Investment Assistance (EMIA)): Güney Afrika mal ve hizmetleri için ihracat pazarının güçlendirilmesini ve ülkeye doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekilmesini sağlayacak girişimlere verilmesi öngörülen destekler kapsamında yurtdışı fuar katılımları, ülkeye gelecek alım ve yatırım heyetleri ile ihracatçıların DYY çekmeye yönelik yabancı ülkelerdeki münferit girişimleri teşvik edilmektedir. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/export-marketing-and-investment-assistance/>)

- **Film Destekleri (Film Incentive):** Film yapım ve yapım-sonrası endüstrisine çeşitli kalemler altında destek sağlanmaktadır. Bunlar, ülke topraklarında yabancı film çekilmesi ve yapım-sonrası faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini özendiren “Yabancı Film ve TV Prodüksiyon ve Post-Prodüksiyon (**Foreign Film and Television Production and Post-Production**)” desteği; yerli yapımcıların yerel içerik (local content) geliştirmesini teşvik eden “Güney Afrika Film ve Televizyon Yapımları ve Ortak-Yapım (**South African Film and Television Production and Co-Production**)” desteği ile gelişmekte olan yerel siyah yapımcıların büyük yapımlara imza atmasına imkan tanıyacak “Güney Afrika Yükselen Siyah Yapımcılar (South African Emerging Black Filmmakers)” desteğidir.

(<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/film-incentive/>)

- **Hazır Giyim ve Tekstilde Rekabetçiliğin Artırılması Programı (Clothing and Textiles Competitiveness Programme):** Hazır giyim ve tekstil sektöründe üretim, istihdam, makine ve ekipman gibi alanlarda rekabetçiliği yükseltmeyi amaçlayan, sektöre ilişkin özel stratejinin uygulama ayağını oluşturan destek programıdır.

(<http://www.ctcp.co.za/> & <http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/clothing-and-textiles-competitiveness-programme/>)

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından sağlanan tüm destekler hakkında bilgiye <http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/> internet adresinden erişilebilmektedir.

Ayrıca, GAC tarafından sağlanan yatırım desteklerine ilişkin olarak <http://www.investmentincentives.co.za> adresinden, AR-GE destekleri, yabancı sermaye yatırımlarına yönelik destekler, endüstriyel kalkınma bölgeleri (serbest bölge) destekleri, yerel hükümet destekleri gibi alanlar da dâhil, uygulanmakta olan tüm destek programlarına ilişkin bilgi edinilebilmektedir.

Başlıca Yatırım Ajansları:

Ülkedeki yatırım ajansları tek pencere uygulamaları çerçevesinde yatırımcılara bürokratik işlemlere yönelik destekler vermektedir. Tek pencere ofislerinde şirket kuruluşu aşamasında başvurulması gereken tüm kurumların temsilcilikleri bulunmakta ve şirket kaydı, vergi kaydı, vize başvuruları işlemlerini eş anlı olarak gerçekleştirmek mümkün olmaktadır.

- GAC Ulusal Yatırım Ajansı (Invest SA): www.investsa.gov.za
- Gauteng Büyüme ve Kalkınma Ajansı (Gauteng Growth and Development Agency): <http://ggda.co.za/>
- Kwa-Zulu Natal Ticaret ve Yatırım Ajansı (Trade and Investment Kwa-Zulu Natal (TIKZN)): <https://www.tikzn.co.za/>
- Cape Town ve Western Cape Turizm, Ticaret ve Yatırım Ajansı (WESGRO): <https://www.wesgro.co.za/corporate/home>

7.6. Serbest Ekonomik Bölgeler

Güney Afrika Cumhuriyeti, dünya ekonomisinde kendini yeniden konumlandırma amaçları doğrultusunda, Sanayi Geliştirme Bölgeleri (Industrial Development Zones/IDZ) ve Özel Ekonomik Bölgeler (Special Economic Zones/SEZ) programlarını oluşturmuştur. Programların ana odak noktası, ülkeye doğrudan yabancı yatırım çekmek ve katma değerli malların ihracatını yapmaktır.

2007 yılında yeni SEZ programının başlamasıyla mevcut IDZ programının zayıflık ve eksikliklerinin giderilmesi için Ulusal Sanayi Politikası Çerçeve (National Industrial Policy Framework) Belgesi hazırlandı.

Özel Ekonomik Bölgeler, coğrafi olarak belirlenmiş, özellikle hedeflenen ekonomik faaliyetler için ayrılmış, özel düzenlemelerle (yasaları içerebilir) yönetilen ve genellikle ülkenin geri kalanında uygulanan uygulamalardan farklı teşvikler ile desteklenen alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Sektöre ve ürüne özgü olarak kurulabilen Özel Ekonomik Bölgeler, 2014 tarihli 16 Sayılı ÖEB Yasası uyarınca Endüstriyel Kalkınma Bölgesi, Serbest Limanlar, Serbest Ticaret Bölgeleri ve Sektör Geliştirme Bölgeleri olmak üzere 4 farklı kategoride tasarlanmıştır. Serbest Liman ve Serbest Ticaret Bölgeleri genellikle Özel Ekonomik Bölgeler içerisindeki gümrüksüz alanlar olarak hizmet vermektedir.

SEZ'ler; kurumlar vergisi indirimi (% 15), gelir vergisi kanununda tanınan istisnalar çerçevesinde gelir vergisi indirimleri, inşaat yardımı teşvikleri, istihdam teşvikleri gibi teşvik ve imtiyazlar sunmaktadır.

Ülkede mevzut durumda 11'i aktif olmak üzere toplam 13 Özel Ekonomik Bölge (SEZ) vardır.

Sıra	Adı	Bulunduğu Bölge/Eyalet	Sektör/Ürün
1	Atlantis SEZ	Cape Town, Western Cape	Yenilenebilir Enerji
2	Nkomazi SEZ	Nelspruit, Mpumalanga	Tarımsal işleme, lojistik, depolama
3	Coega IDZ	Nelson Mandela Bay, Eastern Cape	Tarımsal işleme, Otomotiv, metal, enerji
4	Richards Bay IDZ	Richards Bay, KwaZulu-Natal	Maden, mineral
5	East London IDZ	East London, Eastern Cape	Otomotiv, tarımsal işleme, su ürünleri
6	Saldanha Bay IDZ	Saldanha Bay, Western Cape	Petrol, gaz, denizcilik
7	Dube TradePort IDZ (Dube TradeZone, Dube AgriZone)	Durban, KwaZulu-Natal	Lojistik, agriculture, technology
8	Maluti – A- Phofung SEZ	Harrismith, Free State	Lojistik, agriculture
9	OR Tambo SEZ	Johannesburg, Gauteng	Kıymetli maden, metal
10	Musina/ Makhado SEZ	Musina-Makhado, Limpopo	Petro-kimya, agriculture, maden

11	The Tshwane Automotive Special Economic Zone (TASEZ)	Pretoria, Gauteng	Otomotiv,
12	Namakwa SEZ	Namakwa, Northern Cape	Yapım Aşamasında
13	Vaal River SEZ	Johannesburg, Gauteng	Yapım Aşamasında

<http://www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/industrial-development/special-economic-zones/>

7.7. Ülkedeki Türk Yatırımları : Sektörler ve Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye'nin GAC'taki toplam dış yatırım tutarı 31 milyon USD'dir. Ancak, rakamlardan da anlaşılacağı üzere, DEFY gibi bazı büyük yatırımların üçüncü ülkelerden gelmiş görünmesi nedeniyle bu tutarlar Türkiye'nin GAC'taki gerçek dış yatırım rakamlarını yansıtmamaktadır. GAC'daki önemli Türk yatırımları aşağıda sıralanmaktadır:

- **Defy Appliances, Beyaz Eşya, Durban:**
GAC'daki en büyük Türk yatırımı olan Defy, Ezakheni ve Jacobs (KwaZulu-Natal) bölgelerinde üretim faaliyetleri bulunan bir beyaz eşya üreticisidir. 2011 yılında Arçelik A.Ş. tarafından satın alınmıştır. 19 Mayıs 2021 tarihinde KwaZulu-Natal Eyaleti sınırları içerisinde Ladysmith, Danskraal'da yeni bir Ulusal Lojistik Merkezi açmıştır. 2011 yılından itibaren projelere 1,2 milyar randın üzerinde yatırım yapmıştır. Defy, toplamda 2500 kişinin üstünde istihdam sağlamaktadır. DEFY, 5. Yatırım Konferansında (2023 yılında) 288 milyon rand ilave yatırım yapacağını açıklamıştır.
- **ELCAB Cable and Profile, Kablo, Durban:**
2018 yılında Durban'da 1,5 milyon dolarlık bir yatırımla kurulmuştur ve 200 personel istihdam etmektedir. Şirket, tüm Sahra Altı Afrika ülkelerinde silikon kablo üreten tek üreticidir. Şirket, silikon kablo, cam elyaf kablo, silikon conta, silikon boru, fişli kablo ve PVC kablo gibi beyaz eşya üretiminde kullanılan kablolar üretmektedir. Arçelik ve Güney Afrika'da DEFY gibi şirketlerin tedarikçisi konumundadır.
- **ASELSAN SA, Savunma Sanayi, Pretoria:**
ASELSAN South Africa (ASA), 2011 yılında Güney Afrika'nın Pretoria kentinde bir Şube (İhracat Kar Şirketi) olarak kurulmuştur. Opto-Mekanik mühendislik ve Optoelektronik alanında uzman ve deneyimli Güney Afrikalı mühendisleri bünyesinde barındırdı. 2011'den 2018'e kadar ASA, Türkiye'nin Akyurt kentindeki Mikroelektronik, Rehberlik ve Elektro-Optik (MGEO) Bölümü'ne tasarım ve geliştirme mühendislik hizmetleri ile prototip ürünler sağladı. 2024 yılında şirket, iş geliştirme faaliyetlerine ağırlık vererek İhracat Kar Şirketi olarak çalışmalarına devam etmektedir.
- **Sampa Automotive Proprietary Limited, Otomotiv Parçaları, Johannesburg:**

SAMPA Otomotiv A.Ş. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde mukim ve kendi distribütörlüğünü yapan SAMPA Automotive PTY LTD. şirketinin %90 hissesini 2020 yılında devralmıştır. Merkezi Boksburg, Johannesburg'da yer alan şirket ağır vasıtalar için yedek parça ticareti yapmaktadır. Toplamda 255 milyon randı aşan yatırımla SAMPA, ağır vasıta ve ticari araç pazarında GAC'da güçlü bir rakip haline gelmiş ve sürekli artan bir pazar payına ulaşmıştır. Şirket, ülkenin stratejik noktalarına yayılmış 5 lokasyonda toplam 86 personel istihdam etmektedir.

- Ekinoks SA, Kimyasal Üretim, Durban:

2012 yılında Port Elizabeth'te kurulan Ekinoks Kimya SA'nın ana deposu Durban'da olup Port Elizabeth ve Pretoria diğer depolarının bulunduğu şehirlerdir. DEFY'nin Jacob ve Ezakheni fabrikalarına da ürün tedarik eden şirket, 2019'dan bu tarafa Ford'a, ve Arcelor Mittal'a ürün tedarik etmektedir.

- Aksa Power Generation SA, Jeneratör, Midrand:

Bir jeneratör şirketi olarak, Aksa'nın Güney Afrika ofisi 2015 yılında kurulmuş ve 2015'ten bu yana 5 milyon randlık yatırım yapılmıştır. Şirket, bölgedeki bayi ağına dizel ve doğal gaz jeneratör setleri ile teknik destek sağlamaktadır ve 10 çalışanı bulunmaktadır.

7.7.1. Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

GAC'da halihazırda yatırımı bulunan Türk yatırımcıların ticaret hayatında karşılaştığı sorunlar genel olarak diğer tüm yabancı yatırımcıların karşılaştığı sorunlar ile benzer olup özel olarak Türk yatırımcıların karşılaştığı bir sorun şimdiye kadar Müşavirliğimize yansımamıştır.

Genel olarak ise son yıllarda yabancı yatırımcıların ve yabancı çalışanların ülkede çalışma vizesi alması noktasında sorunlar yaşadığı ve benzer sorunlara Türk yatırımcı ve çalışanların da maruz kaldığı Müşavirliğimize ulaşan sorunlar arasındadır. Hükümet her ne kadar bu sorunlara sebep olarak kurumlardaki idari kapasitenin yetersizliğini gösterse de, ülkede yabancı istihdamı yerine GAC vatandaşlarının tercih edilmesi yönünde net bir politika izlendiği gözlenmektedir.

Ülke genelinde ticari ilişki kurmak ve devamını sağlamak noktasında kişisel insani ilişkilerin son derece önemli olduğu görülmektedir.

GAC, birçok sektörde piyasanın oturmuş olduğu, buna bağlı olarak rekabetin sınırlı olabildiği, belli başlı büyük holding ve şirketlerin ağırlığı hissedilen bir pazar yapısına sahiptir. Bu kapsamda, lojistik, finansal danışmanlık, bankacılık ve sigortacılık, özel sağlık hizmetleri, gayrimenkul yönetim hizmetleri, müteahhitlik ve teknik mühendislik, madencilik gibi alanlarda rekabetçi, doygun ve kendine yeterli bir piyasa yapısı mevcuttur.

Yatırım kararlarının alınmasında ülkenin sunduğu yatırım ve sanayi teşviklerinden yararlanabilmek ve kamu alımlarına katılabilmek için, siyah ortaklık oranları, yönetim kurulundaki siyah yönetici kriterleri, çalışanlara yönelik siyah işgücü kriterleri, tedariklerde siyahların yönetiminde ve kontrolünde olan şirketlerden alımın teşvik edildiği yerelleşme şartlarını da içeren BB-BEE kriterleri, diğer tüm yabancı yatırımcılar için olduğu gibi Türk yatırımcılar için de dikkate alınması gereken bir husustur.

7.8. Yatırımcılar İçin Yararlı Bilgiler

Siyasi Yapı ve Başkentler:

- Pretoria, ülkenin idari başkentidir. Devlet Başkanlığı ile ulusal düzeydeki Bakanlıklar ve bağlı kuruluşları Pretorya'da bulunmaktadır.
- Cape Town, Parlatentonun bulunduğu yasama başkentidir.
- Bloomfontein ise Yükek Mahkemenin bulunduğu yargı başkentidir.

Eyalet sistemiyle yönetilen ülkede ayrıca 9 eyalet (Eastern Cape, Free State, Gauteng, KwaZulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga, North West, Northern Cape, Western Cape) bulunmakta olup, her bir eyaletin yürütme organları da ayrıdır. Ancak, ülkedeki yasal mevzuat çok büyük ölçüde ulusal hükümet tarafından geliştirilmektedir.

Uluslararası Havaalanı olan başlıca şehirler: Johannesburg (O.R. Tambo Havaalanı), Cape Town (CT Uluslararası Havaalanı), Durban (King Shaka Havaalanı)

Başlıca ticaret şehirleri: Johannesburg, Durban, Cape Town, Pretoria, Port Elizabeth

Başlıca Sanayi şehirleri: Ülkede, sanayi altyapısı coğrafi olarak geniş bir alana yayılmış durumdadır. İmalat sanayi faaliyetleri açısından Port Elizabeth, Pretoria, Johannesburg, Durban, Bloemfontein, Sasolburg, Cape Town, Pietermaritzburg, Polokwane önde gelen şehirlerdendir.

Başlıca Tarım şehirleri: Ülkede tüm eyaletlerde tarımsal faaliyet yürütölmekte olup, eyalet bazında tarım faaliyetleri hakkında bilgiye şu adresten erişilebilir:

<https://agribook.co.za/introduction/agriculture-in-the-provinces/>

Dış ticaretten sorumlu bakanlık: Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition-the DTIC) <http://www.dtic.gov.za/>

Yabancı yatırımdan sorumlu kurum/kuruluş: Ulusal düzeyde Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı altında faaliyet gösteren Invest SA ülkenin yatırımlardan sorumlu kuruluşudur.

<https://www.investsa.gov.za/>

Gümrük kurumu ve Gümrük Oranları web sayfası: Güney Afrika Gelir İdaresi (South African Revenue Service-SARS) - <https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

Gümrük Birliğı olan bölgesel birlikler: Güney Afrika Gümrük Birliğı (SACU)

Tercihli Ticaret Anlaşmaları olan birlik ve ülkeler: SADC, AB, EFTA, MERCOSUR, İngiltere , Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA)

Yabancı Şirket tescilinin yapıldığı kurum/meslek odası: Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'na bağlı Şirketler ve Fikri Mülkiyet Hakları Komisyonu (Companies and Intellectual Property Commission-CIPC). www.cipc.co.za

Standartlardan sorumlu kurum: Güney Afrika Standartlar Ofisi (South African Bureau of Standards-SABS) <https://www.sabs.co.za/>

Teknik düzenlemelerden sorumlu olan kurum: Ulusal Teknik Düzenlemeler Otoritesi (National Regulator for Compulsory Specifications-NRCS) <https://www.nrcs.org.za/>

Ürün etiketlemede başlıca kurallar: Güney Afrika Cumhuriyeti'nde etiketleme düzenlemelerini içeren belli başlı mevzuat aşağıda listelenmektedir:

- Agricultural Product Standards Act,
- Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act,
- Liquor Products Act,
- Merchandise Marks Act,
- Intellectual Property Laws Amendment Act (No. 38 of 1997),
- Explosives Act.

Genel olarak, etiketlerde yer verilecek bilgiler ülkenin 11 resmi dilinden en az birinde olmalıdır (İngilizce iş hayatında ve ticaretle en fazla kullanılan resmi dildir). Gıda ve tarımsal ürünlerin etiketlerinde ürünün ismi; sınıfı (kalite); üreticinin adı ve fiziki adresi; Gıda Ürünleri, Kozmetikler ve Dezenfektanlar Yasası (Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act) çerçevesinde besleyici öğelerin (nutrients) isim ve miktarları gibi bilgilerin yer alması gerekmektedir. Etiketlerde ayrıca üretim tarihi, paketlemenin yapıldığı fabrika ve menşe ülke bilgilerine yer verilmelidir.

Güney Afrika Cumhuriyeti, uluslararası standartlardan farklılaşan ulusal etiketleme kurallarının bildirimini Dünya Ticaret Örgütü Ticaretle Teknik Engeller Anlaşması'nın 2.9 maddesi çerçevesinde düzenli olarak yapmaktadır.

Etiketleme kurallarının ihracat öncesinde ürün bazında araştırılması faydalı olacaktır.

Başlıca Gıda ürünlerinde (süt ürünleri, reçel, çikolata vb) raf süresi: Tüketicinin Korunması (Consumer Protection Act) ve Gıda Ürünleri, Kozmetikler ve Dezenfektanlar (Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act) yasaları çerçevesinde gıda ürünlerinin üzerinde tadın en iyi durumda alınabildiği son tarih ("best before"), raf ömrü ("sell before") ve son kullanım tarihi ("use before") bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir. Ancak her bir ürün için mevzuatla kesin tarih tespiti yapılmamış olup, söz konusu tarihler ürünün özelliğine göre üretici firmalarca belirlenmektedir. Bu alanda Tarım Bakanlığının denetim yetkisi bulunmaktadır.

<https://asgthestore.co.za/wp-content/uploads/2020/03/cgso-advisory-note-expiry-or-date-of-durability-under-the-cpa.pdf>

Üretimi yapılan tarım ürünleri: Mısır, buğday, arpa, sorgum gibi tahıllar; barbunya, nohut ve kuru fasulye gibi kuru baklagiller; yerfıstığı, ayçiçeği çekirdeği, soya fasulyesi ve kanola gibi yağlı tohumlar; sofralık ve kuru üzüm, narenciye, çekirdekli meyveler ve tropik meyveler gibi meyve

çeşitleri; sebze; şeker; tütün; pamuk; şarap, roiboos ve honeybush gibi yöreye özgü bitkisel çay üretimi mevcuttur.

<https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/docs/resourcecentre/yearbook/yb1919-3-Agriculture.pdf>

Besiciliği yapılan büyük/küçükbaş hayvanlar: Süt üretimi için ağırlıklı olarak Holstein, Jersey, Guernsey ve Ayreshire inekleri yetiştirilmekte; et üretimine yönelik sığır yetiştiriciliği yapılmakta; koyun ve keçi yetiştiriciliği ile tavukçuluk sektörü önemli hayvancılık endüstrileri arasında yer almakta; ayrıca yabani hayvan eti tüketimine yönelik avcılık faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

<https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/docs/resourcecentre/yearbook/yb1919-3-Agriculture.pdf>

Başlıca madenleri: Kömür; altın; platin, paladyum ve rodyum gibi platin grubu metalleri; krom, vanadyum, demir ve manganez cevherleri gibi ferro-metaller; nikel, bakır, çinko, kurşun, titanyum, zirkon, antimon ve kobalt gibi demir-dışı metaller; elmas ve endüstriyel mineraller madenciliği yapılmaktadır.

<https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/docs/resourcecentre/yearbook/yb1919-16-Mineral-Resources.pdf>

Üretimi yapılan sanayi ürünleri: Gıda ve içecek; petro-kimya ürünleri, lastik ve plastik; temel demir-çelik, demir dışı metal ürünleri, metal ürünler ve makine; ağaç ürünleri, kağıt ve basım-yayın; motorlu taşıtlar ve yan sanayii; cam ve metal bazlı olmayan minerallerden ürünler; tekstil, hazır giyim, deri ve ayakkabı; mobilya; elektrikli makineler; radyo, televizyon ve iletişim aygıtları alanlarında imalat mevcuttur.

<http://www.statssa.gov.za/publications/P3043/P3043May2020.pdf>

Yurtdışına Döviz transferi Türkiye'deki gibi serbest mi? Ülkede döviz transferine yönelik kontrol mekanizması bulunmakta olup, dış ticaret işlemleri ile yabancı sermayeli şirketlerin kar transferleri gibi hususlarda GAC Merkez Bankasına bildirim yapılmak suretiyle döviz transferi gerçekleştirilebilmektedir. Döviz kontrolleri uluslararası ticareti olumsuz etkilememekte, ülkede bankacılık sistemi etkin işlemektedir.

<https://www.resbank.co.za/RegulationAndSupervision/FinancialSurveillanceAndExchangeControl/Legislation/Pages/default.aspx>

Dış ticaret ödeme işlemi yapan güvenilir 5 banka: Ülkenin önde gelen bankaları Standard Bank, FNB (FirstRand Bank), ABSA, Nedbank, Capitec'dir.

Elektrik üretimi yeterli mi? Ülkenin elektrik üretim, iletim ve dağıtımından sorumlu kamu iktisadi teşebbüsü ESKOM'un yanlış yatırımlar, yönetim zafiyetleri, yolsuzluklar gibi nedenlerle mevcut altyapıyı geliştirememiş ve gerekli bakım-onarım faaliyetlerinde gecikmiş olması elektrik arzında sıkıntılara yol açmaktadır. Öyle ki; 2019 yılında sıklıkla yapılan düzenli elektrik kesintileri ülkenin resesyona girmesine neden olmuştur. Halihazırda elektrik enerji arz açığının

kapatılmasını teminen kısa vadeli elektrik alım ihaleleri ile yenilenebilir enerji sektörü başta olmak üzere özel sektörün enerji üretimini artırmaya dönük çalışmalar ve reform çabaları mevcuttur.

Halk içinde yaygın görülen hastalıklar: HIV, tüberküloz, diabet

<https://www.cdc.gov/globalhealth/countries/southafrica/default.htm>

Ekonominin 5 temel sorunu: Yüksek işsizlik (ve genç işsizliği); ekonomik büyüme performansındaki zayıflık; gelir dağılımı eşitsizliği; yüksek kamu borcu, ekonomide ağırlığı büyük olan KİT'lerin verimsizliği ve yüksek borçluluk oranları; işgücü piyasasının esnek olmayışı.

BBBEE Yasası kapsamında ayrıcalık ve iş yapma kültürü açısından Yerel düzeyde temsilcisi, acentesi, yerleşik ofisi bulunan firmalarımızın piyasada daha avantajlı olabildiği görülmüştür.

Güvenlik açısından ülkeyi ziyaret edecek iş insanlarımızın azami seviyede dikkatli ve tedbirli olması gerekmektedir.

Ülkedeki yatırım ajansları tek pencere uygulamaları çerçevesinde yatırımcılara bürokratik işlemlere yönelik destekler vermektedir.

Ülkede mevzut durumda 11'i aktif olmak üzere toplam 13 Özel Ekonomik Bölge (SEZ) vardır. Ülkede mevzut durumda 11'i aktif olmak üzere toplam 13 Özel Ekonomik Bölge (SEZ) vardır.

8. TÜRKİYE İLE TİCARET

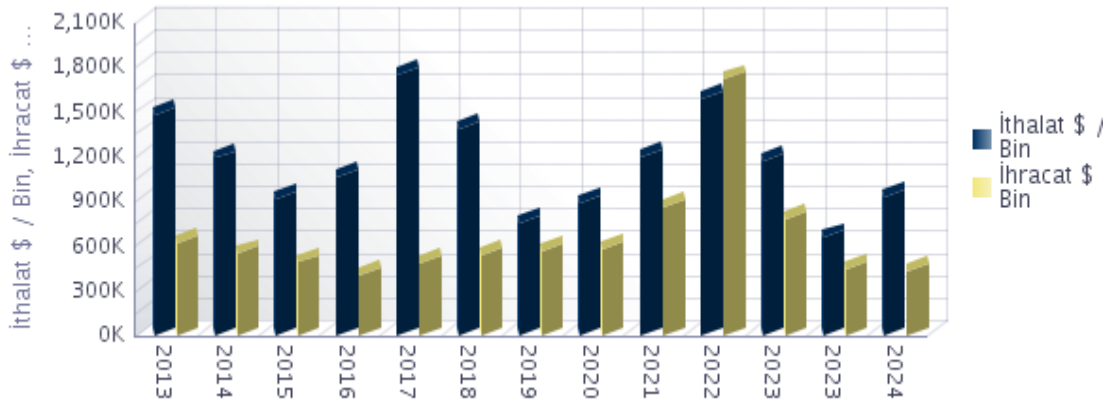
8.1. Türkiye Güney Afrika Cumhuriyeti Dış Ticareti Genel Durum

TÜİK verilerine göre 2021 yılını 2.05 milyar dolar ile kapatan GAC-Türkiye ikili ticaret hacmi 2022 yılı sonu itibarıyla 3.29 milyar dolara ulaşmıştır. Tarihsel olarak rekor seviyeler ulaşan ikili ticaret rakamlarına göre, ihracatımız bir önceki yıla göre %98 artarken ithalalarımız %32,9 oranında artış göstermiştir. 2022 yılında ikili ticaretimizde dikkat çeken diğer bir husus ise yıllar itibarıyla ticaret açığı verdiğimiz GAC'a tarihte ilk kez ticaret fazlası vermiş olmamızdır.

2023 yılı ile birlikte ise ikili dış ticaretimizde önceki yıllara oranla önemli farklılıklar gözlenmektedir. 2023 yılı sonu itibarıyla GAC'a ihracatımız 0.77 milyar dolar olurken, GAC'tan ithalatımız ise 1.1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki toplam ticaret hacmi 2023 yılında 1.94 milyar dolar olmuştur.

Yıl	ihracat \$ / Bin	ihracat Değişim %	Genel İhracata Oranı %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Genel İthalata Oranı %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2013	619 718	62,3	0,41	1 479 338	14,7	0,59	2 099 056	-859 621
2014	545 232	-12,0	0,35	1 189 352	-19,6	0,49	1 734 584	-644 120
2015	489 162	-10,3	0,34	918 541	-22,8	0,44	1 407 703	-429 379
2016	405 943	-17,0	0,28	1 058 114	15,2	0,53	1 464 057	-652 170
2017	485 070	19,5	0,31	1 744 438	64,9	0,75	2 229 508	-1 259 368
2018	534 231	10,1	0,32	1 381 537	-20,8	0,62	1 915 767	-847 306
2019	569 560	6,6	0,31	754 214	-45,4	0,36	1 323 774	-184 654
2020	574 029	0,8	0,34	887 896	17,7	0,40	1 461 925	-313 867
2021	861 263	50,0	0,38	1 192 742	34,3	0,44	2 054 004	-331 479
2022	1 715 025	99,1	0,67	1 585 332	32,9	0,44	3 300 357	129 693
2023	779 379	-54,6	0,30	1 164 467	-26,5	0,32	1 943 846	-385 088
2023/(1-8)	445 074	-67,2	0,27	652 267	-30,9	0,26	1 097 341	-207 192
2024/(1-8)	433 749	-2,5	0,25	931 341	42,8	0,41	1 365 090	-497 591

GAC –Türkiye Dış Ticaret Grafiği

GAC –TR arasındaki Kiraz Ticareti

2 yıl önce ülkemizden ithalatı yasaklanan kiraz konusunun takibine ve sürecin hızlandırılmasına yönelik GAC Tarım Bakanlığı'nın 29 Nisan 2024 ve 10 Mayıs 2024 tarihli e-postaları alınmış, söz konusu Bakanlık tarafından kiraza ilişkin taslak bitki sağlığı çalışma planına ilişkin görüşler iletilmiş, 21 Mayıs 2024 tarihli Tarım Bakanlığımız mektubu ile de GAC tarafının görüşlerine yönelik ülkemiz görüşleri iletilmiştir. GAC Tarım Bakanlığı'ndan alınan 23 Eylül 2024 tarihli Mektupta, GAC National Plant Protection (NPPO) Ofisi'nin daha önce Tarım Bakanlığımız tarafından önerilen plan doğrultusunda, GAC - Türkiye arasındaki yol ve konaklama masraflarının GAC NPPO tarafından, ülkemiz içinde yapılacak ziyaretler için transfer masraflarının ise Tarım Bakanlığımızca karşılanmasını kabul ettiği ifade edilmektedir. GAC NPPO Heyeti'nin Türkiye ziyareti sonrası iki ülke arasındaki kiraz ticaretinin yeniden başlaması beklenmektedir.

8.1.1. Yürürlükte Olan Anlaşma ve Protokoller

GAC ile ülkemiz arasında yürürlükte olan anlaşmalar aşağıda sunulmaktadır:

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması - 03.03.2005
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümeti Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması - 03.03.2005
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Ve İşbirliği Anlaşması - 03.03.2005
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması - 23.06.2000

8.2. Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Ürünler

Güney Afrika Cumhuriyeti'nden ihracatımıza ürün bazında baktığımızda ise aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2023 yılında petrol yağları, çamaşır makineleri, motorlu kara taşıtları aksam ve parçaları, elektrikli makine ve cihazlar, plastik mamülleri, şeker mamülleri, demir ve çelikten eşya, bakır teller, kauçuktan eşya, kakao içeren ürünler gibi ürünlerin öne çıktığı görülmektedir.

Gtip Dörtlü Kodu	Gtip Dörtlü Adı	2022 (bin dolar)	2023 (bin dolar)	Değişim (%)
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar Ve Petrol Veya Bitümenli Yağ Oranı >=%	1.059.059	152.352	-85,61%
8708	87.01 İla 87.05 Pozisyonlarında Yer Alan Motorlu Kara Taşıtlarının Aksam Ve Parçaları	50.085	43.579	-12,99%

1704	Kakao İçermeyen Şeker Mamulleri (Beyaz Çikolata Dahil)	19.697	23.992	21,81%
8450	Çamaşır Yıkama Makinaları (Yıkama Ve Kurutma Tertibatı Bir Arada Olanlar Dahil)	18.553	16.900	-8,91%
8703	Binek Otomobilleri Ve İnsan Taşımak Üzere İmal Edilmiş Diğer Motorlu Taşıtlar (Steysin Vagonlar Ve Y	12.943	16.074	24,19%
7408	Bakır Teller	11.087	14.719	32,76%
1806	Çikolata Ve Kakao İçeren Diğer Gıda Müstahzarları	14.013	13.486	-3,76%
9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar	6.140	12.024	95,83%
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	11.216	11.962	6,65%
8418	Buzdolapları, Dondurucular Ve Diğer Soğutucu Ve Dondurucu Cihazlar, Isı Pompaları (84.15 Pozisyonund	12.300	11.344	-7,77%
4011	Kauçuktan Yeni Diş Lastikler	11.753.	10.302	-12,35%
8422	Bulaşık Yıkama Makinaları, Şişeleri Veya Diğer Kapları Temizlemeye Veya Kurutmaya Mahsus Makinalar,	14.460	10.252	-29,10%
3920	Plastikten Diğer Levha, Plaka, Şerit, Film, Folye; Gözeneksiz, Takviye Edilmemiş, Mesnetsiz	12.435	10.248	-17,59%
3302	Koku verici maddelerin karışımları ve alkollü çözeltiler dahil, bir veya birden fazla alkol bazlı karışımlar...	3822	10.016	162,06%
8516	Elektrikli Su Isıtıcıları, Mekan Isıtıcıları, Berber Ve Evler İçin Elektrotermik Cihazlar, El Kurutm	11.992	9.596	-19,98%
	Liste Toplamı	1.269.555	366.846	-71,10%
	Ülke Toplamı	1.706.158	779.379	-54,32%

8.3. Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti'nden İthal Ettiği Başlıca Ürünler

Güney Afrika Cumhuriyeti'nden ithalatımıza ürün bazında baktığımızda ise aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2023 yılında motorlu kara taşıtları, santrifüjler, demir, altın, lazerler, taşkömürü, kimyasal maddeler, ham postlar gibi ürünlerin öne çıktığı görülmektedir.

Gtip Dörtlü Kodu	Gtip Dörtlü Adı	2022 (bin dolar)	2023 (bin dolar)	Değişim (%)
------------------	-----------------	------------------	------------------	-------------

8421	Santrifüjler (Santrifüj Kurutma Makinaları Dahil) Ve Sivilerin Veya Gazların Filtre Edilmesine Veya	297.104	263.189	-11,42%
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	26.885	210.024	681,19%
8703	Binek Otomobilleri Ve İnsan Taşımak Üzere İmal Edilmiş Diğer Motorlu Taşıtlar (Steysin Vagonlar Ve Y	84.389	205.407	143,40%
7108	Altın (Platin Kaplamalı Altın Dahil); İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş Ya Da Pudra Halinde	566.656	104.670	-81,53%
2601	Demir Cevherleri Ve Zenginleştirilmiş Demir Cevherleri (Kavrulmuş Demir Piritleri Dahil)	176.578	73.374	-58,45%
9013	Lazerler (Lazer Diyodları Hariç) Ve Bu Fasilin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Diğer Op	59.519	47.580	-20,06%
2610	Krom Cevherleri Ve Zenginleştirilmiş Krom Cevherleri	49.589	31.892	-35,69%
2701	Taşkömürü, Taşkömüründen Elde Edilen Briketler, Topak Vb. Kati Yakıtlar	76.751	26.339	-65,68%
3815	Reaksiyon Başlatıcılar, Hizlandırıcılar, Katalitik Müstahzarlar	33.421	19.840	-40,64%
7201	Dökme Demir (Pik Demir) Ve Aynalı Demir; Kütle, Külçe, Blok Veya Diğer İlk Şekillerde	16.340	9.325	-42,93%
2809	Difosfor pentaoksit; fosforik asit; polifosforik asitler, kimyasal olarak tanımlanmış olsun veya olmasın	0	8.553	
2207	Alkol derecesi >= %80 olan denatüre edilmemiş etil alkol; etil alkol ve diğer içkiler,	1606	8.318	417,93%
8408	Sıkıştırılmayla Ateşlemeli İçten Yanmalı Pistonlu Motorlar (Dizel Veya Yarı Dizel)	15.172	8.030	-47,07%
3201	Bitkisel kökenli tabaklama özleri; tanenler ve bunların tuzları,	6805	7.118	4,60%

	eterleri, esterleri ve diğer türevleri			
4101	Sığer "manda dahil" veya at cinsi hayvanların ham derileri ve postları, taze veya tuzlanmış, kurutulmuş, kireçlenmiş, . . .	5918	6.989	18,10%
	Liste Toplami	1.416.733	1.030.648	-27,25%
	Ülke Toplami	1.585.297	1.164.467	-26,55%

9. İHRACATTA POTANSİYEL ARZEDEN SEKTÖR VE ÜRÜNLER

Türkiye ile GAC arasındaki ikili ticaretin sektörel yapısı, Türkiye'nin genel ihracat ve ithalatının sektörel bazda izlediği seyir, GAC'nin genel ithalatının sektörel yapısı ve hacmi, GAC'nin ürün grupları itibarıyla en çok ithalat yaptığı ülkeler, dış ticaret mevzuatı ve gümrük vergileri gibi unsurlar dikkate alınarak hazırlanan sektörel bazda ülkemizin GAC'ye yönelik ihracatında potansiyel arz eden detaylı ürün matrisleri Bakanlığımız web sayfasında yer almaktadır.

<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/afrika/guney-afrika-cumhuriyeti/potansiyel-urun-matrisleri>

Ayrıca konuyla ilgili bazı değerlendirmeler de aşağıda verilmiştir.

9.1. Enerji (Yenilenebilir Enerji)

Güney Afrika Cumhuriyeti Dünyanın en büyük kömür üreticilerinden biridir. Ülkede elektrik üretiminde kömür kullanımı ağırlıkta olup ülkede kurulu elektrik üretim kapasitesi 45.000MW seviyesindedir. En yoğun zamanlarda 32.000-33.0000 MW'a ihtiyacı olan ülke mevcut durumda kurulu kapasitenin yalnızca %60'ını kullanabilmektedir. Bu sebeple yaşanan elektrik kesintileri ise son yıllarda ülkede enerji politikalarının yeniden gözden geçirilmesini gündeme getirmiştir.

Halihazırda, ESKOM'un mevcut istasyonların bakımının yapılamamış olması ve yanlış planlama nedeniyle elektrik arzı talebi karşılanamamaktadır. Bu çerçevede, son yıllarda enerji sektöründe karbon emisyonlarının azaltılması hedefleri çerçevesinde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim başlamıştır. Elektrik üretimi ve dağıtım alanında yenilenebilir enerji kaynakları başlıca yatırım alanları olarak öne çıkmaktadır.

2000MW kapasiteli kısa dönemli elektrik arz açığını kapatmaya yönelik bir ihale süreci yürütülmekte olup (<https://www.ipp-rm.co.za/>); ayrıca orta ve uzun vadeye yönelik toplamda 11000 MW'lık yeni ihale süreçlerinin başlatılacağı da açıklanmıştır. Özel sektörden enerji teminine ilişkin projeler <https://www.ipp-projects.co.za/> sayfasında duyurulmaktadır.

Ayrıca, ülkede ESKOM'un yeni nesil nükleer santraller yapması planlanmaktadır. Ülkede halihazırda Western Cape'de Koeberg de 1800 MW gücünde bir adet nükleer santral bulunmaktadır. Ancak santral, bakım çalışmaları nedeniyle mevcut durumda tam kapasitede elektrik üretememektedir.

Sınırlı ham petrol rezervine rağmen, ülkede petrol rafineri kapasitesi anlamlı büyüklüğe ulaşmış olup, ülke kıtada Mısır'dan sonra ikinci sıradadır. GAC petrol ihtiyacındaki açığı kapatmak için ileri seviyede bir sentetik yakıt sektörü geliştirmiştir. Ham petrol ve taş kömüründen sentetik yakıt üretimi ülkedeki en büyük petro-kimya şirketi Sasol tarafından gerçekleştirilmektedir. Devlet tarafından 1993 yılında kurulan Moss gas; doğal gaz dönüşüm ve yoğunlaştırma yoluyla petrol, gaz yağı ve alkol gibi ürünler üretmektedir. (<http://www.energy.gov.za>)

Ülkede enerji arz güvenliğinin sağlanması hedefiyle, GAC Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve enerji sektörüne yönelik 2030 yılına kadar geçerli planlamayı ortaya

koyan güncellenmiş Entegre Kaynak Planı uygulanmaktadır. Bu çerçevede, ülkenin geleneksel enerji kaynağı kömürün ötesinde, kaynak dağılımında yenilenebilir enerji ve ilgili depolama kapasitesi (battery storage) ile gaz teknolojileri gibi temiz enerji kaynaklarının payı artırılacaktır. Bu kapsamda, 11.800 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin devreye sokulması öngörülmektedir. Bu kapasitenin yarısından fazlası ise yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilecektir.

Keza özel sektörden alıma yönelik yenilenebilir enerji programı kapsamındaki 5. Tur İhale Programının (Bid Window 5) işletilmesine ilişkin süreç de başlatılmıştır. Bu kapsamda 13 Nisan 2021 tarihinde yapılan ihale duyurusu (request for proposal-RFP) çerçevesinde, 1600 MW'ı rüzgar enerjisinden, 1000 MW'ı güneş enerjisinden karşılanacak şekilde 2600 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin yaratılması hedeflenmektedir.

Yenilenebilir enerji alanında sürdürülen özel sektörden enerji tedarikine yönelik ihale süreçlerinin 5. aşaması (bid window 5) geçtiğimiz yıl içinde sonuçlandırılmıştır. Enerji arzını artırma amacıyla devam eden ihale süreçlerinin 6'ncısı ise 2022 Mart ayında yapılmıştır.

Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı 2022 yılı içerisinde REIPPP - Renewable Energy Independent Power Producers Procurement Programme (REIPPP) 5. kapsamında 13 yenilenebilir enerji sağlayıcısı ile anlaşma imzalamıştır. REIPPP Pencere 5 kapsamındaki 6 teklif sahibi ile ise görüşmeler devam etmektedir. Bu projelerin önümüzdeki 24 ay içinde şebekeye yaklaşık 975 MW enerji vermesi ve projeler kapsamında yaklaşık 34,3 milyar R değerinde yatırım yapılması beklenilmekte ve projelerin ilave olarak 7700 den fazla kişiye istihdam yaratacağı tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede, 13 anlaşmanın imzalanmasıyla Bakanlık Teklif Penceresi 5 kapsamında duyurulan 25 projeden 19'unu tamamlamıştır. Ulusal şebekeye toplamda 1.759 MW yenilenebilir kapasite ekleyecek olan projelerin 784 MW'ı karadaki rüzgar teknolojilerinden ve 975 MW'ı Solar PV'den oluşmaktadır.

5. teklif penceresinin, %49,2 ortaklığı yerel olup bunun da %36,2'si B-BBEE [Broad-Based Black Economic Empowerment] sahipliğinden oluşmaktadır. Projelerdeki olması gereken yerli içerik kullanımı ise %42-46 arasında değişmektedir.

Ülkede enerji alanındaki arz sıkıntısı özellikle son zamanlardaki grevler ve santral arızaları nedeniyle devam etmekte olup yenilenebilir enerji, gaz ve enerji depolama (battery storage) alanlarında yeni ihale süreçlerinin 2024-2025 yıllarında da devam etmesi beklenmektedir.

Bid Window 6 için başvuru süreleri 23 Eylül tarihine kadar uzatılarak ihale kapasitesi yenilenebilir enerji için 1000MW Güneş, 3200 MW ise rüzgar enerjisi olacak şekilde 4200 MW'a yükseltilmiştir.

İlave olarak, 2023 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti Entegre Enerji Planı (Integrated Resources Plan /IRP) kamuoyu ile paylaşılmıştır.

İlk versiyonu 2019 yılında uygulamaya giren GAC Entegre Enerji Planı'nın ikinci versiyonu Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanı Gwede Mantashe tarafından 4 Ocak 2024 tarihli Resmi Gazetede kamuoyu ile paylaşıldı. 2019 IRP'nin yerine alacak ve mevcut haliyle Kabinenin görüşlerini

temsil eden IRP 2023 taslağı hakkında yazılı yorumlarını sunmaları için Kamuoyuna 23 Şubat'a kadar süre verildi.

IRP 2023 taslağı konusunda halkın da ne düşündüğünü öğrenmek isteyen Hükümet kanadından Cumhurbaşkanlığı Elektrik Bakanı Ramokgopa, yalnızca medya ve akademik çevreyi değil vatandaşları da Plan ile ilgili görüşlerini paylaşmaya davet etti.

2024 yılında ise, Güney Afrika Cumhuriyeti Enerji Ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı The Gas Independent Power Producer Procurement Programme (GASIPPPP) Bid Window 1 Kapsamında 3000 MW'lık, Bağımsız Gaz Enerji Üreticisi Satın Alma Programı kapsamında 3000 MW'lık Doğal Gazdan elektrik üretim, The Battery Energy Storage Independent Power Producer Procurement Programme (BESIPPPP) kapsamında 615 MW'lık, The Renewable Energy Independent Power Producers' Procurement Programme (REIPPPP) kapsamında ise 5000 MW (Güneş ve Rüzgar) Yenilenebilir Enerji ihalesi ihale açmıştır. Güneş ve Kıyı Rüzgarı projelerinden üretilecek toplam 5000 megavat (MW) yenilenebilir enerjinin, 1800 MW'ı Solar PV ve 3200 MW Rüzgar proelerinden oluşmaktadır.

İlgili ihale duyuruları Ocak Ayı içerisinde sektör temsilcilerimiz ile paylaşılmıştır.

Bahse konu ihale süreçlerinde yönelik tüm duyurular (<https://www.ipp-renewables.co.za/>) adresinden paylaşılmaktadır.

Yine, Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ramaphosa 2023 yılı ulusa sesleniş konuşmasında, yenilenebilir enerji projelerinin şebekeye bağlanmasına olanak sağlamak için ülkenin mevcut durumda 14.000 km'lik yeni enerji nakil hattına ihtiyacı olduğunu ve bu alanda özel sektör yatırımlarına izin verileceğini açıklamıştır. 2024 yılı ulusa sesleniş konuşmasında ise, önümüzdeki beş yıl içinde, kapsayıcı büyüme için yenilenebilir enerjideki muazzam fırsatı değerlendirecekleri, yenilenebilir enerjiye adil bir geçiş yaparken, Güney Afrika'nın yeşil hidrojen ve ilgili ürünlerin, elektrikli araçların ve yenilenebilir enerji bileşenlerinin ihracatına odaklanan yeşil bir imalat sektörü yaratmasının gerektiğini vurgulamıştır.

Kömüre dayalı bir enerji üretim yapısı bulunan GAC ayrıca, iklim değişikliği taahhütleri çerçevesinde temiz ve karbon salınımı düşük enerji üretim yapısının oluşturulmasına yönelik planlamalarını güncellemiş ve bu kapsamda uluslararası finansman olanaklarından yararlanma imkanını sağlamıştır. Bu çerçevede, 2050 yılına kadar net sıfır karbon seviyesine ulaşma hedefini ortaya koyan GAC hükümeti, ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Avrupa Birliği ile imzaladığı Adil Dönüşüm Programı (Just Energy Transition Partnership /JETP) kapsamında önümüzdeki 20 yıl içinde 1-1,5 gigaton miktarında karbon emisyonunu önlemeyi ve kömüre dayalı teknolojilerden temiz enerji kaynaklarına dönüşümü planlamaktadır. Programın ilk ayağında 8,5 milyar ABD Doları tutarında finansman kaynağının devreye sokulması planlanmaktadır. Temiz enerji kaynaklarına dönüşüm sürecinde yeni ve yüksek nitelikli iş olanaklarının oluşması beklentisi mevcut olmakla birlikte, kömür madenciliği ve kömüre dayalı sektörlerde oluşabilecek istihdam kayıplarının doğru yönetilebilmesi ülke açısından önem arz eden bir husustur.

Son dönemde ülkede, yerel idarelerin enerji tedarikini sadece kamu elektrik üretim ve iletim şirketi ESKOM'dan almasından ziyade, başta yenilenebilir enerji olmak üzere özel sektör enerji kaynaklarından temin etmesine imkan sağlayan düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca,

büyük şirketler dahil bireysel kullanıcıların kendi elektrik enerjilerini temin etmelerine imkan tanıyan mevzuat düzenlemeleri de uygulamada yer bulmaya başlamıştır.

Buna çerçevede, şirketlerin ve bireylerin münferit enerji üretimine yönelik 1 MW'a kadar izin verilmekte olan kapasitenin 100 MW'a yükseltileceği yakın dönemde açıklanmıştır. Gerekli mevzuat değişiklikleri yapıldığında, enerji fazlasının şebekeye satışı da mümkün olduğu ölçüde, önümüzdeki dönemde özellikle büyük ölçekli üretim tesislerinin, madenlerin, alışveriş merkezleri ve iş yerlerinin başta güneş enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından kendi enerjilerini üretmeye yönelmeleri beklenmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin mevcut durumda yaşadığı enerji arz problemleri ve gerek siyasi partilerin gerekse sivil toplum örgütlerinin çevre duyarlılıkları dolayısıyla yenilebilir enerji yatırımlarının orta ve uzun vadede ön plana çıkması beklenmektedir.

Bu kapsamda yenilenebilir enerji üretimi ile iştigal eden firmalarımızın yanı sıra, sektörde malzeme, ekipman ve parça tedariki yapan firmalarımız ile enerji depolamaya yönelik teknolojik çözüm geliştiren firmalarımızın pazarı takip etmesinde fayda görülmektedir.

9.2. Turizm

GAC'nde 1990'lı yıllardan sonraki siyasi değişim neticesinde uluslararası turizm sektörü dışı daha fazla açılabilmiştir. Ülke güçlü bir turizm potansiyeline işaret eden gerekli özelliklere sahiptir. Bunlar arasında; iyi bir iklim yapısı, kumlu sahiller, dağlar, oyun parkları, vahşi doğa rezervleri, spor tesis ve olanakları ve ülkenin resmi dillerinden olan İngilizce'nin yaygın kullanımı başlıca özellikleri olarak sayılmaktadır. Ayrıca GAC'nin coğrafi konumu da bölgesel turizm için ulaşımında ana bağlantı noktalarından birisi olmasına yol açmaktadır.

Turizm GAC'nin ekonomisinde en hızlı büyüyen sektörlerden birisi durumunda olup yönetim tarafından İvmelendirilmiş ve Paylaşımli Büyüme Girişimi (Accelerated and Shared Growth Initiative-AsgiSA) programında anahtar sektörlerden birisi olarak ele alınmaktadır. Bu program, sektörün emek yoğun olması nedeniyle GSYİH'nin büyümesine katkısının yıllık %6 oranına yükseltilmesi amacını taşımaktadır. Sektörün istihdamı 1,2 milyon kişi civarında olup, GSYİH içindeki payı %8 olarak tahmin edilmektedir ve bu oranın %14'e yükselmesi beklenmektedir.

Turizm sektöründe pandemi öncesinde Güney Afrika Cumhuriyeti vatandaşlarının ülkemizi ziyaretlerinde kayda değer artış sağlanmış olup, GAC makamlarının da ülkemizden daha fazla turistini ülkeye çekilmesine yönelik çabaları mevcuttur. Salgın şartlarının düzelmesi ve uluslararası seyahatlerin normalleşmesi ile birlikte turizm alanında karşılıklı işbirliği imkanlarının ortaya çıkacağı değerlendirilmektedir.

İki ülkenin farklı yarım kürelerde olması dolayısıyla ters mevsim etkisinin ülkemiz turizmi açısından bir fırsat olarak görülebileceği ve özellikle ülkemize müzahir Müslüman nüfusa yönelik turizm faaliyetlerinin önemli olacağı düşünülmektedir.

9.3. Film ve Televizyon Dizileri

Mevcut durumda Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Diriliş Ertuğrul, Kara Para Aşk, Kırmızı Oda gibi Türk dizileri ülkenin ana televizyon sağlayıcısı DSTV altında bazı özel televizyon kanallarında yayınlanmaktadır.

Ülkedeki özellikle Müslüman nüfusun Türk dizilerine olan ilgisi azımsanmayacak düzeydedir ve Müslüman kitlenin özellikle Osmanlı İmparatorluğu Döneminin işlendiği dizileri yakından takip ettiği gözlenmiştir.

Bu çerçevede, daha fazla Türk dizisinin ülke pazarında kendine yer bulabilmesi mümkün görünmekte olup bu alandaki tanıtım faaliyetleri önemlidir.

İlave olarak, Sahra Altı Afrika'da film, televizyon ve dijital içerik dağıtımı ve ortak yapım gibi projeler için lider B2B pazarı olan DISCOP Africa tarafından organize edilecek fuarlar takip edilebilir. Geçmişte Senegal, Gana, Kenya, Tanzanya, Fildişi Sahili ve Güney Afrika'da yapılan fuarların bir benzeri 2022 yılında 29 Kasım-1 Aralık tarihlerinde Ruanda, Kigali'de gerçekleştirilmiştir.

<https://www.discop.com/#service>

Son olarak, TRT'nin Güney Afrika'da TRT World Kanalı açma yönündeki girişimi Multichoice firması tarafından değerlendirilme aşamasındadır.

9.4. Gayrimenkul Hizmetleri

Temmuz Ayı'nda ülke genelinde yaşanan iç karışıklıklar ve yağma olayları sonrası özellikle ülkedeki Müslüman nüfus tarafından ülkemizde gayrimenkul alma veya bankaya para yatırma yoluyla Türk Vatandaşlığının edinilmesine yönelik taleplerin de arttığı gözlenmektedir.

Bu çerçevede, mevcut durumda hem doğrudan hem de dolaylı olarak Pretoria Büyükelçiliğimize ulaşan talepler bulunmakta olup özellikle, ülkedeki varlıklı Müslüman sermayesinin parasını daha güvenli bir ülke olarak gördükleri Türkiye'ye götürmek istemelerine yönelik taleplerde son zamanlarda ciddi artış vardır.

Bu durum, iyi tanıtım ve doğru yönlendirme yapılırsa ülkemiz gayrimenkul sektörü için bir fırsat olabilecek potansiyele sahiptir.

9.5. Sağlık turizmi

Sağlık Turizmi alanında yine ülkemize sempati duyan özellikle varlıklı Müslüman kesime yönelik tanıtım faaliyetlerinin etkili olabileceği düşünülmektedir. İki ülke arasındaki fiziksel mesafe her ne kadar bu alanda sorun teşkil edecek gibi görünse de ülkedeki yerleşik Müslümanların Türkiye'yi yakından takip ettiği gözlenmektedir.

Kaplıca ve termal tesis turizmi ve alternatif tıbbıya yönelik diğer tedavi yöntemlerine yönelik tesis tanıtımlarının sağlık turizminin gelişimi açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

9.6. Eğitim

İki ülke arasında hem temel eğitim hem de yüksek öğretim alanında Pretoria Büyükelçiliğimizin de dahil olduğu projeler bulunmaktadır.

GAC Yükseköğrenim ve Eğitim Bakanlığı, DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi, Türkiye-Güney Afrika İş Konseyi, Bahçeşehir Üniversitesi, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nın katılımıyla 24 Mayıs 2021 tarihinde 'Türkiye - Güney Afrika Yüksek Öğretimde İşbirliği ve Fırsatlar' konulu webinar yapılmıştır.

Yine GAC Yükseköğrenim ve Eğitim Bakanlığı'ndan Türkiye'de Bahçeşehir Üniversitesi mezunu ve Güney Afrika Cumhuriyeti vatandaşı 7 öğrenciye GAC'da yerleşik şirketlerimiz/kamu kurumlarımızda staj ayarlanmasına yönelik Pretoria Ticaret Müşavirliğimize ulaşan talep doğrultusunda şirketlerimiz/kamu kurumlarımız ile temas kurulmuş olup öğrenciler ile yapılacak mülakatlar sonrası yakın zamanda stajların başlaması öngörülmektedir.

Ülkemizde sadece Bahçeşehir Üniversitesinde 151 GAC vatandaşı öğrenci eğitim görmekte olup bunların %60 ve üzeri burslu olanların sayısı 65'tir. Ayrıca, GAC vatandaşı öğrencilerin Bahçeşehir Üniversitesinde eğitim görmesi için Üniversite ile GAC Ankara Büyükelçiliği arasında 2018 yılında bir protokol imzalanmıştır.

Yine Bahçeşehir Üniversitesi'nin GAC'da Turquality programı kapsamında bir tanıtım ofisi açma yönündeki talebi Pretoria Ticaret Müşavirliğimize ulaşmıştır. Üniversitenin ülkede bir tanıtım ofisi/şube açmasının daha fazla GAC vatandaşı öğrenciye erişim anlamında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2023 yılı Ocak ayında ise Pretoria Üniversitesi bünyesinde Maarif Türkiye Çalışmaları Merkezi açılmıştır. İlave olarak her yıl Türkiye Bursları ve Diyanet Bursları kapsamında Türkiye'ye giden öğrenci sayısında önemli oranda artışlar gözlenmektedir.

Özet olarak, hem GAC kamu kurumlarının hem de öğrencilerin Bahçeşehir Üniversitesi örneğinde olduğu gibi, Türkiye'de yükseköğrenime ilgilerinin olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede yapılacak tanıtım ve reklam faaliyetlerinin gelecekte daha fazla GAC vatandaşı öğrencinin ülkemiz eğitim endüstrisine katkı verebileceği değerlendirilmektedir.

2023 yılında YTB - Türkiye burslarına Güney Afrika'dan 125 öğrenci başvurmuş olup 15'li kabul almıştır. Benzer şekilde Türkiye Diyanet Vakfı burslarına 190 öğrenci başvurmuş olup 29'u kabul almıştır.

9.7. E-Ticaret

COVID-19 salgını ile desteklenen e-ticaret pazarı tüketici tercihlerinin hızlı bir şekilde değişmesine neden olarak online ticaret hacminin artmasındaki en önemli etkenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Güney Afrika'da çevrimiçi perakende sektörü üç farklı biçimde müşteri ile buluşmaktadır. İlki, herhangi bir fiziksel mağaza varlığı olmadan satış yapan çevrimiçi perakendecilerdir. İkincisi, gerçek bir fiziksel varlığı olan ve ilave olarak çevrimiçi mağazalar ile müşterilerine hibrit seçenekler sunan çok kanallı perakendecilerdir. Üçüncüsü ise, diğer satıcıların mallarını satmaları için altyapı sağlayan pazar yerleridir.

Güney Afrika e-ticaret pazarı her geçen yıl bir önceki döneme göre büyümeye ve perakende ticaret pazarından daha fazla pay almaya devam etmektedir. Ülkede 2019 yılında 17 Milyar Rand olan e-ticaret hacminin 2021 yılında 25 Milyar Rand'e, 2023 yılı sonunda ise 34 milyar Rand'e ulaşması bekleniyor. Araştırmalar, ülkede online satış rakamlarının son 10 yıldır sürekli olarak %20-30 oranında artış gösterdiğini ve hiç bir zaman %20 altına düşmediğini göstermektedir.

Bugün itibarıyla online ticaret, Güney Afrika'nın 1 trilyon R'lik toplam perakende ticaretinin %2'sini oluşturuyor, ancak rakamlar e-ticaret pazarının beklenenden de hızlı büyüdüğüne işaret ediyor.

Online ticarete en çok tercih edilen ürünler olarak cep telefonu kontör yüklemeleri, tekstil, mutfak gıdaları ve pandemi etkisiyle artan fast-food ve diğer hazır gıda tüketimleri öne çıkıyor.

Başka bir araştırmaya göre ise; giyim ve ayakkabı, elektronik, medya, mobilya, ev aletleri, yiyecek ve içecek ve ilaç gibi geleneksel perakendeyi oluşturan ürünlerde oransal dağılım şu şekilde;

- Tüketici elektroniği ve medya (%25 - %30).
- Mücevherat dahil moda ve güzellik (%20 - %30)
- Hobi, hırdavat ve DIY, ev ve bahçe (%20 - %25)
- Mobilya ve ev aletleri (%15 - %20)
- Gıda (%8 - %10)

Güney Afrika'da online satışlar için 2020 yılı itibarıyla ortalama kişi başı harcamanın 109 USD, 1.500 R civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Rakamlar 3-8 milyon Güney Afrikalı'nın düzenli olarak online alışveriş yaptığını gösteriyor. 2020 yılı itibarıyla internet penetrasyonu %55 civarında olduğu ülkede, yaklaşık 30 milyon Güney Afrikalı'nın herhangi bir cihaz aracılığıyla şimdiye kadar en az bir online alışveriş yaptığı tahmin ediliyor. Online alışveriş yapanların 3-8 milyon arasında olduğu düşünüldüğünde, online alışveriş yapanların toplam nüfusa oranının %8-10 arasında olduğu söylenebilir.

2020 yılı ilk üç ayında Online Satış Mağazalarının Toplam Ziyaret Sayısı:

Takealot : 25.4 milyon

Makro (Massmart) : 11,2 milyon

Game (Massmart) : 4,8 milyon

Bidorbuy : 4,9 milyon

Takealot, oldukça önemli bir farkla Güney Afrika'daki en büyük çevrimiçi perakendecidir ve %20 ile %30 arasında bir tahmini pazar payına sahiptir.

İkinci sıradaki Amazon dışında başka hiçbir online platform 2020 itibariyle pazarın %10'undan fazlasına hakim değildir.

Pazardaki diğer online platformlar ise; Massmart, Superbalist (Takealot'un bir parçası), The Foschini Group, Woolworths, Zando, Bidorbuy ve OneDayOnly.

Online fast food, paket servis ve içecek pazarında ise pazarın %80 ila %90'ını kontrol eden Mr D ve UberEats bulunmaktadır. Mr D food bu alanda pazar lideridir ve çevrimiçi fast food satışlarının 2019'da 713 milyon ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir.

2020 itibariyle, Güney Afrika'nın Pick n Pay, Woolworths ve Checkers gibi üç büyük süpermarketi, çevrimiçi sipariş ve planlı yiyecek teslimat hizmeti sunmaktadır. Pick n Pay ve Woolworths bu pazarın en büyük iki oyuncusudur.

Ülkede önde gelen çok kanallı perakendecilere baktığımızda takealot'dan sonra Massmart, çevrimiçi perakende pazarındaki en büyük ikinci oyuncudur. Makro, Game, Builders gibi markaları bünyesinde bulunduran Massmart, online ticaret pazarının yaklaşık %10'unu elinde bulundurmaktadır.

Büyük süpermarketlerin, giyim perakendecilerinin, elektronik mağazaların, yapı marketlerin ve eczanelerin oluşturduğu çok kanallı perakendeciler pazarında Makro'nun toplam satışlarının yaklaşık %3,5'i 2020 yılında online olarak gerçekleşmiştir. Builders ise, yapı ve donanım malzemeleri pazarındaki en büyük online satış perakendecisi konumundadır.

Superbalist, Mr Price, Truworths, Woolworths, Mr D, Ubereats ve Dis-Chem (Eczane) pazardaki diğer önemli oyunculardır.

E-ticaret Pazarındaki Önemli Oyuncular:

- Takealot Online (RF)
- Bidorbuy (Pty) Ltd
- Bolt Services ZA (Pty) Ltd
- Cotton On South Africa (Pty) Ltd
- Dis-Chem Pharmacies Ltd
- Evetech (Pty) Ltd
- JD Consumer Electronics and Appliances (Pty) Ltd, /a Hi Fi Corporation / Incredible Connection
- Massmart Holdings Ltd
- NetFlorist (Pty) Ltd
- OneCart (Pty) Ltd
- Parcelninja (Pty) Ltd
- Zara Retail South Africa (Pty) Ltd
- Mr Price Group Ltd
- ShopLi (Pty) Ltd
- The SPAR Group Ltd
- Bubblestorm Management (Pty) Ltd t/a WooCommerce.com

- Clicks Group Ltd
- Fashion United SA (Pty) Ltd t/a Superbalist.com
- The Foschini Group Ltd
- Gumtree South Africa (Pty) Ltd
- HomeChoice (Pty) Ltd
- Jade E-Services South Africa (Pty) Ltd t/a Zando
- Loot Online (Pty) Ltd t/a loot.co.za
- Munyhub Online Ticketing Services (Pty) Ltd t/a Quicket
- Naspers Ltd (Incorporates OLX)
- Onedayonly Offers (Pty) Ltd
- OrderIn (Pty) Ltd
- Pick n Pay Stores Ltd (Incorporates Bottles)
- Quench Delivery (Pty) Ltd
- Shoprite Holdings Ltd (Incorporates Computicket)
- Spoiler Tags (Pty) Ltd t/a Raru
- (Pty) Ltd t/a TAKEALOT.COM (Incorporates Mr Delivery)
- Truworths International Ltd
- Woolworths Holdings Ltd
- Wootware Computers (Pty) Ltd
- Yuppiechef Online (Pty) Ltd

International

- Alibaba Group Holding Ltd
- Amazon.com Inc
- Carbonite Inc
- Shopify Inc
- Uber Technologies Inc

Araştırmalar yalnızca Takealot'un 2020'da 2,9 milyon, Mr D Food'un 750.000 tekil kullanıcısı olduğunu göstermektedir.

Güney Afrika'da artan internet ve cep telefonu penetrasyonunun etkisiyle pazarın mobil uygulama kullanım oranı da çok hızlı büyümektedir. Pazarın diğer önemli bir özelliği ise online alışverişin genellikle gençler ve toplumun varlıklı kesimlerince tercih ediliyor olmasıdır.

Araştırmalara göre 2020 yılında ülkedeki genel web trafiğinin %75'inden fazlası mobil cihazlarda gerçekleşmiştir.

Ancak Mobil uygulamalarda online alışveriş için ürün arama trafiğinin yoğun olmasına rağmen, alışveriş oranı düşüktür. Bu durum ise daha ziyade, ülkedeki dolandırıcılık ve sahte işlem sayısının fazla olması nedeniyle ödeme noktasında kişilerin hala masa üstü bilgisayarlarını kullanmayı tercih etmesinden kaynaklanmaktadır.

Ülkede e-ticaret alanında en çok kullanılan mobil uygulamalar:

Mr D Food, Güney Afrika'daki en büyük dağıtım platformu olarak Apple ve Google mobil uygulamalarından iki milyondan fazla indirilmiştir.

Debonairs Pizza (bir milyonun üzerinde yükleme),

McDonald's (500.000 yükleme),

Steers (500.000 yükleme),

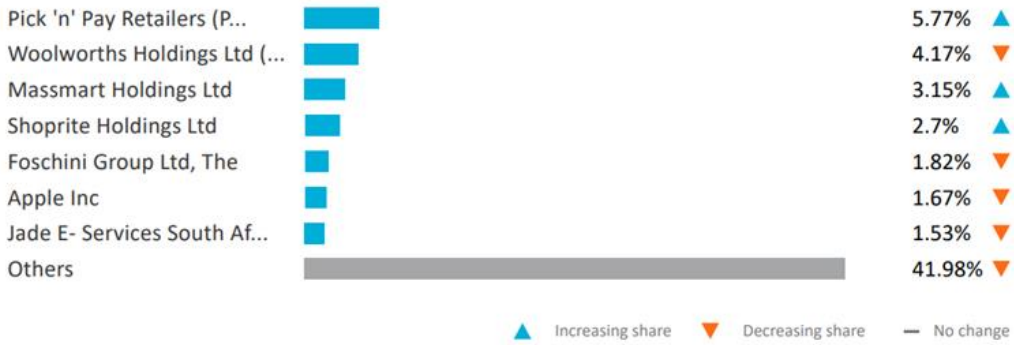
ve Nando's (100.000 yükleme).

Güney Afrika perakende sektöründeki büyük oyuncular, online ticareti gelecek için yatırım yapılacak bir alan olarak görüyor ve bu alandaki yatırımlarını her geçen gün artırıyorlar. Artan internet ve mobil cihaz penetrasyonu, internet hizmetinin ucuzlaması, teknolojik yeniliklerin online ticareti her geçen gün daha da kolaylaştırması, lojistik sektörünün online ticaret hacmine hızlı uyum sağlaması, online alışverişe artan güven, güvenli ödeme araçlarındaki gelişim, genç ve orta sınıfın online alışverişi daha fazla tercih ediyor olması gibi sebepler nedeniyle sektöre yönelik olumlu beklentiler devam etmektedir.

Araştırmalar, online satışlardaki yıllık büyümenin gelecekte %30'un üzerinde olacağını öngörüyor. Online perakendenin toplam pazardaki payının 2022'de %2'yi aşarak 2023'e kadar yaklaşık %4'e yükseldiği tahmin ediliyor. 2022 yılında Euromonitor International tarafından yayımlanan raporda, Pick n pay, Massmart ve Shoprite'in e-ticaret perakende satışlar oranlarını artırdığını gösteriyor.

Company Shares of Retail E-Commerce

% Share (NBO) - Retail Value RSP excl Sales Tax - 2022

Source: Passport by Euromonitor International

Zaman içerisinde Güney Afrika'nın bölge ve komşu ülkeler için bir e-ticaret lojistik merkezi olarak ortaya çıkması beklenmesine rağmen GAC e-ticaret pazarının bazı giriş engellerini de bünyesinde barındırdığı söylenebilir.

Öncelikle, Güney Afrika'da çevrimiçi perakende pazarı hala oldukça küçüktür. İlave olarak ürünlerin maliyetine göre teslimat giderleri oldukça yüksektir. Kargo hizmetlerinin güvenilirliği ve nakliye sırasındaki kayıp ve çalıntı ürün oranlarının yüksekliği pazarın diğer önemli bir dezavantajdır.

IMF'in Güney Afrika'nın 2024 yılında yayımlandığı e-ticaret görünümü raporu, Amazon'un 2024 Mayıs ayı itibarıyla pazara girişi, uluslararası oyunculardan TEMU ve Shein'in e-ihracat kanalıyla Güney Afrika'da Pazar payı kazanması, Güney Afrika'daki e-ticaret manzarasının dönüştürücü değişiklikler yaşadığını vurgulamaktadır.

Temu'nun bu yılın başlarında piyasaya sürülmesi, dijital pazarlama alanını önemli ölçüde bozmuş ve yalnızca Takealot gibi büyük platformları değil, aynı zamanda çevrimiçi görünürlük için çabalayan küçük işletmeleri de etkileyen reklam maliyetlerinde bir artışa yol açtı.

GAC KDV Kanununa göre, gümrük değeri 500 Güney Afrika Randı'nı (R500) aşmayan mallar KDV'den muaf ve %20 sabit (flat rate) ithalat vergisine tabidir. (de minimis kuralı)

Temu'nun GAC piyasasında baskın konumunu artırması nedeniyle, 1 Eylül 2024 tarihi itibarıyla Güney Afrika Gelir İdaresi SARS, 500 rand sınırını kaldıracaktır. Böylece, örneğin, 500 Randın altındaki giyim eşyası, ithalat vergisi %45'e ek olarak KDV'ye de tabi olacaktır.

9.8. Otomotiv ve Oto Yan Sanayi Sektörü

Dünyada 2021 yılında Dünya motorlu araç üretiminde %3 artış yaşanmış olup 39 ülke tarafından 80,1 milyonun üzerinde araç üretimi gerçekleştirilmiştir. En büyük otomobil üreticileri ise sırasıyla; Çin (26,1 milyon), ABD (9,2 milyon), Japonya (7,9 milyon), Hindistan (4,4 milyon), Güney Kore (3,5 milyon), Almanya (3,3 milyon), Meksika (3,1 milyon) olmuştur.

1000 kişide kişi başı düşen araç sayısı Dünya ortalaması 180-200 olup, bu oran ABD'de 823.3, Birleşik Krallık'ta 632.7, Afrika Kıtasında 44, Güney Afrika'da ise 173,3'tür. GAC Botswana'dan (184,7) sonra Afrika Kıtasında sırlamada ikinci ülke iken, 1000 kişide kişi başı düşen araç sayısı Cezayir 139,4, Fas 139,4, Mısır 64.4, Kenya 31,9 ve Nijerya 20,7'dir. Türkiye'de ise söz konusu oran 254 kişidir.

Güney Afrika, Fas, Mısır ve Cezayir dışında Afrika Kıtası araç pazarı oldukça küçüktür ve 2021'de dünya motorlu araç üretiminin sadece %1.1'i Kıtada gerçekleşmiştir. Dünya'da üretilen motorlu taşıtların ise %1'i Afrika'da satılmıştır.

Kıta'daki ana araç üreticisi olan 4 ülke 2021'de Güney Afrika 499.087, Fas 407.007, Mısır 23.754, Cezayir 5.208 araç üretmiştir.

2021'deki yeni araç satışlarının %41,4'ü Güney Afrika'da, %24,1'i Mısır'da, %14,6'sı Fas'ta, %19,9'u ise Afrika'nın geri kalanında gerçekleşmiş olup değer olarak Nijerya kıtanın en büyük araç ve araç parçası ithalatçısı olurken onu Mısır, Güney Afrika, Fas ve Cezayir izlemiştir.

Afrika Kıtası'ndaki Diğer Üretim/Montaj Tesisleri:

VW - Gana'da montaj fabrikası,

Toyota - Gana'da montaj fabrikası,

Nissan - Nijerya, Gana ve Mısır'da otomobil montaj fabrikaları,

Renault - Cezayir, Fas'ta (Nissan ile ortaklaşa) fabrikaları

General Motors - Mısır'da montaj fabrikası,

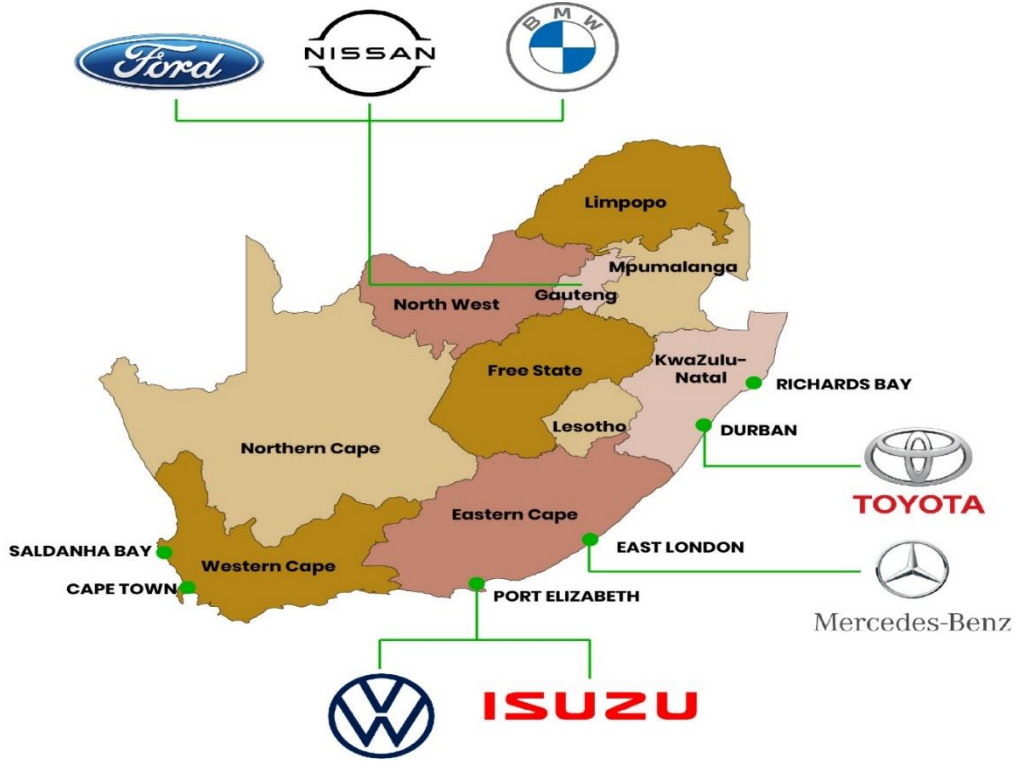
Peugeot - Fas ve Nijerya'da montaj fabrikaları bulunmaktadır.

9.8.1. GAC Otomotiv Pazarı

GAC otomotiv ve otomotiv yan sanayi sektörü binek araçlar, kamyonet ve minibüsler dahil olmak üzere hafif ticari araçlar, orta ölçekli ticari araçlar ile kamyon ve otobüsler dahil ağır ticari araçlardan oluşmaktadır.

Sektörün tedarik zincirinde ise, hammadde tedarikçileri (çelik, plastik, cam ve kimyasallar) bileşenler/Component üreticileri, montaj endüstrisi, dağıtım/satış sektörü (Ana Bayiler, bireyler, araç kiralama şirketleri, filolar, sigorta şirketleri, finans şirketleri), aftermarket sektörü (Oto sanayi siteleri, lastik ve cam montaj merkezleri, araç aksesuarları vb.), ikinci el araç pazarı ve geri dönüşüm merkezleri yer almaktadır.

Ülkede; Ford, Nissan, BMW, VW, Toyota, Isuzu ve Mercedes – Benz olmak üzere 7 farklı OEM Otomobil ve Hafif Ticari Araç Üreticisi bulunmaktadır.

2022 Yılında OEM Markalarının Ürettiği Otomobil Modelleri	
Marka	Model
BMW	X3
Ford	Ranger/Everest
Mercedes-Benz	C-Class 4-door

Toyota	Corolla 4-door new and previous series, (Corolla is now known as the Quest) and Fortuner
VW	Polo new and previous series (designated Vivo)

2022 Yılında OEM Markalarının Ürettiği Hafif Ticari Araç Modelleri	
Marka	Model
Ford	Ranger
Isuzu Motors	KB, and D-MAX
Nissan	Navara, NP200
Toyota	Hilux, Quantum, and HiAce

Kamyon ve Ağır Vasıta Montaj ve Üreticileri (15)

- Bell Equipment
- FAW Trucks
- Ford Motor Company
- Isuzu
- Iveco
- MAN
- Mercedes-Benz (through Daimler Trucks and Buses)
- NC2 Trucks Southern Africa
- Powerstar SA
- Scania
- Tata Trucks
- Toyota (Hino)
- UD Trucks
- Volvo
- VW South Africa.

Otobüs Montaj ve Üreticileri (13)

- Busco;
- Busmark;
- Irizar;
- Isuzu Motors SA;
- Iveco;
- MAN;
- MarcoPolo;
- MCV;
- Mercedes-Benz;
- Scania;

- Tata;
- VDL Bus & Coach; and
- Volvo Group Southern Africa

Ana Bayi ve Distribütörler

- Motus (345 dealerships) (Hyundai, Kia, Renault ve Mitsubishi)
- Bidvest McCarthy Group (83)
- Super Group (60)
- CMH Group (60) (Mazda, Mitsubishi)
- Barloworld (49)
- The BB Group (14)
- Lindsay Saker (10)

2021 yılında üretilen motorlu araçların; %30'u Çin, %22'si Avrupa, %17'si Kuzey Amerika, %1'i ise Afrika Kıtasında satılmış olup aynı yıl Afrika Kıtasındaki yeni araç satışlarının %41,7'si GAC'ta gerçekleşmiştir.

2021 yılında Güney Afrika hafif ticari araç üretiminde %1,1 pazar payı ile dünya'da 15. Sırada yer alarak Afrika kıtasındaki 720.156 adetlik toplam araç üretiminin %62,1'ini üretmiştir.

Ülkede yeni araç satışları 2021'de %22,1 artarak 464.122'ye yükselirken araç üretimi ve yeni araç satışları toplamı 310,2 milyar Rand'lık bir pazar yaratmıştır.

2021'de otomotiv sektörünün GSYİH'ye katkısı %4,9 olarak gerçekleşirken aynı yıl satışlarda en yüksek büyüme sırasıyla ağır vasıta araçlar (%24,2), binek otomobiller (%23,3), ağır kamyonlar (%21,9), hafif ticari araçlar (%20), orta ticari araçlar (%11,6) da olmuştur. 2021'de %17 artan araç aksesuar satışları ise 128.2 milyar Rand tutarında bir Pazar büyüklüğüne ulaşmıştır.

2021 yılında ülkede en çok üretilen ve satılan marka ve modeller ise;

En Çok Üretilen 10 Model

- Toyota Hilux (103.853), VW Polo (95.866), Ford Ranger (78.580), BMW X3 (55.579), VW Polo Vivo (21.877), Isuzu D-MAX/KB (20.920), Hi-Ace/Quantum minibüsler (16.568), Nissan NP200 (11.618), Toyota Corolla (11.615), Nissan Navara/ NP300 (10,789),

En çok Satan 10 Model

- Toyota Hilux (36.085 adet), Ford Ranger, Isuzu D-Max, Toyota Hi-Ace/Quantum ve Nissan NP200 ve 5 binek otomobil – VW Polo Vivo (21.877 adet), VW Polo, Toyota Starlet (ithal), Toyota Fortuner ve Toyota Urban Cruiser (ithal) olmuştur.

2021 yılında markaların pazar payları ise;

- Toyota (%26,2), VW (%16,2), Ford (%7,1) ve Suzuki (%6,3) olarak gerçekleşmiştir. Toyota, Suzuki ve Hyundai 2019'dan bu tarafa pazar payını artırırken, Nissan ve Mercedes-Benz'in Pazar payı aynı zaman diliminde gerilemiştir.

9.8.2. İhracat ve İthalat

İhracat (2021)

- 7 OEM tarafından araç ihracatında yıllık %9,9 artış yaşanmış olup toplamda 296.296 araç ihracatı (2019'da 387.092) gerçekleştirilmiştir,
- Araç ihracatının %77,1'i Avrupa'ya, %8,1 Asya, %7,3'ü ise Afrika'ya yapılmıştır.
- Değer bazında en büyük araç ihracat pazarı; Almanya (R66.5 milyar R), ABD (R18.8 milyar R), İngiltere (17.6 milyar R), Belçika (12.6 milyar R) olurken birim araç ihracat sayısında ise sıralama İngiltere (60.260), Almanya (42.671), İtalya (23.645), Fransa (22.130), Japonya (15.765) şeklinde oluşmuştur.

En Çok İhraç Edilen Modeller

- 4 OEM 50.000'in üzerinde araç ihraç etti; VW Polo (77.631), Toyota Hilux/Fortuner (58.532), Ford Ranger/Everest (57.131) ve BMW X3 (53.139). Bu 4 model 2021 yılında ihraç edilen araçların %83,1'ini oluşturdu.
- Mercedes-Benz 40.209 C-Sınıfı,
- Nissan 4.729 adet Navara ve 210 adet NP200,
- Isuzu 4.485 D-MAX/KB ihraç etti.

Otomotiv Bileşeni İhracatı ise ülkenin Dünyanın en önemli katalitik konvertör tedarikçisi olması nedeniyle daha çok bu ürün grubunda gerçekleşti. Ford, GAC'tan dünya çapındaki 25 Ford araç üretim tesisine yılda 1.8 milyondan fazla katalitik konvertör ihraç ederken 2021'de Katalitik konvertör, motor parçaları ve lastik ihracatı toplamda 69,2 milyar Rand tutarında bir pazara ulaştı.

İthalat (2021)

- 168.4 milyar R tutarında 262.281 binek otomobil ve hafif ticari araç ithalatı gerçekleşirken Hindistan (129.364), Japonya (24.152), Çin (21.517), Almanya (19.801), Güney Kore (17.478) en çok araç ithal edilen ülkeler oldu.
- Toyota (%15,5), VW (%11,7), Hyundai (%11,7), Suzuki (%10,5), Renault (%8), KIA (%7,7), Haval, Nissan, Ford, Mercedes-Benz, BMW, Mahindra ve Honda en çok ithal edilen markalar olurken, üst grup ithal araçlarda; 1.001 Porsche, 74 Ferrari, 53 Bentley, 49 Lamborghini, 15 Maserati ithal edildi.
- 2021 yılında OEM'ler tarafından araç üretiminde kullanılan otomobil parçalarının yaklaşık %60'ı ithal edilirken, araç ve otomotiv parçaları ithalatında en yüksek değere ulaşan ülkeler sırasıyla Almanya (51,6 milyar R), Tayland (26,9 milyar R), Çin (25,7 milyar R) ve Japonya (21,2 milyar R) oldu.

En Çok İthal Edilen Modeller;

- Avrupa (Peugeot/Citroen), Japonya (Daihatsu, Honda, Subaru), Kore (Daewoo, Kia, Hyundai), Hindistan (Tata, Mahindra) ve Çin (Geely, Haval)
- En büyük ithalatçılar; Hyundai, Suzuki, Renault, KIA ve Haval.

Elektrikli Araç sektöründe ise ülkede elektrikli araç üretimi bulunmamakla birlikte yalnızca Toyota (Corolla Cross) ve Mercedes-Benz (ihracat için C-Serisi) hibrit üretim yapmaktadır. Audi, Nissan, BMW, Jaguar-Land Rover, Mini, Porsche ve Volvo ise elektrikli araç ithal etmektedir.

GAC'ta satış sonrası hizmetler ve garanti uygulaması kapsamında yeni araç satışlarında 100 Bin Km veya 4 yıl Yetkili Servis Hizmeti ve Garanti (Motor bakım, yağ, filtre değişim vb.) ücretsizdir. 2021 yılında alından Rekabet Komisyonu Kararı'na göre de garanti bozulmaksızın araçların farklı merkezlerde servisi ve parça değişimi mümkün olmaktadır. Yine Tüketicuyu Koruma Kanunu'na göre tüketicilerin yeni araçları 5 iş günü içinde koşulsuz iade hakkı bulunmaktadır.

Uygulamada yeni ithal araçlar için %25, araç parça ve bileşenleri için ise %20 ithalat vergisi bulunmakta olup AB'den ithal edilen araçlar için gümrük tarifesi %18'dir.

9.9. Havacılık ve Savunma Sanayi

21 –25 Eylül 2022 tarihlerinde Pretoria'da düzenlenen The Africa Aerospace and Defence (AAD) 2022 Fuarına, T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı ve Savunma Sanayi İhracatçıları Birliği işbirliğinde ülkemizden Milli katılım sağlanmıştır. Söz konusu fuara SSB/SSİ dışında aralarında, ASELSAN, HAVELSAN, STM ve TUSAŞ'ın da yer aldığı 24 Savunma Sanayi Firması da kendi standları ile iştirak etmişlerdir. Fuar'dan kısa bir süre sonra ise Güney Afrika Genel Kurmay Başkanı 2022 yılı Kasım Ayı içerisinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Fuar 2 yılda bir düzenlemekte olup 18-22 Eylül 2024 tarihlerinde düzenlenen (AAD) 2024 Fuarına ise ASELSAN, Roketsan, Otokar, Sarsılmaz, Repkon STM ve TUSAŞ katılım sağlamıştır.

Bu gelişmeler dışında GAC basını tarafından da ülkemiz savunma sanayinde gösterilen ilerlemenin yakından takip edildiği gözlenmektedir.

GAC'ın en büyük savunma sanayi şirketi bir kamu teşebbüsü olan DENEL'dir. ARMSCOR ise Savunma Bakanlığı'nın satın alma birimi olarak hizmet vermektedir. Paramaunt Group, LMT Products ve Incomar Aerospace ülkede faaliyet gösteren diğer önemli savunma sanayi şirketleridir.

<http://www.denel.co.za/>

<https://www.armscor.co.za/>

Ülkemiz savunma sanayi şirketleri tarafından GAC'ta sektörde yaşanan gelişmelerin yakından takip edilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

10. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

10.1. İş Yapma Kültürü

10.2. Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Güney Afrika Cumhuriyeti iş dünyası yabancı yatırımcılar için eşine az rastlanır belirgin çelişkilerin görülebildiği bir ülkedir. Nüfus yapısı çeşitlilik arz etmekte olup ülke insanı oldukça sıcak ve misafirperver özellik taşımaktadır. Misafir olarak kabul ettikleri ziyaretçileri evlerinde yemeğe davet etmeleri sıkça görülen bir olgudur. Ancak bir yandan da adi suç oranı yaygın olup, ülkede olabildiğince ihtiyatlı hareket etmek gerekmektedir.

GAC'ta zenginlik ve yoksulluk iç içe geçmiş durumdadır. Gelir dağılımında uçurumlar söz konusudur. Bu nedenle altyapısını hızla geliştirmeye çalışan ve kapsayıcı büyümeyi yakalama gayreti içinde olan ülkede kültürel yapı da dinamik ve değişkendir.

İş yapma kültürü itibarıyla güvene dayalı ilişki kurma çabası esastır; bu kapsamda, ilk temasta hızlı karar alınması beklenmemeli, karşı tarafta güvenilirlik ve kalıcılık algısının oluşturulmasına çalışılmalıdır. Yerel düzeyde temsilcisi, acentesi, yerleşik ofisi bulunan firmalarımızın piyasada daha avantajlı olabildiği gözlemlenmektedir.

Öte yandan, kıta genelinde olduğu gibi yanıltıcı işlem vakaları ile de sıklıkla karşılaşmakta olduğundan, ticari işlemlerde muhatap firmaların arka plan araştırmasının iyi yapılması, olağandan sapma gösteren durumlarda azami ihtiyatla hareket edilmesi önemlidir. Ciddi ve güvenilir firmalar akreditifli işlem yapmaktan kaçınmayacaktır.

10.3. Para Kullanımı

Ülkede döviz transferine yönelik kontrol mekanizması bulunmakta olup, dış ticaret işlemleri ile yabancı sermayeli şirketlerin kar transferleri gibi hususlarda GAC Merkez Bankasına bildirim yapılmak suretiyle döviz transferi gerçekleştirilebilmektedir. Döviz kontrolleri uluslararası ticareti olumsuz etkilememekte, ülkede bankacılık sistemi etkin işlemektedir.

<https://www.resbank.co.za/RegulationAndSupervision/FinancialSurveillanceAndExchangeControl/Legislation/Pages/default.aspx>

Döviz değiştirmek isteyen kişilerden pasaport fotokopisi alınmaktadır (GAC vatandaşları dahil). Ayrıca, ÷lkede döviz kurlarında alış-satış fiyat aralığı oldukça yüksektir, %2–3 arasında değişen oranlarda komisyon ücretli alınmaktadır. Tabelalardaki kurlar yerine içerdeki kurların geçerli ve olduğu uygulamada gör÷lmüştür bu sebeple sormadan değişim yapılmaması tavsiye edilmektedir. ÷lkede kredi kartı kullanımı yaygın olup, seyahatlerde yüksek miktarda nakit taşınmaması güvenlik açısından dikkat edilmesi gereken bir husustur.

10.4. Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Hafta içi kamu mesai saatleri: Pazartesi– Cuma: 08.00–17.00 (Kurum bazında değişiklik gösterebilir).

÷lkede Bankalar Cumartesi günleri de yarım gün açıktır.

Hafta sonu tatili Cumartesi ve Pazar günleridir.

Resmi tatil takvimi: <https://publicholidays.co.za/2023-dates/>

Not: Kanun gereği resmi tatil Pazar'a denk gelirse takip eden Pazartesi günü resmi tatil ilan edilir. İş seyahatlerinin planlamasında resmi tatil günlerinin yanı sıra yukarıdaki internet sitesinden de gör÷lebilen okul takviminin de dikkate alınması önemlidir. ÷lkede, okul tatilleri ile birleşen resmi tatilleri uzatma ve genel olarak gün birleştirme imkanlarını kullanma eğilimi yaygındır. Özellikle Aralık ve Ocak ayları yaz tatili ayları olup, çoğu şirket Aralık ayının ilk haftasından Ocak ortasına kadar sınırlı sayıda personelle rotasyon usulü çalışır veya kapanır.

10.5. Yerel Saat

Güney Afrika Cumhuriyeti (GMT +2) yerel saat dilimindedir. Türkiye ile arasında yıl boyunca sabit 1 saatlik fark bulunmakta olup, ÷lkemiz Güney Afrika Cumhuriyeti'nden bir saat ileridedir.

GAC'nin uluslararası telefon kodu +27'dir.

Başlıca şehirlerin telefon kodları şöyledir: Johannesburg: 11, Pretoria: 12,

Cape Town: 21, Durban: 31, Port Elizabeth: 41.

10.6. Pasaport ve ÷lkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

÷lkemiz vatandaşları Güney Afrika Cumhuriyeti'ne turistik ve iş amaçlı seyahatlerinde 30 güne kadar ikamet süreli giriş vizelerini sınır kapılarında herhangi bir ücret ödemeksizin alabilmektedir.

Bu çerçevede, gidiş-dönüş uçak bileti, otel rezervasyonu ve pasaport ile ülkeye giriş yapılabilmektedir. (Detay bilgi için; GAC Ankara Büyükelçiliği Konsolosluk Tel: 0312-405 68 71 – 405 68 61)

Öte yandan; 30 günü aşan iş seyahatlerine ilişkin vize için gerekli evraklar: GAC Büyükelçiliğinden alınıp doldurulacak bir başvuru formu; en az 6 ay geçerli bir pasaport; 1 fotoğraf; GAC'den bir davet mektubu, gidiş-dönüş uçak bileti; otel rezervasyonu ve vize ücretidir.

Ayrıca, seyahat vizesinin yanı sıra ülkede geçici ikamete imkan veren, çalışma ve öğrenim amaçlı olanlar da dâhil çeşitli vize türleri bulunmaktadır.

(<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas>)

10.7. Sağlık tedbirleri

GAC, HIV/AIDS hastalığı oranının dünyada en yüksek olduğu ülkelerdendir.

Güney Afrika'ya seyahat edecek vatandaşlarımızın, Sağlık Bakanlığımızın web sayfasında belirtilen sağlık tedbirleri bağlamında seyahat öncesinde aşı gerekliliklerini kontrol etmeleri önemlidir.

T.C. Sağlık Bakanlığı: <http://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/SaglikBilgisi/ZA>

Ülke büyük ölçüde sıtma vb. bulaşıcı hastalıklardan ari olmakla ve şehirlere gerçekleştirilecek iş seyahatlerinde aşı gereksinimi bulunmamakla birlikte, vahşi doğa parklarının bulunduğu Kruger milli parkı vb. yerler için aşı yaptırılmasına ihtiyaç olabilmektedir.

Şebeke suyunun kaynatılarak yemeklerde, çay, kahve gibi sıcak içeceklerin yapımında veya el-yüz yıkama, diş fırçalama gibi kişisel temizlik faaliyetleri amacıyla kullanılmasında sorun olmamakla birlikte, içme suyu olarak marketlerde satılan şişe suyunun tüketilmesi sağlık tedbirleri bakımından tavsiye edilir.

10.8. Güvenlik

Güvenlik açısından ülkeyi ziyaret edecek iş insanlarımızın azami seviyede dikkatli ve tedbirli olması gerekmektedir. İş insanlarımızın, özellikle tehlikeli olduğu bilinen semtlere ve bilmedikleri yerlere gitmemeleri; üzerlerinde değerli mücevher, saat ve benzeri aksesuar ile yüksek miktarda nakit bulundurmamaları; kişisel cüzdan, cep telefonu, taşınır bilgisayar ve benzeri elektronik eşyaları fark edilecek şekilde taşımamaya özen göstermeleri önemlidir. Ayrıca, özellikle belirli semtler dışında ve akşam saatlerinde hiçbir zaman dışarıda yürünmemesi, risk alınacak yerlere gidilmemesi, şehir içi seyahat için sağdan akan trafikte araç kullanma tecrübesi varsa araç kiralama veya olağan taksilerden ziyade daha güvenli olduğu kabul gören şoförlü araç kiralama veya Uber hizmetinin tercih edilmesi tavsiye edilmektedir.

Johannesburg-Pretorya-OR Tambo Havalimanı hatlarında faaliyet gösteren hafif raylı hızlı tren sistemi Gautrain güvenlidir, ancak istasyon çıkışlarında ihtiyatlı olunması gerekmektedir.

Güvenlik açısından ülke içi sosyal gruplar arası sorunlar GAC'nde diğer Afrika ülkelerine göre daha derin olup, farklı kesimler arasındaki ayrışma günlük hayatta hissedilmektedir. Ülkeye seyahatlerde ırkçı veya ayrımcı olarak algılanabilecek her tür hareket ve söylemden kaçınılması önemlidir.

Polis ve özel güvenlik görevlileri önemli bölgelerde sürekli devriye gezerek kontrolü sağlamaya ve özellikle yabancıların güvenlikleri için dikkatli ve uyanık hareket etmeye çalışmaktadır. Ülkede mesken ve işyerlerinde özel güvenlikle koruma yaygındır, ancak bireysel veya heyet halinde iş seyahatleri esnasında koruma, silahlı koruma hizmeti alınması gibi bir ihtiyaç bulunmamaktadır. Seyahatlerde, yukarıda da değinildiği gibi dikkat çekici, pahalı giyimden kaçınılması önemlidir. Ülke ticaret erbabının, çok büyük kurumsal şirket temsilcisi değilse, günlük faaliyetlerinde takım elbise tercihi genel olarak bulunmamaktadır.

İş seyahatlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise şirketlerin ve iş yerlerinin özel güvenlikle korunuyor olması nedeniyle, önceden alınmış randevu olmaksızın işyerlerine ziyaretin ve iş görüşmesi yapmanın istisnai haller dışında mümkün olmadığıdır.

11. ŞİRKET KURULUMU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Raporunda⁴ 2019 yılında 189 ülke içerisinde 82. sırada kendisine yer bulan Güney Afrika Cumhuriyeti, 2020 yılında iki basamak gerileyerek yine 190 ülke içerisinde 84. sırada yer almıştır.

Ülkenin, 2018 Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Raporunda da yine 82. sırada yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda son yıllarda ülkenin bu alanda önemli bir ilerleme kaydedemediği görülmektedir.

Uzun yıllardır düşük büyüme performansı sergileyen ülkede sürdürülebilir ve istihdam yaratan büyüme hedeflerinin yakalanmasını teminen yatırım ortamının iyileştirilmesini sağlayacak reformlara, altyapı yatırımlarına ve kamu-özel sektör işbirliklerine hız verilmesi öngörülmektedir.

11.1. Şirket Türleri

11.1.1. Şube Açmak

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yabancı bir şirketin şube veya ofis kurulumu ile ilgili hükümler Companies Act 71 of 2008 (the Act") and the Companies Amendment Bill (B40 of 2010) Yasası'nın 'Registration of External Companies and Registered Office' başlıklı 23. maddesinde düzenlenmiştir.

İlgili mevzuat gereği Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kurulacak yabancı şirketler kar amacı güden ve kar amacı gütmeyen şirketler olarak ikiye ayrılmakta ve kurulacak bu yeni şirket kâr amacı güden veya kâr amacı gütmeyen bir şirket olup olmamasına bakılmaksızın yabancı bir şirket olarak kabul edilmektedir.

Öncelikle kurulacak şirketin kar amacı güden bir şirket mi yoksa kar amacı gütmeyen bir şirket mi olacağına karar vermek gerekiyor. Zira bu tercihe göre şirket kurulum aşamaları ve şartları farklılaşmaktadır.

Kar amacı güden şirket şubesi kuruluşlarında iki farklı özellikte şirket kurmak mümkündür.

---

⁴ Eylül 2021'de, Dünya Bankası Grup yönetimi, bundan sonra Doing Business raporu yayımlamama kararı aldı. Bu raporda bu nedenle 2020 Dünya Bankası Raporu esas alınmaktadır.

a. PTY LTD. : Güney Afrika'da yabancı sermayeli bir şirket kurarken en çok tercih edilen şirket yapısının PTY LTD olduğu görülmektedir. Bu şirket türünde hissedarlık açısından herhangi bir kısıtlama yoktur. Şirketin tamamı yabancı bir şirkete veya kişiye ait olabilir, ancak bu şirket tanım gereği her ne kadar yabancı sermayeli bir şirket olsa da Güney Afrikalı bir şirket konumundadır.

PTY LTD. ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulacağı için hak ve sorumlulukları Şube olarak (Branch) kurulacak şirkete göre daha kapsamlıdır.

b. External Branch: Bu şirket tipinde halihazırda başka bir ülkede faaliyet gösteren ancak benzer operasyonları Güney Afrika Cumhuriyeti'nde de bir şube aracılığıyla yürütmek isteyen bir şirket söz konusudur. Bu şirket tipinde de yine kurulum için hukuki bir süreç gerektiği için şirketin ayrı bir yasal statüsü vardır ama bu PTY LTD.'de olduğu gibi ayrı bir tüzel kişilik değildir. External Branch olarak kurulacak yabancı şirketler bu özelliği ile PTY LTD. olarak kurulacak şirketlerden ayrılmaktadır. Bu şirket türünde şirketin idaresinden sorumlu ve yetkili kişinin Güney Afrika'da yerleşik tek bir gerçek kişi olması yeterlidir.

Güney Afrika'daki kurulacak yabancı şirketlerin (PTY veya Branch) yabancı mülkiyet oranlarında herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Yabancı şirket isterse yerel bir şirkete ortak olabilir isterse %100'üne sahip olunacak yeni bir şube açabilir. Vergilendirme, kambiyo rejimi, yabancı işçi çalıştırma gibi hususlar bakımından her iki tür şirket de aynı hükümlere tabidir.

Kurulacak yabancı şirketin, ülkede faaliyet göstermeye başladıktan sonra 20 gün içerisinde CIPC'ye ([Companies and Intellectual Property Commission](#)) "External company" olarak kaydolması gerekir. Şirket kurulumu 400 Rand civarında bir kayıt ücretinin CIPC'ye ödenmesi ve şirketin ana sözleşmesinin ('Memorandum of Incorporation') kuruma sunulması ile tamamlanmaktadır. Bu işlemler online olarak da yapılabilmektedir.

Kar amacı gütmeyen şirket kurulumlarında ise mülkiyet bir devlet organına, başka bir tüzel kişiye ya da en az 3 kişiden oluşacak bir kurula ait olabilir. Bu şirket tipinde kurulum aşamasında ve devamında 3 veya daha fazla sayıda gerçek kişiye ihtiyaç olup şirket, ilgili Kanununda belirtilen özel bazı kurallara bağlıdır.

11.1.2. Temsilcilik Açmak

Mevzuat gereği Güney Afrika Cumhuriyeti'nde sıfırdan yabancı sermayeli bir şirket ya da yabancı bir ülkede faaliyet gösteren bir şirketin şubesini (Branch) açmak mümkünken, yabancı bir şirketin Temsilcilik Ofisi altında bir şube açması durumu mevzuatta tanımlanmamıştır. Ülkemiz dahil belirli ülkelerde ana şirketin faaliyet alanlarında başka bir ülkede pazar araştırması yapmak, ana şirketin potansiyel müşteri ve ortakları ile ilişkiler geliştirmek amaçlı kurulan Temsilcilik Ofisleri veya İrtibat Ofisleri Güney Afrika mevzuatında sayılan şirket türlerinden biri değildir.

11.2. Şirket Kurma Prosedürü

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde şirketlerin kuruluş, işleyiş ve denetim esasları "2008/71 sayılı Şirketler Kanunu (Companies Act)" hükümlerine tabidir ve şirket kurulumu işlemleri Ticaret,

Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Şirketler ve Fikri Mülkiyet Hakları Komisyonu (Companies and Intellectual Property Commission-CIPC) nezdinde gerçekleştirilmektedir.

Kar amaçlı olan veya kar amacı gütmeyen şirketler olarak iki ana kategoride şirket kurulumu mümkün olup şirket kurulumu için öncelikle CIPC'ye başvurulması gerekmektedir.

Kar amaçlı şirketler:

- Kamu şirketi (state owned company-SOC)
- Özel şirket (private company- Proprietary Ltd/(Pty) Ltd): kamu şirketi olmayıp, hisseleri devredilemez veya kamuya arz edilemez şirkettir.
- Şahıs şirketi (personal liability company-Incorporated/Inc.): özel şirket tanımını karşılayan ancak kuruluş sözleşmesinde şahıs şirketi olduğu belirtilen şirkettir. Daha ziyade, doktorlar, mühendisler, avukatlar gibi meslek sahipleri tarafından tercih edilir.
- Kamuya açık şirket (public company (Limited/Ltd): yukarıdakilerin dışındaki (hisseleri devredilebilir ve kamuya arz edilebilir) şirketlerdir. Söz konusu şirketler hisseleri kamuya arz edilerek sermaye toplamak üzere kurulur ve borsada listelenir.
- Yabancı şirket şubesi (external (foreign) company): Yurtdışında kurulu olan ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ayrıca şirket kurulumu gerçekleştirilmeden iş yapmak isteyen tüm şirketlerin, GAC'nde yabancı şirket (şube) olarak tescil edilmesi gerekmektedir.

Şirket kurma prosedürü nispeten kolay ve mali açıdan az külfetlidir. Kar amaçlı şirketler bir veya birden fazla kişi tarafından kurulabilir. Bu şirketlerin, kamuya açıksa en az üç, değilse en az bir yöneticisinin bulunması gerekir.

Şirket kurulması aşamasında faydalanılacak linkler;

https://www.cipc.co.za/?page_id=149

https://www.cipc.co.za/?page_id=4160

https://www.cipc.co.za/?page_id=4447

İlave Bilgi Kaynakları ve Güney Afrika Cumhuriyeti İle İlgili Eyalet Yönetimlerinin Ekonomi, Ticaret ve Yatırım Rehberleri:

Eyaletlere göre yatırım rehberi: <https://www.investsa.gov.za/invest-in-provinces/#tab1>

Mazars Guide to Doing Business in South Africa:

<https://www.mazars.co.za/Home/About-us/News-events-and-publications/Our-publications/Mazars-guides/Guide-to-Doing-Business-in-South-Africa-2018>

E-Kitaplar:

<https://www.globalafricanetwork.com/e-books/>

[https://store.fitchsolutions.com/all-](https://store.fitchsolutions.com/all-products?country=South+Africa&gclid=Cj0KCQjw78yFBhCZARIsAOxgSx1_6Gxpn7rkXsHkTLZCfr)

[products?country=South+Africa&gclid=Cj0KCQjw78yFBhCZARIsAOxgSx1_6Gxpn7rkXsHkTLZCfr](https://store.fitchsolutions.com/all-products?country=South+Africa&gclid=Cj0KCQjw78yFBhCZARIsAOxgSx1_6Gxpn7rkXsHkTLZCfr)
[SpsDWCID_4XynEAtjLkKf3fQqfG69DnioaAvSqEALw_wcB](https://store.fitchsolutions.com/all-products?country=South+Africa&gclid=Cj0KCQjw78yFBhCZARIsAOxgSx1_6Gxpn7rkXsHkTLZCfr)

11.2.1. Şirket feshi

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde aktif bir şirketin sahibinin ya da herhangi bir üçüncü kişinin talebi üzerine şirketin malvarlığının bulunmaması veya malvarlığının yetersizliği nedeniyle faaliyetlerine son verilmesi istenebilir.

Bu durumda şirketin CIPC'de tutulan kaydının silinmesi gereklidir. Kayıtan silinme, birbirini izleyen iki veya daha fazla yıllık sicil ücretinin ödenmemiş olması durumunda da otomatik olarak başlayan bir süreçtir. Bu durumda CIPC tarafından şirkete iadeli taahhütlü posta veya alternatif elektronik iletişim yöntemleri ile bilgilendirme yapılmakta ve devamında aynı durumun devam etmesi halinde şirket aktif faaliyette olmadığına hükmedilerek ticaret sicilinden silinmektedir.

Şirketin kaydını ticaret sicilinden sildirmek ve şirketi kapatmak için izlenmesi gereken adımlar;
tü

- CIPC'ye ilgili şirketin faaliyet göstermediğini veya malvarlığının kalmaması/yetersiz olması nedeniyle faaliyetlerini yürütmesinin mümkün olmadığını ifade eden ve vergi numarasını içeren imzalı bir başvuru yapılması, (Gerekli vergi belgelerine ulaşabilmek için şirketinizin SARS eFiling sistemine kayıtlı olduğundan emin olunması gerekmektedir.)
- İkinci olarak, başvuruyu destekleyici vergiden muafiyet belgesi veya Güney Afrika Gelir İdaresi'nden (South African Revenue Service-SARS) şirketin herhangi bir vergi borcunun olmadığına dair yazılı onay,
- Kaydının silinmesi talep edilen şirket için tüm yönetici/üye/hissedarların onaylı kimlik fotokopilerini, ödenmemiş vergi yükümlülüğü olmadığını gösteren SARS onaylı bir vergi uygunluk sertifikasını ve CIPC'ye kaydın silinmesi talebinizi belirten, tüm aktif yöneticiler/üyeler tarafından imzalanmış bir dilekçe hazırlanması,
- Son olarak olarak bu şirketin kaydının silinmesine yönelik başvuru belgelerinin aşağıdaki link aracılığıyla sisteme yüklenmesi ya da email yoluyla CIPC'ye iletilmesi gerekmektedir. deregistrations@cipc.co.za
- Şirketin kaydının silinmesine ilişkin genelgeye <https://www.cipc.co.za/?p=11592> adresinden erişim imkanı mevcuttur.

11.3. Şirket Birleşmeleri, Devralmalar ve Rekabet Hukuku

11.3.1. Mevzuat

1 Mayıs'tan 2011 bu tarafa Güney Afrika'daki tüm devralma ve halka açık birleşme ve satın alma faaliyetleri 2008 tarihli 71 Sayılı Şirketler Yasası (The Companies Act No 71 of 2008) ile düzenlenmektedir. Şirketler Yasası ve alt düzenlemeleri Yönetmelikler şirket birleşmelerini ve devralmaları düzenleyen ana hukuki metinlerdir.

1998 tarih ve 89 sayılı Rekabet Kanunu (the Competition Act No 89 of 1998/(Anti-tröst Law), 2012 tarih ve 19 Sayılı Mali Mali Piyasalar Kanunu (The Financial Markets Act No 19 of 2012 /FMA), 2012 tarih ve 19 Sayılı South African Insider Trading and Market Abuse Legislation ve 2017 tarihli ve 9 Sayılı Financial Sector Regulation Act (FSRA) finansal sistemi yeniden yapılandırmak ve rekabeti sağlamak üzere yürürlüğe girmiş diğer yasalardır.

1998 tarih ve 89 sayılı Rekabet Kanunu (the Competition Act No 89 of 1998/(Anti-tröst Law) gereğince birleşme ve devralmaların piyasa rekabeti üzerindeki muhtemel etkisinin ve kamu çıkarının bu işlemlerden ne ölçüde etkileneceğinin analiz edilmesini gerektirmektedir.

1998 tarihli Rekabet Yasası, Güney Afrika'da ekonomik faaliyetlere etkisi olabilecek tüm birleşme ve devralmaları düzenleyen temel Yasa'dır. İlave olarak, Güney Afrika Cumhuriyeti dışında gerçekleşse bile ülkeye etkisi olabilecek tüm birleşme ve devralma işlemleri ilgili Yasa çerçevesinde kontrol hükümlerine tabidir.

11.3.2. İdari Otoriteler

Rekabet Komisyonu, piyasadaki firmalar arasındaki rekabeti düzenlemek için 1998 tarih ve 89 sayılı Rekabet Kanunu ile kurulmuş üç bağımsız yasal organdan biridir. Diğer organlar, Rekabet Mahkemesi ve Rekabet Temyiz Mahkemesidir. Komisyon, rekabet rejiminde inceleme, soruşturma ve kovuşturma kurumu iken, Mahkeme yargı merciidir. Temyiz Mahkemesi ise Mahkeme kararlarına karşı yapılan temyiz başvurularını karara bağlar.

Organların her biri birbirinden ve Devletten bağımsız olarak işlev görse de, Komisyon ve Rekabet Mahkemesi idari olarak Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığına (DTIC) karşı sorumludur, Temyiz Mahkemesi ise yargının bir parçasıdır.

Devralmalar, Şirketler Yasası uyarınca oluşturulan ve devletin bağımsız bir organı olan Devralma Düzenleme Heyeti (The Takeover Regulation Panel) tarafından düzenlenir. Heyet, 2008 tarihli 71 Sayılı Şirketler Kanunu'nun (Kanun) 196. maddesi uyarınca tüzel kişi olarak kurulmuş olup, Ticaret ve Sanayi Bakanı'na rapor vermektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti genelinde yargı yetkisine sahip olan Heyet, bağımsız olup Anayasaya, Kanun veya Bakan tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir.

Rekabet Komisyonu (Komisyon) birleşmelerin ve devralmaların araştırılması ve değerlendirilmesinden sorumlu idari otoritedir. Komisyon, küçük (small) ve orta ölçekli (Intermediate) birleşmelerde onaylama, yasaklama veya şart koyma yetkisine sahip iken büyük (Large) birleşmeler konusunda ise Rekabet Mahkemesine tavsiyelerde bulunmakla yükümlüdür.

Rekabet Mahkemesi birincil yargı organı olarak Rekabet Kanunu açısından yasaklanmış davranışlar hakkında hüküm veren ve Kanun kapsamında cezaların uygulanmasından sorumlu olan kuruluştur. Mahkeme ayrıca büyük birleşmelerin onaylanmasından sorumludur. Rekabet Komisyonun kararlarına ilişkin itirazlar ve incelemeler ise Rekabet Mahkemesinde görülür.

Rekabet Temyiz Mahkemesi ise üç Yüksek Mahkeme yargıcından oluşur ve Anayasa Mahkemesinin özel izni le temyiz yetkisini kullanır.

11.3.3. Uygulama

Rekabet Yasasına göre Birleşme, bir veya daha fazla firmanın doğrudan veya dolaylı olarak başka bir firmanın tamamı veya bir kısmı üzerinde doğrudan veya dolaylı kontrol elde etmesi veya kurması durumunda meydana gelir.

Rekabet Kanunununda detaylı olarak tanımlanan gerek orta ölçekli gerekse büyük ölçekli birleşme ve devralmalar öncesi Güney Afrika Rekabet Otoritelerine bir bildirimde bulunulması ve ilgili Yasa kapsamında bir Ön Onay alınması zorunludur.

Birleşme ve devralma taleplerinin incelenmesi aşamasında ilk olarak bu işlemlerin piyasa rekabetini engelleyip engellemeyeceği ya da azaltıp azaltmayacağı, ikinci olarak ise kamu yararı çerçevesinde bu işlemlerin belirli bir bölge ve sektör, istihdam, tarihsel olarak dezavantajlı sınıflar tarafından sahip olunan küçük ve orta ölçekli işletmeler ve ulusal endüstrilerin uluslararası pazardaki rekabet edebilirliği üzerindeki etkileri incelenmektedir.

Bu çerçevede, rekabete aykırı etkisi olmayan bir birleşme, örneğin önemli iş kayıplarına kamu yararına veya yerel tedarik üzerinde olumsuz bir etkiye neden olacaksa yasaklanabilmektedir.

Kanun, birleşme ve devralma işlemlerinin, halka açık şirketler, belirli istisnalara tabi olmakla birlikte kamu şirketleri ve özel şirketler için geçerli olabileceğini hükme bağlamıştır.

Birleşme ve devralmalarda yabancılara Güney Afrika Merkez Bankasının izni olmadan hisse devri yapılamamaktadır. Ülkede döviz kontrol rejimi olduğu için bir kimse Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yerleşik olmayan bir yabancıya şirket hisselerini Güney Afrika Merkez Bankasının Döviz Kontrol Departmanının izni olmadan devredemez. Bu işlemler genellikle Merkez Bankasının yetkilendirdiği Bankalar aracılığıyla yapılmakta olup Bankalar genellikle bu işlemlere onay vermektedir.

Ülkede, yerleşik olmayanlar için ise borsada işlem gören bir şirketin hisselerini satın alma noktasında döviz kontrolü yoktur. Ayrıca, borsada işlem gören şirketler tarafından yerleşik olmayanlara temettü ödenmesine veya yabancı yatırımcılara sermayenin geri gönderilmesine ilişkin kısıtlamalar da bulunmamaktadır.

Birleşme ve devralmalarda eğer her iki şirket de Borsada işlem gören halka açık şirketler ise ve teklif söz konusu şirketlerin piyasa değerinin %25'inden fazla ise her iki şirketin de hissedarlarının birleşmeyi ve ya devralmayı onaylaması gerekmektedir.

Hiçbir taraf, rekabet otoritelerinin önceden ön onayı olmaksızın orta veya büyük ölçekli bir birleşme gerçekleştiremez. Orta veya büyük ölçekli bir birleşmenin tarafları, şartlı veya koşulsuz olarak birleşme talebinin idari otoritelerce onaylanmasını beklemek zorundadır. Küçük birleşmeler zorunlu bildirimde tabi değildir. Ancak, küçük bir birleşmenin tarafları, uygulamadan önce gönüllü olarak bildirimde bulunabilirler. Bu bildirimde bulunulmadığı takdirde, ilgili Yasalarda belirtilen cezai müeyyideler uygulanabilmektedir.

Uygulamada küçük ve orta ölçekli birleşme taleplerinin genellikle üç ay veya daha kısa sürede onaylanırken, büyük birleşmeler için sürecin daha uzun sürdüğü görülmektedir.

Ülke içerisinde veya Güney Afrika Cumhuriyeti'ne etkisi olacak şekilde ülke dışında olan birleşme ve devralmalar, aşağıdaki eşikler içerisinde ise Rekabet Komisyonu'na bildirilmek zorundadır.

Öngörülen eşikleri karşılamayan birleşmeler için, Komisyon, birleşmenin rekabeti önemli ölçüde engelleyebileceği veya azaltabileceği görüşündeysen veya kamu yararına yönelik endişeler taşıyor ise, birleşmenin gerçekleşmesinden itibaren 6 ay içinde yine Komisyona bir bildirimde bulunulmasını isteyebilir.

Rekabet Yasasına göre, satın alan firmanın ve hedef firmaların toplam Güney Afrika cirosu veya varlıklarına (hangisi daha yüksekse) göre belirlenen üç birleşme kategorisi bulunmaktadır.

Küçük birleşmeler; satın alan firma ile hedef firmanın birleşik varlıklarının veya yıllık cirosunun 560 milyon Rand'nin altında veya hedef firmanın varlıklarının veya yıllık cirosunun 80 milyon Rand'in altında olduğu durumlarda,

Orta ölçekli birleşmeler; satın alan firma ile hedef firmanın birleşik varlıklarının veya yıllık cirosunun 560 milyon Rand'e eşit veya daha fazla olduğu ve hedef firmanın varlıklarının veya yıllık cirosunun 80 milyon Rand'e eşit veya daha fazla olduğu durumlarda,

Büyük birleşmeler ise; satın alan firma ile hedef firmanın birleşik varlıklarının veya yıllık cirosunun 6.6 milyon Rand'e eşit veya daha fazla olduğu ve hedef firmanın varlıklarının veya yıllık cirosunun 190 milyon Rand'e eşit veya daha fazla olduğu durumlarda söz konusu olmaktadır.

Küçük ve orta ölçekli birleşmeler için Komisyonun başvuruyu değerlendirme süresi 20 iş günüdür. Bu süre resmi bir bildirimle 40 iş günü daha uzatılabilir. İlk sürenin (uzatılmamışsa) veya uzatılan sürenin bitiminde, Komisyonun birleşmeyi onaylama (şartlı veya şartsız) veya yasaklama kararı vermesi gerekir, aksi takdirde birleşme onaylanmış sayılır. Buna göre, küçük veya orta ölçekli birleşmenin değerlendirilmesi için azami süre 60 iş günüdür.

Büyük birleşmeler için Komisyonun, başvuruyu değerlendirmek ve Mahkemeye havale etmek için 40 iş günü bir başlangıç süresi vardır. Mahkeme, Komisyonun başvurusu üzerine bu süreyi bir seferde en fazla 15 iş günü uzatabilir. Büyük birleşmenin havale edilmesinden sonraki 10 iş günü içinde, Mahkeme bir ön duruşma veya duruşma planlamalıdır. Bu süre, Mahkeme Başkanına yapılacak başvuru üzerine uzatılabilir.

Duruşmadan sonraki 10 iş günü içinde Mahkeme, birleşmeyi onaylamalı veya yasaklamalıdır.

Büyük birleşmeler için 350.000 Rand, orta ölçekli birleşmeler için 100.000 Rand dosya ücreti alınırken küçük birleşmeler için dosya ücreti yoktur.

Birleşme bildiriminde bulunmama halinde birleşmenin taraflarının her biri tarafından yıllık cirolarının %10'una kadar ceza uygulanabilmektedir. Uygulamada taraflar, verilen cezadan genellikle müştereken ve müteselsilen sorumludur. Geç bildirim halinde ise ceza uygulanmaz.

Komisyonu eksik veya yanlış bilgi vermek ise 2.000 Rand'ı geçmeyen para cezası veya 6 Ayı geçmeyen hapis cezası veya her ikisi ile cezalandırılabilir. Komisyon tarafında verilen bu cezalar Mahkeme tarafından onaylanmalıdır.

Orta ölçekli veya küçük bir birleşme durumunda, Komisyonun kararı için, Komisyon'un kararından itibaren 10 iş günü içinde birleşmenin herhangi bir tarafı tarafından değerlendirilmek üzere yargıya gidilebilir.

Rekabet Mahkemesi kararları için ise, birleşmenin herhangi bir tarafı veya Mahkeme duruşmasına resmi olarak katılan kayıtlı bir sendika veya çalışan tarafından, Mahkeme kararından sonraki 20 iş günü içinde Rekabet Temyiz Mahkemesine itiraz edilebilir.

Temyiz Mahkemesinin nihai kararının anayasal sorunları gündeme getirmesi durumunda ise Temyiz kararına karşı Anayasa Mahkemesine itiraz edilebilmektedir. Taraflar, Sendikalar ve çalışanlar dışında üçüncü şahısların itiraz hakkı yoktur, ancak inceleme başvurusunda bulunabilirler.

Bir temyiz veya incelemenin dinlenmesi ve karara bağlanması için gereken süre, davanın koşullarına bağlı olmakla birlikte genel bir kural olarak yaklaşık 3 aydır.

7.5. Bankacılık

Ticari bankalar Güney Afrika Rezerv Bankası'nın (SARB) denetiminde faaliyet göstermekte ve Mali Hizmetler Kurulu altında yer almaktadır. (www.resbank.co.za) GAC'da bir banka olarak faaliyet gösterebilmek için, banka adayının Güney Afrika Rezerv Bankası (SARB) (idaresi altındaki Prudential Authority) tarafından banka olarak tescil edilmesi zorunludur.

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) Bankalar Kanunu'nda 'bir bankanın işi', halktan mevduat talep edilmesini, bunun reklamının yapılmasını veya mevzuat kabul edilmesini içeren işlemler olarak tanımlanmaktadır. Mevduat, bir kişi veya kurum tarafından diğerine, eşit bir miktarın veya herhangi bir kısmının talep üzerine, belirli veya belirsiz bir tarihte veya kararlaştırılan koşullarda geri ödeneceği bir anlaşmaya tabi olarak ödenen para miktarı olarak ifade edilmektedir.

Ticari banka ise Bankalar Kanunu'na göre banka olarak kayıtlı ve mutlaka bankanın mevduat sahibi/müşterisi olmayan hissedarlarına ait halka açık bir şirket olarak tanımlanmaktadır.

Ülkede bankacılık faaliyetleri temel olarak 1990 tarihli Bankacılık Kanunu (Banks Act), 2007 tarihli Kooperatif-Bankalar Kanunu (Co-operative Banks Act) ve 1993 tarihli Ortaklık Bankaları Kanunu (Mutual Banks Act) çerçevesinde yürütülmektedir. 2017 tarihli Mali Sektör Düzenleme Kanunu (Financial Sector Regulation Act) kapsamında ise mali kuruluşların istikrar ve sağlamlığının sağlanmasına yönelik düzenleyici tedbirler GAC Merkez Bankası tarafından alınmaktadır.

Ülkede Bankacılık sektörü iyi düzenlenmiş modern bir sisteme sahiptir. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yapılan bir araştırmada GAC, dünyada finansal gelişmişlik bağlamında ilk 10 ülke arasında yer almaktadır.

GAC Merkez Bankası (Prudential Authority) istatistiklerine göre, Şubat 2022 itibariyle toplam bankacılık sektörü varlıkları 6,7 trilyon Rand seviyesindedir. Standard Bank, FirstRand, Absa, Nedbank ve Investec ülkedeki en büyük beş bankadır. GAC uluslararası standartlara uyumlu gelişmiş bir bankacılık sistemine sahiptir. GAC, toplam küresel banka sektörü değerinden %0,2'lik bir pay almaktadır.

<https://www.resbank.co.za/PrudentialAuthority/Pages/default.aspx>

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/statistics/releases/selected-statistics>

7.5.1. Sektördeki Büyük Oyuncular

Bankalar, yatırım bankaları, kredi birlikleri, tasarruf şirketleri, danışmanlık firmaları ve kredi kartı veren kuruluşlar dahil olmak üzere bankacılık sektöründe çok sayıda oyuncu mevcuttur.

GAC'daki 34 ticari bankadan dördü bankacılık sektörüne hakimdir. Standard Bank Group, FirstRand Ltd (First National Bank), Absa Group, ve Nedbank Group'un birlikte varlıkları, toplam bankacılık varlıklarının yaklaşık yüzde 85'ini temsil etmektedir. Standard Bank Group ise %24'lük payla sektörün lider oyuncusudur.

GAC Bankacılık Sektörü Pazar Payı

Banka	Pazar Payı (%)
Standard Bank Group Ltd	24.0
FirstRand Limited	21.7
ABSA Group	19.5
Nedbank Group	17.2
Diğer	17.6
Toplam	100%

Kaynak: Marketline

SARB'a kayıtlı bankaların listesi aşağıda yer almaktadır. Ayrıca söz konusu bankaların adresleri, CEO'ları, telefon numaraları ve internet sitelerine ait güncel kayıtlara aşağıdaki link aracılığıyla erişim imkanı mevcuttur:

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/Prudentialregulation/sa-registered-banks-and-representative-offices>

Yerel Bankalar

1. Absa Group Limited
2. African Bank Limited
3. Bidvest
4. Capitec Bank Limited
5. Discovery Bank Limited
6. FirstRand Limited
7. Grindrod Bank Limited
8. Investec
9. Ithala

10. Nedbank
11. Sasfin Bank Limited
12. The Standard Bank of South Africa Limited
13. Tyme Bank Limited
14. Ubank

Yabancı Bankalar

15. Access Bank (South Africa) Limited
16. Albaraka Bank Limited
17. Habib Bank
18. HBZ Bank Limited

Karşılıklı Tasarruf Bankaları (Mutual Banks)

19. Bank Zero Mutual Bank
20. Finbond Mutual Bank
21. GBS Mutual Bank

Yabancı Bankaların Şubeleri

22. Bank Of China Limited Johannesburg Branch
23. Bank Of Communication Co., Ltd Johannesburg Branch
24. bank of Taiwan
25. BNP Paribas SA
26. Citibank
27. China Construction Bank Corporation - Johannesburg Branch
28. Deutsche Bank
29. Goldman Sachs International bank Johannesburg branch
30. HSBC Bank Plc - Johannesburg Branch
31. Icici Bank Limited
32. JPMorgan Chase bank, N.A. (Johannesburg Branch)
33. Standard Chartered bank Johannesburg Branch
34. State Bank of India

7.5.2. Güney Afrika Rezerv Bankası ve Bankacılık Sektörü ile İlgili Diğer Finansal Aktörler

Güney Afrika Rezerv Bankası (SARB)

Güney Afrika Rezerv Bankası (SARB) resmi olarak 1921 yılında kurulmuş olu Afrika'nın ilk merkez bankasıdır.

Başkan ve Başkan Yardımcıları, Maliye Bakanı ve SARB Yönetim Kurulu (Kurul) ile istişare edildikten sonra Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Başkan ve Başkan Yardımcıları Kurulun icracı üyeleridir. Kurul, dördü hükümet tarafından atanan ve geri kalan yedisi SARB hissedarları tarafından seçilen 11 icracı olmayan direktörden oluşmaktadır. GAC Anayasası'nda SARB'a Rand para biriminin değerini koruma görevi verilmiştir. SARB fiyat istikrarının sağlanması amacıyla para politikası araçlarını kullanmaktadır. SARB, ülkede banknot ve madeni para üretme, ihraç etme ve imha etme hakkına sahip tek otoritedir. SARB ayrıca, sınır

ötesi işlemleri düzenlemekten, finansal sistemin kötüye kullanılmasını önlemekten ve finansal kurumların düzenlenmesini desteklemekten sorumludur.

<https://www.resbank.co.za/en/home>

Güney Afrika Kalkınma Bankası (Development Bank of Southern Africa)

Güney Afrika Kalkınma Bankası (DBSA), yüzde yüz kamu iştiraki olan bir kalkınma finansmanı kuruluşudur. Bankanın temel kuruluş amacı, sosyal ve ekonomik altyapı sektörlerine finansal ve finansal olmayan yatırımları yönlendirerek Güney Afrika Kalkınma Topluluğu'nda (SADC) sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlamaktadır.

<https://www.dbsa.org/>

Güney Afrika Arazi ve Kalkınma Bankası (Land and Development Bank of South Africa)

Güney Afrika Arazi ve Kalkınma Bankası (LADBSA), Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yüzde yüz kamu iştiraki olan diğer bir kalkınma bankasıdır. Banka, 1912 yılında Güney Afrika Hükümeti tarafından bir kalkınma finansmanı kurumu olarak kurulmuştur. LADBSA'nın temel amacı, ülke ekonomisinin tarım sektöründeki kalkınmayı teşvik etmek ve finanse etmektir.

<https://landbank.co.za/Pages/Home.aspx>

Güney Afrika İhracat Kredi Sigorta Kurumu (Export Credit Insurance Corporation of South Africa)

GAC'ın yüzde yüz kamu iştiraki olan resmi ihracat kuruluşudur. Banka, 2001 yılında kurulmuş olup GAC Ticaret, Sanayi Bakanlığı himayesinde faaliyet göstermektedir. İhracat Kredisi ve Yabancı Yatırım Sigortası Yasası'na tabi olan bankanın temel görevi, Güney Afrikalı ihracatçılara politik ve ticari risk sigortası sağlamaktadır. Bu kapsamda, Banka, konvansiyonel sigortacılar için çok riskli kabul edilen Afrika'daki gelişmekte olan pazarlara özel olarak odaklanmaktadır. Gana, Zambia, Zimbabve, Mozambik, Tanzania, Angola ve İrana yapılan ihracat, en fazla ihracat kredi sigortası sağladığı işlemlerdir. GAC, Güney Afrika İhracat Kredi Sigorta Kurumu olarak Kasım 2017'de Afrika İhracat-İthalat Bankası olan Afreximbank'a hissedar olarak katılmış olup bu hissedarlık sonucunda Banka'nın ticari tanıtım programlarından ve finansal hizmetlerinden yararlanmaya başlamıştır.

<https://www.ecic.co.za/>

Finansal Sektör Danışma Kurumu (Financial Sector Conduct Authority-FSCA)

GAC'da bankacılık dışı finansal sektör, FSCA tarafından denetlenmektedir. Kurum bağımsız bir organ olarak, sigortacılar, fon yöneticileri ve aracılık operasyonları dahil olmak üzere finansal piyasaların ve kurumların düzenlenmesinden sorumludur.

<https://www.fsca.co.za/Pages/Default.aspx>

Ulusal Kredi Düzenleme Kurumu (National Credit Regulator)

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'nın altında faaliyet gösteren Ulusal Kredi Düzenleme Kurumu bankacılık sektöründeki politika ve mevzuat konusunda devlete tavsiyelerde bulunmak,

şikayetleri almak, araştırmak ve tüketicilerde kredileri kapsamında tüketiciler haklarının korunmasını sağlamak ve bunlarla ilgili gelen Şikayetleri ilgili kurumlara yönlendirmekle sorumludur.

<https://www.ncr.org.za/>

Finansal İstihbarat Merkezi (Financial Intelligence Centre)

Maliye Bakanlığı'nın altında faaliyet gösteren Finansal İstihbarat Merkezi, ülkenin kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele konularında hesap verebilir ve raporlama yapan kuruluşlardan ve diğer işletmelerden işlem ve diğer verilerin alınması ve bu veriler üzerinde analizlerin yapılması ile bu verilerden, yetkili makamların soruşturmalarında ve varlıkların müsadereesine yönelik başvuruvarlarında kullanılmak üzere mali istihbaratın üretilmesinden sorumludur.

<https://www.fic.gov.za/Pages/Home.aspx>

Güney Afrika Dolandırıcılık Önleme Servisi (Southern African Fraud Prevention Service)

Kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Güney Afrika Dolandırıcılık Önleme Servisi'nin ana amacı dolandırıcılık, mali suçlar ve kimlik hırsızlığı konusunda işletmeleri ve tüketicileri bilgilendirmektir. Servis, ülkedeki başta bankalar olmak üzere kredi sağlayıcıların üyesi olduğu bir veritabanı oluşturmuş olup kimliği çalınan işletmelerin veya şahısların başvurusu durumunda bu bilgiyi veritabanında kayıtlı kredi sağlayıcılara 12 ay boyunca duyurmaktadır. Böylece, Servis olası dolandırıcılık olaylarının önüne geçilmesine katkı sağlamaktadır.

<https://www.safps.org.za/>

Dolandırıcılık Önleme Rehberi:

<https://www.marisit.co.za/wp-content/uploads/2017/05/safpstraining-1.pdf>

Güney Afrika Bankacılık Birliği (The Banking Association of South Africa)

Güney Afrika Bankacılık Birliği bankacılığı sürdürülebilir, karlı ve ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına ve dönüşümüne daha iyi katkıda bulunabilir hale getirmek için düzenleyicileri, yasa koyucuları ve paydaşları ile sektörün çıkarlarını korumak üzere çalışmalar yapan birliktir.

<https://www.banking.org.za/>

Johannesburg Borsası (JSE Limited)

1887'de kurulan ve Afrika kıtasındaki en büyük borsa olan Johannesburg Borsası'nın 2022 Mart itibarıyla piyasa değeri 1.36 trilyon ABD doları seviyesinde olup yaklaşık 400 tane borsada listelenmiş Şirket- barındırmaktadır. Borsa, Hisse Senedi ve Tahvillerin yanı sıra Finansal, Emtia ve Faiz Oranı Türevleri olmak üzere beş finansal piyasa ile hizmet vermektedir.

<https://www.jse.co.za/>

7.5.3. Döviz Kontrol Rejimi

GAC'de döviz kontrol sistemi (exchange control system) devam etmekte ve ülke içi/dışı döviz transferlerini düzenleyen 1961 tarihli Hükümet Kararı ve bu Kararda Değişiklik Yapan 2011 tarihli Karar uygulamadadır. Döviz transferlerinde uygulanacak prosedür döviz miktarına, dövizin

özel/tüzel kişiye ve yerleşik veya yerleşik olmayan kişi olmasına bağlı olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, bu işlemler onaylanmış yetkili temsilci kuruluşlar (authorized dealers) aracılığı ile yapılmaktadır.

Döviz transferi için yetkili kılınan kuruluşlar 27 yerel/yabancı bankadan oluşmaktadır.
<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance>
<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance/financial-surveillance-documents>

Döviz kontrolleri kapsamında, GAC Merkez Bankasına bildirimde bulunulmak kaydıyla dış ticaret işlemleri, kar transferleri ve sermaye aktarımları gibi amaçlarla döviz transferi yapmanın önünde bir engel bulunmamaktadır.

Döviz kontrol mevzuatı ve rehber belgeler:

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance/authorised-dealers>

<https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/what-we-do/financial-surveillance/financial-surveillance-documents/2020/Currency%20and%20Exchanges%20Manual%20for%20Authorised%20Dealers.pdf>

Ülkede gelişmiş bir bankacılık sistemi bulunduğundan, para transferlerinin ve ödemelerin bankacılık sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi ve güvenlik şartları da dikkate alınarak ülkeye seyahatlerde yüksek miktarda nakit taşınmaması önemlidir.

Para birimi "Rand"ın (ZAR), resmi ve piyasa döviz kuru Merkez Bankası web sayfasında günlük olarak yayımlanmaktadır. Ayrıca özel bankalar da günlük kur bilgilerini internet sayfalarından duyurmaktadır.

Merkez Bankası kurları:

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/statistics/key-statistics/selected-historical-rates>

7.5.4. Bankacılık Mevzuatı

GAC'da Bankacılık sektörüne ilişkin temel mevzuat olarak, 1990 Bankalar Yasası ve 1993 Karşılıklı Bankalar Yasası uygulanmaktadır. Sektöre ilişkin temel mevzuat aşağıda sıralanmaktadır.

South African Reserve Bank Act 90 of 1989

Banks Act 94 of 1990

Mutual Banks Act 124 of 1993

Financial Markets Act 19 of 2012

Co-operative Banks Act 40 of 2007

Financial Sector Regulation Act 9 of 2017

Corporation for Public Deposits Act 46 of 1984

National Payment System Act 78 of 1998

Constitution of The Republic of South Africa, 1996

11.4. Vergi Uygulamaları

11.4.1. Genel Vergi Türleri

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde uygulamada genel olarak kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi, bazı ürünlere yönelik özel olarak uygulanan tüketim vergisi ve gümrük vergisi olmak üzere 5 çeşit vergi vardır.

Kurumlar Vergisi:

Mevcut durumda %28 olan Kurumlar vergisi oranı 31 Mart 2023'ten itibaren %27 olarak belirlenmiştir. 1 Nisan 2024 tarihi itibarıyla de geçen yıla göre bir değişiklik olmadığı açıklanmıştır. Özel Ekonomik Bölgelerde (Special Economic Zones-SEZs) %15 olarak uygulanmaktadır.

- <https://www.sars.gov.za/tax-rates/income-tax/companies-trusts-and-small-business-corporations-sbc/>
- <https://www.investsa.gov.za/special-economic-zones/#:~:text=Preferential%2015%25%20Corporate%20Tax,rate%20of%20corporate%20income%20taxation.>

Gelir Vergisi:

Gerçek kişi gelir vergisi uygulamasında gelir düzeyine göre kademeli vergilendirme sistemi mevcut olup şahıslar, gelir gruplarına göre %18-45 aralığında gelir vergisine tabidir.

Katma Değer Vergisi:

Ülkede KDV Oranı %15'tir.

Yıllık 1.000.000 Rand'ın üzerinde satışı olan işletmelerin KDV mükellefi kaydı yaptırması gerekmekte iken yıllık satışı 50.000 Rand ila 1.000.000 Rand arasında olan işletmelerin KDV mükellefi kaydı yaptırması ise ihtiyardır.

Aşağıdaki linklerden de kontrol edilebileceği üzere sınırlı sayıda ürün ve hizmetin arzı KDV'den muaftır.

- <https://www.sars.gov.za/TaxTypes/VAT/Pages/default.aspx>
- <https://www.sars.gov.za/AllDocs/OpsDocs/Guides/LAPD-VAT-G02%20-%20VAT%20404%20Guide%20for%20Vendors.pdf>

Ülkede uygulanan vergi sistemine ilişkin daha detaylı bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılabilir.

<https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/>

Tüketim Vergileri (Excise Duties):

Tüketim vergileri ve harçları çoğunlukla yüksek hacimli günlük tüketim ürünlerine (örn. petrol, alkol ve tütün ürünleri) ve ayrıca bazı lüks ürünlerde (örn. elektronik ekipman ve kozmetik ürünler) uygulanmaktadır.

Bu vergi ve harçların birincil işlevi insan sağlığına ve çevreye zararlı belirli ürünlerin tüketimini caydırmak, ikinci işlevi ise kamu idaresine ilave ve sürekli bir gelir yaratmaktır.

Üreticiler tarafından her ay ya da 3 ayda bir SARS'a ödenen bu vergi ve harçlardan elde edilen gelir, SARS tarafından toplanan tüm vergi gelirinin yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır.

Özel Tüketim Vergileri yukarıdaki özellikleri taşıyan ürünler için Güney Afrika Cumhuriyeti, Botswana Cumhuriyeti, Lesoto Krallığı, Namibya Cumhuriyeti ve Svaziland Krallığı'ndan oluşan Güney Afrika Gümrük Birliği (SACU) genelinde uygulanmaktadır.

<https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/excise/>

Türkiye – Güney Afrika Cumhuriyeti Vergi Anlaşmaları

Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti arasında 2005 yılında imzalanan Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması uygulamadadır.

11.4.2. Vergi İdaresi

Güney Afrika Cumhuriyetinde vergi yönetiminden sorumlu idari otorite Güney Afrika Gelir İdaresi (South African Revenue Service-SARS)'dir.

<https://www.sars.gov.za/>

SARS ülkenin vergi toplama konusunda yetkili idari makamıdır. 1997 tarihli Güney Afrika Gelir Hizmeti Yasası uyarınca özerk bir kurum olarak kurulan SARS, Güney Afrika vergi sistemini ve gümrük hizmetini yönetmekten sorumludur.

11.4.3. Verginin Hesaplanması

Gelir Vergisi

1 Mart 2024-28 Şubat 2025 dönemini kapsayan 2024 bütçe döneminde gerçek kişi gelir vergisi oran/miktarları aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır. 2024 ve 2025 yıllarında matrahlarda herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Vergiye Tabi Gelir (Rand)	Vergi Oranları (Rand)
1 – 237 000	Vergiye tabi gelirin %18'i
237 101 – 370 500	42 678 + vergiye tabi gelirin 237 100 Rand'ı aşan kısmının %26'sı
370 501 – 512 800	77 362 + vergiye tabi gelirin 370 500 Rand'ı aşan kısmının %31'i

512 801 – 673 000	121 475 + vergiye tabi gelirin 512 800 Rand'ı aşan kısmının %36'sı
673 001 – 857 900	179 147 + vergiye tabi gelirin 673 000 Rand'ı aşan kısmının %39'u
857 901 – 1 817 000	251 258 + vergiye tabi gelirin 857 900 Rand'ı aşan kısmının %41'i
1 817 000 ve üstü	644 489 + vergiye tabi gelirin 1 817 000 Rand'ı aşan kısmının %45'i

<https://www.sars.gov.za/tax-rates/income-tax/rates-of-tax-for-individuals/>

KDV (VAT)

Ülkeye ithal edilen ürünlere yönelik %15 oranındaki KDV oranının uygulanacağı vergi matrahının hesaplanmasında kullanılan formül şu şekildedir:

[gümrük değeri (customs value) + gümrük değeri üzerinden hesaplanan tüm geçerli sınır vergileri (ürüne göre bu vergiler gümrük vergisine ilave olarak varsa anti-damping vergileri ve korunma önlemleri, özel tüketim (excise) vergisi, çevre vergisi, karayolları güvenliği vergisi gibi diğer ek vergileri içerir) - (yine ürüne göre varsa gümrük vergisi iadeleri) + (0.1 x gümrük değeri (gümrük değerinin yüzde 10'u))].

<https://www.sars.gov.za/faq/faq-how-is-vat-calculated-on-imported-goods/>

<https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/duties-and-taxes/duties-and-taxes-for-importers/>

11.4.4. Amortisman

GAC vergi sistemi içerisinde ticari amaçlı kullanılan taşınırılar için amortisman (aşınma ve yıpranma) indirimi yapılabilmektedir. Aşınma ve yıpranma oranlarıyla ilgili yasal hükümler olmamasına rağmen SARS, varlıkların amortismanına tabi tutulabileceği dönemlere ilişkin bir tablo yayınlamaktadır.

Nakit maliyete dayalı aşınma ve yıpranma oranları, doğrusal veya azalan bakiyeler yöntemine göre hesaplanmakta olup, bir imalat işleminde veya benzeri bir işlemde kullanılan yeni ve kullanılmamış makineler ilk kullanım yılında %40, izleyen üç yılda %20 oranında amortismanına tabi tutulur. Makine yeni ve kullanılmamışsa, beş yıl boyunca yıllık %20 oranında amortisman ayrılır.

Hızlandırılmış amortisman indirimi (ilk kullanım yılında %50, ikinci yılda %30 ve üçüncü yılda %20) tarımda, biyodizel veya biyoetanol üretiminde ve belirli kaynaklardan yenilenebilir enerji üretiminde kullanılan makine ve eşyalara uygulanmaktadır.

Boru hatları, iletim hatları, demiryolu hatları, vagonlar, havaalanları, limanlar, gemiler, madencilik operasyonları ve diğer nitelikli endüstriyel varlıklar için de özel amortisman uygulamaları bulunmaktadır.

Amortisman konusunda daha detaylı bilgi için SARS tarafından hazırlanan aşağıdaki doküman incelenebilir.

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Legal/Notes/LAPD-IntR-IN-2012-47-Wear-And-Tear-Depreciation-Allowance.pdf>

<https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/small-businesses/small-business-relief/accelerated-depreciation/>

11.4.5. Vergiden Muafiyet

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde bazı durumlarda işletmeler ve gerçek kişiler elde ettikleri gelirden veya ödemek zorunda oldukları gümrük vergilerinden belirli oranlarda muaf olabilmektedir.

Bazı Sektörlerde Uygulanan Vergi İndirim Teşvikleri

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından belirli sektörlerde vergi indirimleri teşvik olarak verilmektedir.

<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/12i-tax-allowance-incentive/>

Yapılan Bağışların Vergiden Muafiyeti

Gerçek kişiler, şirketler veya bu şirketlerin şubeleri vergiye tabi gelirlerinden ülkede onaylı bir kuruluşa yaptıkları bağış tutarında indirim talep edebilirler. Bu tutar vergiye tabii gelirin %10'undan fazla olamaz.

<https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/tax-exempt-organisations/>

Yabancı İstihdamı Gelir Vergisi Muafiyeti

<https://www.sars.gov.za/individuals/tax-during-all-life-stages-and-events/foreign-employment-income-exemption/>

Faiz Gelirlerinden Muafiyet

<https://www.sars.gov.za/tax-rates/income-tax/interest-and-dividends/>

Bazı Gümrük Vergilerinden Muafiyet

<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Legal/SCEA1964/Legal-LPrim-CE-Sch3-Schedule-No-3.pdf>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Budget-tax-guide-2024-.pdf>

11.5. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İşverenler tarafından işçilerinin maaş hesabından kesinti yapılarak ödenen vergiler 1962 yılında yürürlüğe giren 58 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 4 nolu Ek'inde ([Fourth Schedule to the Income Tax Act.58 of 1962](#)) düzenlenmektedir.

4 nolu Ek'e bu bağlantıdan ulaşılabilir: <https://sars.mylexisnexis.co.za/#>

Sosyal güvenlik primleri (işveren ve işçi payları):

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Gelir Vergisi Kanunu çerçevesinde işverenlerin, işçilerin maaşlarından (aylık bazda) yaptıkları sosyal güvenlik ödemesi olarak nitelenebilecek zorunlu kesintiler: "PAYE (Pay as you earn)" olarak da bilinen "employees tax" başlığı altında tanımlanmaktadır. İşverenler "çalışan vergileri (employee taxes)" başlığı altında, çalışanları adına "Kazandıkça Öde (PAYE (Pay As You Earn))" ve/veya "Yetkinlik Geliştirme Harcı (Skills Development Levy)" ve "İşsizlik Sigorta Fonu (Unemployment Insurance Fund)" ödemelerini yapmaktadır.

Kazandıkça Öde (PAYE) Ödemeleri: İşverenlerin SARS'a işveren kaydı yaptırması ve çalışanların ücretlerinden emeklilik fonlarına katkı, bonus ve komisyonlar, sağlık sigorta fonlarına katkı vb. amaçlarla aylık kesintiler yapmaları gerekmektedir. PAYE kapsamına giren ödeme türleri her bir vergi döneminde güncellenen "PAYE Employer Reconciliation" rehberlerinde açıklanmaktadır.

- <https://www.sars.gov.za/types-of-tax/pay-as-you-earn/>
- https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Docs/PAYE/BRS/SARS_PAYE_BRS-PAYE-Employer-Reconciliation_V21-0-0.pdf

Yetkinlik Geliştirme Harcı (Skills Development Levy-SDL): Sosyal güvenlik kesinti (skills development levy) oranı işveren için, çalışanın brüt maaşının %1'idir. Çalışanlarına ödediği yıllık ücret toplamda 500.000 Rand'ı geçen işverenlerin, toplam çalışan ücretlerinin %1'i tutarında bir miktarı yetkinlik geliştirme harcı olarak ödemesi gerekmektedir.

İşsizlik Sigorta Fonu (Unemployment Insurance Fund-UIF) Ödemeleri: İşsizlik fonuna katkı payı (unemployment insurance contributions) olarak, çalışanın brüt maaşı üzerinden hem işverenden hem de çalışandan %1 oranında kesinti yapılmaktadır.

<https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/>

İşsizlik sigorta fonuna, çalışanın toplam ücretinin %1'i oranında katkı yapması; aynı tutarın (çalışan ücretinin %1'i) ayrıca işveren tarafından ödenmesi ve toplamda her bir çalışan için ücretinin %2'si tutarında işsizlik sigorta fonu katkısının işveren tarafından SARS'a yatırılması gerekmektedir. UIF ödemesi için esas alınan tavan ücret 1 Haziran 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aylık 17.712 Rand olup, bunun üzerinde ücret olsa dahi ödenecek UIF katkısı aylık 17.712 Rand üzerinden hesaplanmaktadır. PAYE ve SDL ödemelerine yönelik SARS'a işveren kaydı yaptırmamış olan işverenlerin, UIF ödemelerini İşsizlik Sigorta Komisyonerine (Unemployment Insurance Commissioner) ödemesi gerekmektedir.

Güney Afrika Gelir İdaresi'nin (South African Revenue Service-SARS) işverenlerin ödemesi gereken vergilere ilişkin yıllık rehberine aşağıdaki linkten ulaşılabilir.

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/PAYE-GEN-01-G19-Guide-for-Employers-iro-Employees-Tax-for-2025-External-Guide.pdf>

Asgari ücret 1 Mart 2024 itibarıyla 27,58 Rand/saat olarak belirlenmiştir. (haftalık çalışma süresi azami 40 saattir).

11.6. Vizeler (Çalışma, Oturma İzinleri, Geçici Çalışma Vizesi, Başvuru Merci vb.)

Geçerli pasaporta sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Güney Afrika Cumhuriyeti'ne yapacakları 30 güne kadar seyahatler için giriş vizesi ülkeye giriş anında havaalanında, herhangi bir vize ücretine tabi olmaksızın temin edilebilmektedir. 30 günü aşan seyahatler için Ankara'da Güney Afrika Cumhuriyeti Büyükelçiliğine vize başvurusunda bulunulması gerekmektedir.

Ülkede kısa veya uzun süreli geçici ikamete imkan veren, çalışma ve öğrenim amaçlı olanlar da dâhil çeşitli vize türleri bulunmaktadır.

<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas>

Bu kapsamda, iş hayatı açısından önemli vize türleri aşağıdaki gibidir.

1.1. İş vizesi (Business visa)

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde iş kurmak veya mevcut bir işletmeyi devralmak isteyen kişilerin iş vizesi (business visa) alması gerekmektedir.

Söz konusu vize kategorisinde Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı ile istişare halinde belirlenecek olan, İçişleri Bakanının takdirine bırakılmış asgari sermaye şartları bulunmaktadır. Buna ilaveten, firmanın toplam istihdamının en az %60'ının yerel işgücü (GAC vatandaşı veya sürekli ikamet hakkı bulunan kişiler) arasından karşılanması şartı vardır. Ayrıca, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından düzenlenmiş, kurulacak işin gerçekleştirilebilir (feasible) olduğunu ve ülkenin milli menfaatlerine katkısını gösteren bir tavsiye mektubunun başvuru esnasında sunulması gerekmektedir. Asgari sermaye şartlarının, bilgi ve iletişim teknolojileri, hazır giyim ve tekstil, kimyasallar ve biyoteknoloji, tarımsal ürün işleme, maden ve metal işleme, otomotiv üretimi ve turizme yönelik hediye eşya/el işleri (tourism crafts) sektörleri için azaltılması veya tamamen kaldırılması mümkün olabilmektedir. İş vizesi başvurusunda bulunan kişilerin ayrıca, 18 yaşından bu yana ikamet ettikleri her ülkenin polis birimlerinden edinecekleri olumlu güvenlik soruşturması sonuçlarını sunmaları gerekmektedir.

1.2. Çalışma vizesi (work visa)

Yalnızca başvuru pozisyonu dolduracak, gerekli yetkinlikleri haiz bir Güney Afrika vatandaşının bulunmadığı durumlarda yabancılara çalışma izni verilmektedir. Bu vizeler, başvuru işin niteliğine göre belirli süreler için düzenlenmektedir.

- a) Genel çalışma izni (general work visa): İş sözleşmesinin süresi veya azami 5 yıl ile sınırlı olarak düzenlenir. Başvuru şartları ve talep edilen belgeler GAC İçişleri Bakanlığı internet sayfasında açıklanmaktadır. Ancak diğer hususların yanı sıra söz konusu vizenin düzenlenmesi için işveren ve başvuru sahibi arasında imzalanmış geçerli bir iş sözleşmesi ile GAC Mesleki Yeterlilikler Kurumu (South African Qualifications Authority-SAQA)

tarafından incelenmiş ve GAC resmi dillerinden birine çevirisi yapılmış yeterlilikleri gösteren belgenin başvuru esnasında sunulması gerekmektedir.

- b) Kritik yetkinlikler çalışma izni (Critical skills visa): Kritik yetkinlikler vizesi, GAC İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmiş ve ülkede eksikliği hissedilen belirli meslek grupları için azami 5 yıla kadar süreyle düzenlenen çalışma vizeleridir. Bu kapsamda başvuru sahibinden talep edilen hususlar arasında GAC Mesleki Yeterlilikler Kurumu (SAQA) tarafından mesleki yeterliliklerin ölçüldüğüne dair kanıtlayıcı belge ve yine SAQA tarafından tanınan ilgili meslek birliğine üyelik başvurusu yapıldığına dair kanıt sunulması da bulunmaktadır.

(<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/scarce-skills-work-permits/>)

Kritik yetkinlikler listesi: http://www.dha.gov.za/images/immigration_critical_skills.pdf)

- c) Şirket-içi transfer çalışma izni (Intra-corporate transfer work visa): Yabancı sermayeli şirketlerin, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki şube ve iştiraklerine yurtdışındaki birimlerinde halihazırda istihdam ettikleri kişileri transfer etmek istedikleri durumlarda geçerli olan çalışma izni türüdür. Bu çalışma izni azami 4 yıl süre ile ve yenileme veya uzatma imkanı olmaksızın düzenlenir. Başvuru aşamasında, ilgili pozisyon için öncelikle Güney Afrika vatandaşlarının işe alınmasına çalışıldığının gösterilmesi şartı bulunmamaktadır.

- d) Kurumsal vize (Corporate visa): Madencilik holdingleri, tarımsal üretim holdingleri gibi kurumsal şirketlerin önceden belirlenmiş sayıda yüksek-, yarı- veya düşük-nitelikli işçileri çalıştırmasına imkan tanıyan çalışma izni türüdür. Başvuruyu yapan kurumun yabancı işçi çalıştırılmasına neden ihtiyaç duyulduğunu kanıtlayabilmesi ve toplam istihdamın en az %60'ının GAC vatandaşı veya sürekli yerleşim iznine sahip kişilerden oluştuğunu göstermesi/taahhüt etmesi gerekmektedir.

(GAC Vize/Çalışma İzni Türleri:

(<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas>)

12. ÖNEMLİ ADRESLER VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

12.1. Sanayi ve Ticaret Odaları

Güney Afrika Sanayi ve Ticaret Odası

<http://www.sacci.org.za/>

Johannesburg Sanayi ve Ticaret Odası

<http://www.jcci.co.za/> & <http://www.jcci.co.za/members/search.php>

Black Business Council

<http://www.blackbusinesscouncil.africa>

Cape Town Sanayi ve Ticaret Odası

<http://capetownchamber.com/>

Durban Sanayi ve Ticaret Odası

<http://durbanchamber.com/>

Nelson Mandela Bay Sanayi ve Ticaret Odası (Port Elizabeth)

<http://www.nmbbusinesschamber.co.za/>

Pretoria Sanayi ve Ticaret Odası

<http://tcci.co.za/>

Business Unity South Africa

<http://busa.org.za/>

Business Leadership South Africa

<https://www.blsa.org.za/>

Minara Ticaret Odası

<http://www.minara.org.za/>

12.2. İthalat ve İhracat ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı

www.thedtic.gov.za

The International Trade Administration Commission of South Africa (ITAC)

<http://www.itac.org.za/pages/services/import-control>

Yatırım Ajansları:

Ulusal Yatırım Ajansı

<http://www.investsa.gov.za/>

<http://www.investsa.gov.za/doing-business/>

Ulusal Yatırım Ajansı Invest SA internet sayfasında yatırımda önceliklendirilen sektörler hakkında bilgi ve ülkeye yatırım çekmek amacıyla hazırlanmış yayınlar mevcuttur

<http://www.investsa.gov.za/publications/>

Yatırım Teşvikleri:

<http://www.investmentincentives.co.za/>

GAC Eyaletleri Bazında İş Yapma Rehberleri:

<https://www.globalafricanetwork.com/e-books/>

Mazars Guide to Doing Business in South Africa 2018: <https://www.mazars.co.za/content/download/938521/48862283/version//file/Mazars%20Business%20in%20South%20Africa%20Guide%202018%20Digital.pdf>

Gauteng Eyaleti:

https://issuu.com/globalafricanetwork/docs/gauteng_business_2020-21

Gauteng Growth and Development Agency:

<http://www.ggda.co.za/>

(Johannesburg, Gauteng eyaletinde yer almaktadır, bu itibarla GGDA ile temasa geçmeniz halinde eyaletteki iş yapma masrafları, ofis ve depo kiralama süreçleri, vb hususlarda destek almanız mümkün olabilecektir.)

Trade and Investment Kwa Zulu-Natal (TIKZN): <http://www.tikzn.co.za/>

(En önemli konteyner ticaret limanı da olan Durban şehri Kwa-Zulu Natal eyaletindedir.)

WESGRO: http://www.wesgro.co.za/home_wesgro

(WESGRO, Cape Town'ın bulunduğu Western Cape eyaletindeki yatırım ve ticareti kolaylaştırma ofisidir.)

Ülkede ticaret odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamakta, ayrıca pek çok ticaret odası üye bilgilerini paylaşmamaktadır.

Buna ilaveten Johannesburg Ticaret ve Sanayi Odası'nın çevrimiçi veri tabanı mevcuttur:

<http://www.jcci.co.za/members/search.php>

Johannesburg İş Yapma Kolaylığı ve Maliyetleri:

- Dünya Bankası: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/south-africa/sub/johannesburg#>
- Depo/ofis kira maliyetleri için emlak siteleri:
- <https://www.property24.com/to-rent/johannesburg/gauteng/100?PropertyCategory=Commercial%2cIndustrial>
- <https://www.privateproperty.co.za/commercial-rentals/gauteng/johannesburg/33>

Johannesburg Yaşam Maliyetleri:

- <https://www.numbeo.com/cost-of-living/in/Johannesburg>
- <https://www.expatistan.com/cost-of-living/johannesburg>
- <https://www.expatarrivals.com/africa/south-africa/johannesburg/cost-living-johannesburg>

Aşağıdaki veri tabanlarından da firma bilgilerine erişilmesini teminen yararlanılabilecektir:

- Trademap: www.trademap.org
- Kompas: <https://za.kompass.com>
- Yellow Pages: www.yellowpages.co.za
- Brabys: www.brabys.com
- YelloSA: <https://www.yello.co.za/>
- Trade and Commerce Directory: www.bestdirectory.co.za

Vizeler:

- Department of Home Affairs: <http://www.dha.gov.za/>
- Vize Türleri: <http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas> (Bu sayfada tüm çalışma vizesi türleri ve gerekli şartlar hakkında bilgi mevcuttur.)
- Temporary Residency Visa: <http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/temporary-residency>

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından hazırlanan bazı sektörlere ilişkin Master Planlar;

<http://www.thedtic.gov.za/media-room/master-plans/>

Mobilya

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Master-Plan-South African Furniture Industry.pdf>

Çelik ve Metal

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Steel Industry Master Plan.pdf>

Şeker

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Masterplan-Sugar.pdf>

Otomotiv

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Masterplan-Automotive Industry.pdf>

Perakende (Tekstil, Ayakkabı, Deri)

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Masterplan-CTFL Value Chain.pdf>

Tavukçuluk

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Poultry Sector Master Plan.pdf>

Orman Ürünleri

<http://www.thedtic.gov.za/wp-content/uploads/Masterplan-Forestry Sector.pdf>

12.3. Ulaşılabilir Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler

Güney Afrika Cumhuriyeti, hukuk sisteminin güçlü olduğu, yasal gereklilik ve prosedürlere dikkat edilmesi gereken bir ülkedir.

Ülkede kurulum süreçlerinde avukat ihtiyacı olması halinde <https://www.attorneys.co.za/> adresinden hukuki uzmanlık alanı ve coğrafi coğrafi bölge (eyalet/şehir) seçilerek avukat/avukatlık firması araması yapılması mümkündür.

Ayrıca, eyalet barolarının web sayfalarına Ulusal Baronun aşağıdaki internet sayfasından ulaşılarak avukat araması yapılabilmektedir.

General Council of the Bar of South Africa:

<https://gcbsa.co.za/members/>

https://www.findanaccountant.co.za/content_setting-up-an-npo-or-ngo

12.4. Büyükelçilik, Başkonsolosluk ve Müşavirlik İletişim Bilgileri

Türkiye Cumhuriyeti Pretoria Büyükelçiliği

<http://pretoria.be.mfa.gov.tr/>

Telefon:

+27 12 342 60 55-56

Konsolosluk

+27 12 342 60 53-54

Email: embassy.pretoria@mfa.gov.tr

Adres: Turkish Embassy, 573 Fehrsen Street, Nieuw Mucklenuck, Pretoria, South Africa

PO Box 36683, Menlo Park, 0081, Pretoria, South Africa

Ticaret Müşavirliği

Telefon: +27 12 342 6051

Email: pretoria@ticaret.gov.tr

Adres: Turkish Embassy, 573 Fehrsen Street, Nieuw Mucklenuck, Pretoria, South Africa

PO Box 36683, Menlo Park, 0081, Pretoria, South Africa

Türkiye Cumhuriyeti Cape Town Başkonsolosluğu, Cape Town, Güney Afrika Cumhuriyeti

consulate.capetown@mfa.gov.tr

12.5. İş Dernekleri

Dünya Türk İş Konseyi Güney Afrika Temsilciliği

Yüksel Timur Demir, DTİK Yürütme Kurulu üyesi, DTİK Afrika-Orta Doğu-Körfez Bölgesinden sorumlu Başkan, Güney Afrika Temsilcisi

Telefon: +27827397336

E-posta: dtiksouthafrica@outlook.com

Adres: Unit 16&17, N12 Airport Industrial Park, No: 187 Dr. Vosloo Road, Bartlett X40, Boksburg, 1459, Johannesburg, SA

12.6. Türkçe Hizmet Veren Hukuk Büroları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Türkçe Hizmet veren hukuk bürosu bulunmamaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti, hukuk sisteminin güçlü olduğu, yasal gereklilik ve prosedürlere dikkat edilmesi gereken bir ülkedir.

Ülkede kurulum süreçlerinde avukat ihtiyacı olması halinde <https://www.attorneys.co.za/> adresinden hukuki uzmanlık alanı ve coğrafi bölge (eyalet/şehir) seçilerek avukat/avukatlık firması araması yapılması mümkündür.

Ayrıca, eyalet barolarının web sayfalarına Ulusal Baronun aşağıdaki internet sayfasından ulaşılarak avukat araması yapılabilmektedir.

General Council of the Bar of South Africa:

<https://gcbsa.co.za/members/>

12.7. Türkçe Hizmet Veren Muhasebe Büroları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Türkçe Hizmet veren muhasebe bürosu bulunmamaktadır. Öte yandan, ülkede hizmet veren yerel muhasebe bürolarına aşağıdaki link aracılığıyla erişim imkanı mevcuttur:

https://www.findanaccountant.co.za/content_setting-up-an-npo-or-ngo

12.8. Türkçe Hizmet Veren Danışmanlık ve B2B Firması

Türkçe danışmanlık hizmeti veren firmalar için aşağıdaki email adresinden Müşavirliğimiz ile irtibat kurulabilir.

Pretoria@ticaret.gov.tr

*Güney Afrika Cumhuriyeti Pretorya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından hazırlanan bu Rapor bilgi amaçlı olup herhangi bir hukuki bağlayıcılığı yoktur.